

Číslo oznamu	Obsah	Strana
	I <i>Informácie</i>	
	
	II <i>Úvodné akty</i>	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	415. plenárne zasadanie v dňoch 9. a 10. marca 2005	
2005/C 234/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o podpore družstiev v Európe“ KOM(2004) 18 v konečnom znení	1
2005/C 234/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu smerníc Európskeho parlamentu a Rady pozmeňujúcich smernicu 2000/12/ES Európskeho parlamentu a Rady z 20. marca 2000 týkajúcu sa prijatia a vykonávania obchodov úverových inštitúcií a smernicu Rady 93/6/EHS z 15. marca 1993 o kapitálovej primeranosti investičných spoločností a úverových inštitúcií KOM(2004) 486 v konečnom znení – 2004/0155 a 2004/0159 (COD)	8
2005/C 234/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 2000/819/ES o viacročnom programe pre podniky a súkromné podnikanie a konkrétne pre malé a stredné podniky (MSP) (2001-2005) KOM(2004) 781 v konečnom znení – 2004/0167 (COD)	14
2005/C 234/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o licencií riadiaceho letovej prevádzky Spoločenstva KOM (2004) 473 v konečnom znení – 2004/0146 (COD)	17

2005/C 234/05	Stanovisko Odbornej sekcie pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrhu nariadenia európskeho Parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje druhý program ‚Marco Polo‘ na poskytovanie finančnej pomoci Spoločenstva na zlepšenie environmentálnych vlastností systému nákladnej dopravy (‚Marco Polo II‘)“ KOM(2004) 478 v konečnom znení 2004/0157 (COD)	19
2005/C 234/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1868/94, ktoré ustanovuje systém kvót pre výrobu zemiakového škrobu KOM(2004) 772 v konečnom znení – 2004/0269 (CNS)	25
2005/C 234/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie (ES) č. 999/2001, ktoré určuje pravidlá pre prevenciu, zvládnutie a eradikáciu niektorých prenosných spongiformných encefalopatií KOM(2004) 775 v konečnom znení – 2004/0270 (COD)	26
2005/C 234/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskom sociálnom fonde“ KOM(2004) 493 v konečnom znení	27
2005/C 234/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu na rozvoj vidieka (EAFRD)“ KOM(2004) 490 v konečnom znení – 2004/0161 CNS	32
2005/C 234/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Sociálna dimenzia globalizácie – prínos politiky EÚ k rovnomernému rozdeleniu úžitku globalizácie KOM(2004) 383 v konečnom znení	41
2005/C 234/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o realizácii programu „Mládež v akcii“ na obdobie rokov 2007-2013 KOM (2004) 471 v konečnom znení – 2004/0152 (COD)	46
2005/C 234/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha EIB v partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom (PPP) a ich dopad na problematiku rozvoja“	52
2005/C 234/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Nové členské štáty a všeobecné smernice hospodárskej politiky	60
2005/C 234/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady ustanovujúceho všeobecné pravidlá pre poskytovanie finančných príspevkov Spoločenstva v oblasti transeurópskych dopravných a energetických sietí, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady č. 2236/95 KOM(2004) 475 v konečnom znení – 2004/0154 (COD)	69

II

(Úvodné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

415. PLENÁRNE ZASADANIE V DŇOCH 9. A 10. MARCA 2005

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o podpore družstiev v Európe“

KOM(2004) 18 v konečnom znení

(2005/C 234/01)

Komisia sa 23. februára 2004 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená prípravou prác výboru v tejto veci, schválila svoje stanovisko 14. februára 2005. Spravodajcom bol pán HOFFELT.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí 9. a 10. marca 2005 (schôdza z 9. marca) 120 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 3 sa zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 „Družstvo je samosprávne združenie osôb, ktoré sa dobrovoľne spojili, aby naplnili svoje spoločné ekonomické, sociálne a kultúrne potreby a ambície prostredníctvom demokraticky riadenej organizácie v spoločnom vlastníctve“. ⁽¹⁾ Aj keď právna definícia družstevnej spoločnosti môže mať v jednotlivých členských štátoch rôzne praktické naplnenie, v právnickej praxi sa uznáva ich charakter spoločnosti ako *intuitu personae*.

1.2 Družstevnú identitu posilňujú také hodnoty ako demokracia, rovnosť, spravodlivosť, solidarita, transparentnosť alebo sociálna zodpovednosť, ale tiež také princípy ako dobrovoľné členstvo, demokratické riadenie členmi, hospodársky podiel členov alebo angažovanosť pre spoločenstvo ⁽²⁾.

1.3 Družstvo sa líši od kapitálových spoločností tiež variabilnosťou kapitálu, ktorého podiely znejú na majiteľa a v zásade sa nedajú previesť na tretie strany, ktoré nie sú členmi družstva.

1.4 Takmer 140 miliónov obyvateľov Európskej únie sú členmi družstiev. Počet družstiev sa odhaduje na 300.000, pričom zamestnávajú približne 2,3 milióna osôb.

1.5 Družstevné podnikanie je charakteristické združovaním kúpnej a predajnej kapacity a pracovnej sily s cieľom uspokojiť ekonomické potreby členov družstiev. S touto formou podnikania sa stretávame vo väčšine hospodárskych odvetví a je vhodná i na napĺňovanie sociálnych, ekologických a kultúrnych cieľov.

1.6 Družstvá sú tiež zvlášť spôsobilé podieľať sa na plnení cieľov vyplývajúcich z Lisabonskej stratégie, pretože sa snažia uviesť do súladu hospodárske výkony, spoluprácu a osobný rozvoj jednotlivca.

1.7 Aj keď medzi družstvami existujú značné rozdiely vo veľkosti a rozvoji, vo všeobecnosti sú družstvá zakotvené v určitom miestnom spoločenstve. Tým sa podieľajú na charaktere a posilnení spoločensko-hospodárskej štruktúry regiónu, ako aj na udržaní sociálnej súdržnosti tých území, ktoré sú nútené čeliť zaostávaniu vo vývoji alebo rozsiahlym požiadavkám reštrukturalizácie ⁽³⁾. Toto lokálne zakotvenie im

⁽¹⁾ Družstevná charta schválená v roku 1995 na Kongrese Medzinárodnej družstevnej aliancie v Manchestri.

⁽²⁾ Detto.

⁽³⁾ Stanovisko Výboru regiónov zo 16. júna 2004, CdR 97/2004 v konečnom znení, spravodajca: pani Pellinen, Ú. v. EÚ C 318, 22.12.2004.

však vôbec nebráni v rozvíjaní činností za hranicami Európskej únie. Družstvá tak majú nezanedbateľný dopad na obchodné styky a na svetovú hospodársku dynamiku⁽⁴⁾.

1.8 Po tejto stránke sa úloha a vplyv družstiev uznávajú tak na vnútroštátnej ako aj na svetovej úrovni. Medzinárodná organizácia práce (MOP) v júni 2002 schválila odporúčanie týkajúce sa podpory družstiev⁽⁵⁾, ktoré zdôrazňuje, že „družstvá vo svojich rozličných formách podporujú účasť na hospodárskom a sociálnom rozvoji celej spoločnosti“. Toto odporúčanie bolo prijaté všetkými 25 členskými štátmi EÚ a jeho ratifikácia práve prebieha.

1.9 Na úrovni Európskej únie sú družstvá uznávané v článku 48 zmluvy o EÚ⁽⁶⁾. Komisia venovala tomuto typu spoločností zvláštnu pozornosť v rámci svojho oddelenia pre „remeselnú výrobu, malé podniky, družstvá a vzájomné spoločnosti“. Rada nedávno schválila štatút európskeho družstva a tiež smernicu dopĺňajúcu tento štatút s ohľadom na zapojenie zamestnancov⁽⁷⁾. Prijatie tohto oznámenia je dokladom pretrvávajúceho záujmu Komisie o túto formu spoločnosti.

1.10 Tento záujem zároveň zodpovedá očakávaniam družstiev, ktoré sú nútené čeliť značným výzvam, ak nechcú dopustiť zabrzdenie svojho rozvoja alebo ohrozenie svojej existencie. Vo viacerých nových členských štátoch únie bola táto forma podniku zdiskreditovaná zavádzaním družstiev bývalým režimom. Podobne veľký počet družstiev na trhoch so stále silnejšou konkurenciou musí vynakladať značné prostriedky, aby si udržali svoju konkurencieschopnosť a zároveň zachovali svoje charakteristické vlastnosti a identitu.

2. Hlavné línie oznámenia

2.1 Jeden zo silných akcentov textu oznámenia schváleného 23. februára 2004 spočíva v skutočnosti, že Komisia zdôrazňuje „rastúci význam a pozitívnu úlohu družstiev ako prostriedku na splnenie značného počtu cieľov EÚ“.

⁽⁴⁾ Uznesenie 56/114 schválené na 88. plenárnom zasadnutí Valného zhromaždenia OSN 19. decembra 2001.

⁽⁵⁾ R 193. Odporúčanie týkajúce sa podpory družstiev, 90. zasadnutím Medzinárodnej konferencie práce, 20. júna 2002.

⁽⁶⁾ Článok III-142 Zmluvy o Ústave pre Európu, ktorej ratifikácia práve prebieha.

⁽⁷⁾ Nariadenie č. 1435/2003, Ú. v. EÚ L 207, 18.8.2003; smernica č. 2003/72/CE, Ú. v. EÚ L 207, 18.8.2003. Viď stanovisko EHSV z 26. mája 1992 k návrhu nariadenia Rady týkajúceho sa štatútu európskeho družstva a k návrhu smernice Rady dopĺňajúcej štatút európskeho družstva a upravujúcu úlohu pracovníkov, Ú. v. ES C 223, 31.8.1992.

2.2 Ďalej tiež konštatuje, že potenciál družstiev nebol dostatočne využitý. Aby došlo k náprave, Komisia navrhuje určiť tri hlavné ciele, ktoré uvádza ako súbor dvanástich opatrení, ktoré je potrebné realizovať.

2.2.1 Podpora širšieho využívania družstevnej formy v Európe zviditeľnením a skvalitnením charakteristických znakov sektoru

Ide hlavne o organizáciu štruktúrovanej výmeny informácií a skúseností a o podporu opatrení určených verejným inštitúciami a ekonomickým aktérom.

2.2.2 Skvalitnenie vnútroštátnych družstevných zákonov

Tento cieľ bol vytýčený v rámci schválenia nariadenia o štatúte Európskeho družstva (ED) Radou v júli 2003. Ide tak o zavedenie nariadenia do národných legislatív ako aj o skvalitnenie vnútroštátnych legislatív alebo o podnety k vypracovaniu „vzorových zákonov“. Je potrebné poznamenať, že zvláštnu pozornosť Komisia venuje novým členským štátom únie.

2.2.3 Výraznejšie zohľadnenie družstiev v cieľoch EÚ a podiel družstiev na naplňovaní týchto cieľov

Týka sa hlavne agrárnej politiky a rozšírenia, rozvoja vidieka a regionálneho rozvoja a tvorby pracovných miest.

3. Všeobecné postrehy

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor venoval problematike verejných obchodných spoločností a sociálnej ekonomiky vo všeobecnosti veľkú pozornosť.⁽⁸⁾ Rovnako ako Výbor regiónov sa domnieva, že všetky formy podnikania by sa mali podporovať rovnakým spôsobom⁽⁹⁾. Aby výbor zhromaždil reakcie družstevných organizácií a podnikov k oznámeniu, usporiadal formou dotazníka 11. októbra verejnú diskusiu. Táto umožnila konfrontovať návrh Komisie s očakávaním a prioritami družstevného sektora.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV „Sociálna ekonomika a jednotný trh“, spravodajca: J. Olsson, Ú. v. ES C 117, 26.4.2000.

⁽⁹⁾ Pozri poznámka pod čiarou 3.

3.2 Výbor prijíma priaznivo oznámenie Komisie o podpore družstiev v Európe. Jej realizácia by mala umožniť rozsiahlejšie využívanie tohoto typu podniku, hlavne vďaka výraznejšiemu oceneniu a uznaniu jeho podielu na naplňovaní cieľov Lisabonskej stratégie.

3.3 Výbor však tiež v oznámení skonštatoval, že značné množstvo opatrení plánovaných za účelom zabezpečenia silnejšej podpory družstiev je formulovaných veľmi opatrne, keďže sa často používajú výrazy ako „zvážiť alebo preskúmať možnosti“, alebo tiež „venovať zvláštnu pozornosť niečomu“. Bolo by veľmi žiaduce konkrétnejšie formulovať ciele a stanoviť časový plán ich plnenia.

3.4 Výbor víta pozornosť, ktorú Komisia venuje najmä novým členským štátom únie a kandidátskym štátom. V niektorých z týchto krajín využívanie družstiev za predchádzajúceho režimu viedlo k tomu, že družstvá sú označované za nástroj tohto režimu.

3.4.1 Z tohto dôvodu sa výbor domnieva, že je zvlášť potrebné upozorniť podnikateľov týchto štátov na potenciál družstva, ktorý umožňuje rozvíjať určitú činnosť na základe spoločných zdrojov, záväzkov a rizík podnikania, čo prispieva k väčšej životaschopnosti a trvácnosti projektov.⁽¹⁰⁾

3.4.2 Výbor je tiež názoru, že je vhodné v týchto nových členských štátoch podporiť nové dynamické hnutia, ktoré sa vytvárajú tak v družstevnom modeli v boji proti sociálnemu vylúčeniu, ako aj v oblasti ekológie a dbať o to, aby sa táto asociačná štruktúra generovaná určitými družstvami nerozložila v dôsledku zmien, ktoré postihujú tento typ podnikania.

3.5 Výbor chápe prístup Komisie, ktorý zdôrazňuje zaradenie družstiev medzi malé a stredné podniky, ale zároveň pripomína, že celý rad družstiev a zoskupení družstiev prekračuje rámec, ktorým sa definujú MSP v EÚ. Z tohto dôvodu výbor odporúča neobmedzovať návrhy oznámenia iba na tento jediný aspekt. Týka sa to predovšetkým niektorých opatrení EÚ, ako sú napríklad služby podnikom alebo prístupu k financovaniu.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV „Hospodárska diverzifikácia prístupujúcich krajín. Úloha MSP a podnikov sociálnej ekonomiky“, spravodajcovia: Fusco a Glorieux, Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004.

4. Oblasti, ktoré sa týkajú družstiev a vyžadujú výraznejší rozvoj

4.1 Regulačné prostredie

4.1.1 Komisia v celom oznámení pripisuje zvláštny význam družstevnému právu a zvlášť rozličným vnútroštátnym štatútom, ktorým sa toto právo riadi. Výbor tento prístup podporuje, pretože je dôležité, aby pri vykonávaní svojej činnosti mohli družstvá disponovať čo najlepším právnym rámcom tak na vnútroštátnej ako aj na európskej úrovni.

4.1.2 Družstvá inak tiež podliehajú súboru predpisov z oblasti práva spoločností (účtovné, sociálne, konkurenčné a daňové právo...). Ak tieto nebudú zohľadňovať určité špecifiká družstiev, je opodstatnené sa domnievať, že aj pri existencii optimalizovanej družstevnej legislatívy hrozí, že bude rozvoj družstiev narušený.

4.1.2.1 Ako príklad je možné uviesť pôvodný návrh účtovnej normy IAS 32, podľa ktorého by hospodárske podiely členov mali patriť do kategórie cudzieho kapitálu a nie vlastného kapitálu, pretože môžu byť predmetom žiadosti o refundáciu. Vzhľadom na dôsledky tohto ustanovenia pre družstvá bola táto zásada interpretovaná tak, že sa umožňuje výnimka z tohto pravidla s dvoma doplňujúcimi podmienkami⁽¹¹⁾. Skutočnosť, že pravidlo nebolo revidované, ale že bolo doplnené o výklad pre družstvá, potvrdzuje tézu, podľa ktorej sa táto forma spoločnosti vo všeobecnosti považuje za výnimku vo vzťahu ku kapitálovým spoločnostiam. Ako už bolo uvedené (pozri odsek 3.1), je výbor toho názoru, že družstvo by sa nemalo považovať za výnimku, ale naopak v prípade potreby prispôbiť právny rámec tak, aby zohľadnil špecifiká družstiev.

4.1.2.2 Výbor teda vyzýva Komisiu, aby zohľadnila a konkrétnymi opatreniami uplatnila súlad medzi družstevným právom na jednej strane a inými základnými prvkami právneho prostredia na strane druhej.

4.1.2.3 V tejto súvislosti výbor odporúča, aby skupiny odborníkov, ktoré Komisia poverila vydaním stanovísk k zneniu budúcej legislatívy v tejto oblasti, systematicky zohľadňovali skutočné charakteristické vlastnosti družstiev využívajúc znalosti organizácií, ktoré ich zastupujú⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Spoločenské podiely budú môcť byť považované za kapitál, ak si emitent ponechá bezvýhradné právo odmietnuť refundáciu alebo ak vnútroštátne právo alebo stanoviny subjektu stanovujú prah, pod ktorý kapitál nesmie klesnúť.

⁽¹²⁾ V tomto ohľade je zarádzajúce konštatovanie, že skupina odborníkov na podnikové právo na vysokej úrovni, na viacerých miestach citovaná v tomto materiáli, nezahŕňa žiadneho odborníka na družstevné právo.

4.2 Pravidlá hospodárskej súťaže, slobodné zakladanie podnikov a zdaňovanie

4.2.1 **Pokiaľ ide o konkurenčné právo**, výbor otvorene tvrdí, že podobne ako na iné formy podnikov sa na družstvá vzťahujú články 81, 82 a 86 až 88 Zmluvy o ES. Domnieva sa však, že znenie odstavca oznámenia, ktorý odkazuje na článok 81 Zmluvy o ES, nie je jasné, zvlášť keď Komisia uvádza, že „aj keď založenie organizácie družstevného typu nutne neodporuje článku 81 Zmluvy o ES, postup alebo pravidlá prijaté neskôr by sa mohli považovať za prekážku hospodárskej súťaže“⁽¹³⁾. Komisia odporúča lepšiu informovanosť o konkurenčných pravidlách v jednotlivých družstevných sektoroch.

4.2.1.1 Na základe verejnej diskusie zástupcov družstevných sektorov usporiadanej výborom 11. októbra 2004 dospel výbor k názoru, že problém nesúvisí ani tak s neznalosťou pravidiel hospodárskej súťaže ako so skutočnosťou, že tieto pravidlá nie vždy odrážajú špecifiká družstiev. Výbor teda vyzýva Komisiu, aby orientovala svoje pôsobenie aj na orgány, ktoré zodpovedajú za konkurenčnú politiku, s cieľom zvýšiť ich informovanosť o rozličných organizačných formách družstiev.

4.2.1.2 Výbor zdôrazňuje, že pluralita foriem podnikania na trhu je jedným z hlavných prvkov zdravej konkurencie, ale zároveň sa domnieva, že takýto prístup by mohol chrániť pred akoukoľvek diskrimináciou družstiev na základe ich organizácie.

4.2.2 Výbor ďalej upozorňuje na skutočnosť, že v určitých krajinách nie je povolené zakladať družstvá v určitých sektorech⁽¹⁴⁾. Toto je zjavné ohrozenie **slobody zakladania podnikov**. Táto situácia je o to poľutovaniahodnejšia, že nariadenie o štatúte európskeho družstva potvrdzuje tento zákaz.⁽¹⁵⁾ Výbor teda vyzýva Komisiu, aby preskúmala rozsah a dopad týchto zákazov.

4.2.3 Čo sa týka **zdaňovania** družstiev, výbor podporuje zásadu, podľa ktorej výhody udelené určitému typu podniku musia byť úmerné právnym obmedzeniam a pridanej hodnote spoločnosti⁽¹⁶⁾, ktorá sa s nimi spája. V tejto súvislosti výbor navrhuje Komisii, aby vyzvala členské štáty na preskúmanie možnosti poskytnúť družstvám daňové stimuly podľa ich sociálnej užitočnosti alebo podľa ich príspevku k regionálnemu rozvoju, pričom by boli uplatnené prísne podmienky kontroly rešpektovania družstevných zásad a hodnôt.⁽¹⁷⁾

⁽¹³⁾ Posledný odstavec časti 3-2-7 oznámenia.

⁽¹⁴⁾ Napríklad v Nemecku nie je možné vytvoriť družstvo v sektore výdaja liečiv.

⁽¹⁵⁾ Článok 8-2: „Ak vnútroštátne právo obsahuje osobitné pravidlá alebo obmedzenia vzťahujúce sa na povahu činnosti vykonávanej európskym družstvom (ED) (...), toto právo sa úplne vzťahuje na ED“.

⁽¹⁶⁾ Oznámenie, odstavec 3-2-6.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko Výboru regiónov pozri poznámku pod čiarou 3.

4.3 Sociálna zodpovednosť podnikov a riadenie podniku

4.3.1 Sociálna zodpovednosť podnikov (SZP)

4.3.1.1 Globalizácia hospodárstva zvyšuje nároky na rentabilitu podnikov, niekedy na úkor iných spoločenských aspektov. Sociálna zodpovednosť podnikov alebo „dobrovoľné integrovanie sociálnych a ekologických hľadísk podnikmi do ich obchodnej činnosti a ich vzťahov s podielníkmi“⁽¹⁸⁾, nie je pre družstvá novým pojmom. Spájaním ekonomických a sociálnych cieľov a skutočnosťou, že ich fungovanie je založené na jednotlivcovi a na zásadách vnútornej demokracie, tieto spoločnosti svojou podstatou integrujú princípy SOP⁽¹⁹⁾.

4.3.1.2 Výbor ľutuje, že tento aspekt nebol zohľadnený v oznámení a odporúča, aby boli prijaté opatrenia s cieľom podporiť prax družstiev v tejto oblasti⁽²⁰⁾.

4.3.2 Riadenie podnikov

4.3.2.1 Už niekoľko rokov sa výbor s veľkým záujmom zaoberá problematikou podnikového riadenia⁽²¹⁾. Len zriedkakedy sa tieto úvahy zaoberajú družstvami. Je to paradox, pretože značný počet ustanovení vzťahujúcich sa na samotnú organizáciu družstiev priviedol družstevné spoločnosti k tomu, aby zaviedli do praxe špecifické modely riadenia⁽²²⁾. Služby družstevných audítorských asociácií môžu tiež podstatne prispieť k úspechu aktivít družstiev. Tieto asociácie vyvíjajú svoju činnosť v mnohých členských štátoch, z ktorých niektoré majú neprerušenú tradíciu existencie družstiev trvajúcú vyše 100 rokov. Je preto dôležité, aby smernica Európskeho spoločenstva o zákonných auditoch uznala a zahrnula túto inštitúciu družstevného práva.

⁽¹⁸⁾ Zelená kniha: „Podporiť európsky rámec pre sociálnu zodpovednosť podnikov“ KOM(2001) 366 v konečnom znení.

⁽¹⁹⁾ Organizácia sietí spravodlivého podnikania, realizácia podnikových bilancií, vytvorenie európskeho združenia podnikových bilancií....

⁽²⁰⁾ Stanovisko EHSV k Zelenej knihe: „Európsky rámec pre sociálnu zodpovednosť podnikov“, EHSV 355/2002, Spravodajcovia: Hornung-Draus, Engelen-Keffer, Hoffelt, Ú. v. ES C 125, 27.5.2002.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV k Oznámeniu Komisie pre Radu a Európsky parlament: „Modernizácia práva spoločnosti a posilnenie riadenia podnikov v Európskej únii – plán pre ďalší postup“, Spravodajcovia: G. Ravoet, EHSV 1592/2003, Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004.

⁽²²⁾ Príkladom sú štruktúra a organizácia audítorských družstiev v niektorých štátoch EÚ, napríklad v Nemecku.

4.3.2.2 Výbor sa teda domnieva, že by bolo prospešné začleniť tieto skúsenosti do diskusie o riadení podniku, aby sa táto diskusia obohatila o poznatky a odporúčania, ktoré by sa mohli aplikovať na rozličné spôsoby podnikania.

4.4 Zoskupenie družstiev

4.4.1 Výbor zároveň upozorňuje Komisiu na existenciu skupín zložených z družstiev. Sú to modely podnikania, ktoré jednoznačne uprednostňujú stratégie partnerstva a spolupráce medzi družstvami pred fúziami alebo akvizíciami. Toto umožňuje týmto podnikom čeliť výzvam globalizácie a z nej vyplývajúcej zvýšenej konkurencii a zároveň zachovať a hlásať družstevnú identitu.

4.4.2 Rešpektujúc pravidlá hospodárskej súťaže považuje výbor za vhodné podporiť a rozvíjať také zoskupenia, ktoré umožnia družstvám vyvinúť vlastnú spoločnú značku alebo škálu tovarov a služieb, čo by mohlo ešte väčšmi konsolidovať vplyv družstiev tak na nadnárodnej ako aj na celosvetovej úrovni. Zároveň navrhuje, aby bol tento aspekt v oznámení väčšmi zohľadnený.

5. Poznámky a odporúčania k navrhovaným opatreniam

5.1 Vnímanie a podpora družstevnej praxe (Opatrenie 1-2)

5.1.1 Výbor vyzýva Komisiu, aby podnikla všetky podporné akcie zamerané na zlepšenie vnímania a zohľadnenia vlastností družstiev. Slabé znalosti o družstvách sú v skutočnosti hlavným dôvodom nedostatočného využitia potenciálu družstiev. V tejto súvislosti sa výbor domnieva, že je potrebné overovať, zjednocovať a šíriť osvedčené postupy spojené s týmto osobitým typom podnikania.

5.1.2 Navrhuje hlavne, aby Komisia vyjadrila výraznejšie oficiálne uznanie odporúčaniam č. 193 Medzinárodnej organizácie práce, ktoré predstavuje prvý európsky konsenzus týkajúci sa noriem a podpory družstiev, pretože bolo schválené 25 členskými štátmi EÚ. Výbor taktiež odporúča pripraviť a uskutočniť konkrétne opatrenia, ako napríklad informačnú kampaň o vlastnostiach a podnikateľskom aspekte družstiev, s využitím rozličných videoprojekcií, webovej stránky generálnych riaditeľstiev spoločností, atď. Táto kampaň by bola určená pre ekonomických a sociálnych partnerov a národné orgány štátnej správy.

5.1.3 Výbor okrem toho odporúča, aby sa táto propagačná akcia družstiev tiež konala v rámci všetkých Generálnych riaditeľstiev Komisie. V tomto smere by sa mala zvláštna pozornosť venovať oddeleniam, ktoré podnikajú iniciatívy, ktoré sa priamo dotýkajú družstiev a ich podnikateľského a sociálneho aspektu (GR pre vnútorný trh, GR pre zamestnanosť a sociálne veci, GR pre hospodársku súťaž, GR pre zdravie a ochranu spotrebiteľa ...).

5.2 Štatistické údaje (Opatrenie 3)

5.2.1 Výbor podporuje Komisiu v jej snahe skvalitniť štatistické údaje týkajúce sa družstiev. Vo väčšine štátov únie sú tieto údaje, pokiaľ sú vôbec k dispozícii, zriedkakedy pravidelne aktualizované. Okrem toho sú spôsoby zhromažďovania údajov málokedy homogénne. To predstavuje hlavnú prekážku pri podpore a lepšieho poznania družstiev.

5.2.2 Na zlepšenie tejto situácie Komisia plánuje využívať satelitné účty. Aplikatívny rámec tohto postupu, ktorý pre družstvá nie je ešte určený, bol doteraz testovaný na organizáciách, ktoré nepatria v prvom rade do oblasti obchodu alebo ktoré spadajú medzi neziskové organizácie⁽²³⁾. Výbor zároveň zdôrazňuje, že hospodárske a obchodné aspekty družstiev pri týchto prostriedkoch a spôsoboch musia byť zohľadnené. Je potrebné poznamenať, že verejná diskusia doplnená dotazníkom ukázala, že túto obavu majú aj družstvá.

5.2.3 Aby bolo možné čo najskôr odstrániť nedostatok údajov o družstvách, výbor odporúča tam, kde to bude možné, bezodkladne zabezpečiť spoluprácu medzi štatistickým úradom EÚ Eurostat a národnými úradmi zodpovednými za zber štatistických údajov o podnikoch tak, aby bolo možné triediť údaje o podnikoch v závislosti od ich rozličných právnych štátov.

5.3 Vzdelávanie a podnikavosť (Opatrenie 4)

5.3.1 Výbor považuje za dôležité, aby programy zamerané na vzdelávanie, podnecovanie k podnikaniu a celoživotné vzdelávanie⁽²⁴⁾ zohľadňovali družstevný aspekt. Pripomína, že túto tematiku tiež rozvíja odporúčanie 193 MOP a s potešením konštatuje, že Výbor regiónov taktiež uvádza tento bod vo svojom stanovisku⁽²⁵⁾. Výbor teda podporuje Komisiu v jej snahe sprístupniť a šíriť jestvujúce skúsenosti.

⁽²³⁾ Vid' seminár Komisie z 23. apríla 2004 o vypracovaní metodiky použitia satelitných účtov v sociálnej ekonomike.

⁽²⁴⁾ Napríklad programy Leonardo, Socrates, Erasmus.

⁽²⁵⁾ Vid' poznámka 3.

5.3.2 Výbor okrem toho odporúča uskutočniť analýzu aktuálneho stavu týkajúceho sa zaradenia družstevného podnikania do vzdelávania na školách a na univerzitách. Týmto spôsobom a vďaka vypracovaniu a šíreniu osobitných pedagogických materiálov by mohla Komisia splniť dva ciele: na jednej strane sprístupnenie existujúcich skúseností a na druhej strane zahrnutie družstevného aspektu do vzdelávacích programov.

5.4 Služby na podporu podnikov (Opatrenie 5)

5.4.1 Výbor a Komisia majú spoločné želanie vyzvať tradičné služby na podporu podnikov, aby sa výraznejšie prispôbili špecifickým potrebám družstiev a zároveň pripomínajú, že už existujú špecializované organizácie, ktoré ponúkajú tento typ služieb. Tieto organizácie by mali byť prostredníctvom opatrení Komisie schopné väčšmi rozvinúť a rozšíriť svoju ponuku služieb.

5.4.2 V tomto smere výbor pripomína, že nový viacročný program zameraný na podniky a podnikanie 2006-2010⁽²⁶⁾ neobsahuje žiadnu hlavnú os alebo konkrétnu generálnu líniu konkrétne pre družstvá. Zároveň pripomína, že akčný plán na podporu podnikania⁽²⁷⁾ neobsahuje žiaden odkaz na družstvá, okrem poňatia v duchu „sociálnej ekonomiky“, ktorého formulácia je v tomto dokumente nejasná.

5.5 Prístup k financovaniu (Opatrenie 6)

5.5.1 Výbor vyzýva Komisiu, aby urýchlene pristúpila k plánovanej analýze zaradenia osobitnej zmienky o družstvách do nástrojov Európskeho investičného fondu. V tejto súvislosti bol však výbor informovaný o tom, že toto zaradenie bolo nedávno odmietnuté z dôvodu rovnakého zaobchádzania s jednotlivými právnymi formami podnikov. Výbor teda vyzýva Komisiu, aby upresnila nové konkrétne opatrenia ohľadne prístupu k finančným prostriedkom, pretože druhé hľadisko opatrenia, t.j. dohliadať, aby sa družstvá naďalej mohli zúčastňovať na programoch EÚ, v ničom nemení súčasnú situáciu. Okrem toho by výbor privítal, keby európsky fond mohol vyčleniť významnejšiu časť svojej pomoci pre malé a stredné podniky a družstvá, ktoré po finančnej stránke nedisponujú významnými zárukami.

5.5.2 V tejto súvislosti výbor upozorňuje Komisiu na skutočnosť, že podľa novej dohody o vlastnom kapitále, tzv. Bazilej II, budú banky vo svojej politike financovania podnikov

⁽²⁶⁾ Komunitárny program na podporu podnikania a konkurencieschopnosti podnikov (2006-2011).

⁽²⁷⁾ Oznámenie Komisie „Akčný plán: európsky program politiky podnikania“, KOM(2004) 70 v konečnom znení. Viď Stanovisko EHSV 1198/2004 z 15. septembra 2004, Spravodajca: B. Butters.

povinné väčšmi zohľadňovať ich rizikový profil, hlavne zo zreteľom na ich platobnú schopnosť a ich spôsob riadenia. Toto by mohlo skomplikovať prístup niektorých družstiev k úverom.⁽²⁸⁾

5.5.3 Vzhľadom na špecifickú povahu ich kapitálu (podieľy nie sú kótované na burze, vyplácanie podielov v ich nominálnej hodnote, atď.), majú družstvá niekedy problémy s financovaním svojho rozvoja. Výbor v tomto smere podporuje Komisiu v jej výzve členským štátom so špecifickou družstevnou legislatívou, aby v rámci nej umožnili družstvám vydávať obchodovateľné, úročiteľné podieľy pre investorov – nečlenov za podmienky, že ich účasť nespochybní povahu družstva ani jeho kontrolu členmi družstva⁽²⁹⁾.

5.6 Prínos družstiev v niektorých špecifických oblastiach politiky podnikania (Opatrenie 7)

5.6.1 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že družstvo je vďaka svojej forme riadenia zamestnancami vhodným modelom družstva zamestnancov. Výbor navrhuje, aby bola tomuto modelu venovaná väčšia pozornosť v programoch a opatreniach, ktoré Komisia plánuje v tejto oblasti podporovať.

5.6.2 Komisia navrhuje vypracovať štúdiu o družstvách, ktorých hlavným cieľom je plniť potreby spoločnosti. Táto štúdia by tak mohla upozorniť na prínos družstiev k plneniu takýchto cieľov. Výbor však odporúča, aby táto štúdia náležito zdôraznila zvláštnosti vlastné sociálnym družstvám oproti „sociálnym podnikom“⁽³⁰⁾.

5.7 Súdržnosť a skvalitnenie vnútroštátnych legislatív, vypracovanie vzorových zákonov a európske družstvo. (Opatrenia 8, 9, 10, 11)

5.7.1 Výbor pripomína, že regulačné prostredie, v ktorom sa družstvá vyvíjajú, je rovnako dôležité ako spôsoby organizácie, ktoré družstvá používajú na dosiahnutie svojich cieľov a zároveň podporuje prioritu, ktorú Komisia priraduje právnemu štatútu, ktorý sa na ne vzťahuje tak na európskej ako aj na národnej úrovni.

⁽²⁸⁾ Stanovisko EHSV „Schopnosť prispôsobenia sa MSP a podnikov sociálnej ekonomiky zmenám vynúteným hospodárskou dynamikou“ Spravodajca: L. Fusco.

⁽²⁹⁾ Odstavec 3-2-4 Oznámenia.

⁽³⁰⁾ Pod názvom „sociálne podniky“ Komisia odkazuje na skutočnosť, že niektoré členské štáty schválili právne formy podnikov, ktorých hlavným cieľom je plnenie sociálnych cieľov.

5.7.2 Výbor schvaľuje organizovanie stretnutí s národnými úradmi, ktorých cieľom je prerokovať plnenie nariadenia o Európskom družstve a príslušnej smernice. Zároveň odporúča pravidelné sledovanie týchto prípravných prác. Pre porovnanie je potrebné uviesť, že pojem Európska akciová spoločnosť, ktorý nedávno vstúpil do platnosti, bol zahrnutý iba do šiestich vnútroštátnych legislatív.

5.7.3 Pokiaľ ide o vypracovanie vzorových zákonov, považuje výbor za dôležité zdôrazniť, že tento odstavec je formulovaný nejasne. Komisia neodporúča zosúladienie družstevného práva a zároveň predkladá závery skupiny na vysokej úrovni skladajúcej sa z európskych odborníkov na podnikové právo, ktoré naopak zastávajú smerovanie k zosúladieniu družstevného práva.

5.7.4 Výbor si je vedomý skutočnosti, že celý rad článkov nariadenia o európskom družstve obsahuje odkazy na národné legislatívy. Vzhľadom na skutočnosť, že päť rokov po vstupe nariadenia do platnosti bude jeho uplatňovanie predmetom správy, je výbor toho názoru, že v prípade, keď sa majú vypracovať vzorové zákony za účelom harmonizácie družstevnej legislatívy alebo navrhnuť prijatie spoločných pravidiel na európskej úrovni, je nevyhnutné, aby združenia družstiev boli hneď od začiatku zapojené do týchto úvah a prác.

5.7.5 V tomto smere by však výbor rád poďakoval skutočnosť, že verejná diskusia ukázala, že značný počet družstiev si skôr želá upevnenie a posilnenie súčasnej vnútroštátnej družstevnej legislatívy než revíziu za účelom harmonizácie⁽³¹⁾. Podľa nich by takýto prístup mohol priniesť lepšie riešenia problému odklonu od zásady vzájomnosti⁽³²⁾, s ktorým sú niektoré družstvá konfrontované.

5.7.6 Z tohto hľadiska výbor tiež Komisii navrhuje uskutočniť porovnávaciu štúdiu o dopade a rozsahu integrovania ustanovení, ktoré boli doteraz charakteristické pre kapitálové spoločnosti, do niektorých vnútroštátnych družstevných legislatív⁽³³⁾.

5.8 Ciele EÚ (Opatrenie 12)

5.8.1 Výbor podporuje úmysel Komisie oceniť prínos družstiev k plneniu cieľov EÚ prostredníctvom programov EÚ. Zároveň si však kladie otázku ako to dosiahnuť, pretože za súčasného stavu vecí nie je tento účel zahrnutý do rozpočtu.

5.8.2 Oznámenie zvlášť kladie dôraz na oblasť „poľnohospodárskej politiky vo vzťahu k rozšíreniu“, ktorej je venované jedno z opatrení. Výbor podporuje tento aspekt, ale domnieva sa, že je tiež potrebné pripraviť opatrenia týkajúce sa ďalších citovaných oblastí, a to rozvoja vidieka a regionálneho rozvoja, ako aj tvorby pracovných miest.

5.8.3 Vo všeobecnosti považuje výbor za účelné zamerať sa pri plánovaní opatrení na centrum rozvoja družstiev. Táto umožňuje rozšírenie družstevnej praxe z určitej oblasti do iných sektorov činnosti.

6. Závery

6.1 Výbor s potešením prijal uverejnenie tohto oznámenia o podpore družstiev v Európe. Oznámenie nadväzuje na prijatie nariadenia o štatúte európskeho družstva (ED) a vyzdvihuje tým záujem Komisie o družstvá s dôrazom na ekonomické a sociálne aspekty tohto typu podniku a tiež na jeho potenciál realizovať Lisabonskú stratégiu.

6.2 Výbor zvlášť víta prioritu, ktorá bola udelená podpore družstevného podnikania. Neznalosť tejto formy podnikania je v skutočnosti veľkou prekážkou rozvoja družstiev v Európe.

6.3 Výbor síce podporuje hlavné línie tejto správy, ale zároveň sa domnieva, že by bolo žiaduce určité opatrenia definovať konkrétnym spôsobom a vychádzať z vopred určeného časového plánu. Z tohto dôvodu výbor odporúča bezodkladne zaviesť postup monitorovania plánovaných opatrení a nečakať na ich vyhodnotenie po roku 2008, ako to navrhuje Komisia. Do tohto procesu by mali byť zapojené zainteresované združenia družstiev tak na národnej ako aj na medzinárodnej úrovni.

V Bruseli 9. marca 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³¹⁾ Niektoré národné družstevné organizácie sú tiež proti.

⁽³²⁾ Vo všeobecnosti hovoríme o odklone od princípu vzájomnosti, keď družstvo prestáva byť podnikom v kolektívnom vlastníctve združenia osôb v prospech cudzích investorov. Toto sa uskutočňuje hlavne transformáciou družstva na kapitálovú spoločnosť.

⁽³³⁾ Napr.: V Taliansku bol nedávno vydaný zákon, ktorý povoľuje družstvom vydávanie obligácií.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu smerníc Európskeho parlamentu a Rady pozmeňujúcich smernicu 2000/12/ES Európskeho parlamentu a Rady z 20. marca 2000 týkajúcu sa prijatia a vykonávania obchodov úverových inštitúcií a smernicu Rady 93/6/EHS z 15. marca 1993 o kapitálovej primeranosti investičných spoločností a úverových inštitúcií

KOM(2004) 486 v konečnom znení – 2004/0155 a 2004/0159 (COD)

(2005/C 234/02)

Dňa 13. septembra 2004 sa Rada na základe článku 95 Zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola zodpovedná za prípravu prác výboru v tejto veci, prijala svoje stanovisko dňa 14. februára 2005. Spravodajcom bol pán Ravoet.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí 9. a 10. marca 2005 (schôdza z 9. marca) 124 hlasmi za a 1 hlasom proti nasledujúce stanovisko:

1. Obsah a pôsobnosť návrhu

1.1 Dňa 14. júla 2004 vydala Európska komisia návrh smernice⁽¹⁾ pozmeňujúcej druhú smernicu o kapitálovej primeranosti (CAD) (93/6/EHS) a konsolidovanú smernicu o bankovníctve (2000/12/ES). Touto smernicou sa bude v Európskej únii uplatňovať nová Bazilejská rámcová dohoda (Medzinárodné zblížovanie kapitálových opatrení a kapitálových štandardov). Pozmeňujúca smernica sa ďalej v tomto dokumente uvádza ako „smernica o kapitálových požiadavkách“ (CRD).

1.2 Smernica o kapitálových požiadavkách bude platiť pre všetky úverové inštitúcie a investičné spoločnosti pôsobiace v rámci Európskej únie. Jej cieľom je zabezpečiť, aby bankový systém v Európe veľmi citlivo reagoval na riziko. Smernica bude podnecovať bankový sektor, aby pomocou vyspelej technológie a investícií do vzdelávania personálu postupne konvergoval k vysoko citlivým technikám vyhodnocovania rizika. Smernica tak vytvorí zdravé podnikateľské prostredie, ktoré umožní podnikom prostredníctvom presunu kapitálu rozširovať svoje pôsobenie a pokračovať v inováciách, čím sa zlepši ochrana spotrebiteľa a posilní sa finančná stabilita a globálna konkurencieschopnosť európskych podnikov.

1.3 Smernica o kapitálových požiadavkách je legislatívnym nástrojom, pomocou ktorého sa v EÚ implementuje nový Bazilejský rámec vypracovaný Bazilejským výborom pre bankový dohľad. Bazilejský výbor bol založený v roku 1974 guvernérmi centrálnych bánk krajín G10. Dohovory vydané bazilejským výborom nie sú právne záväzné, ale sú určené na poskytnutie spoločného dozorného rámca na podporu zblížovania smerom k spoločným prístupom a na vytvorenie rovnakých východiskových podmienok pre banky pôsobiace na medzinárodnej úrovni.

1.4 Bazilejská dohoda o kapitále (Bazilej I) bola uverejnená v roku 1988 a v roku 1999 začala práca na jej aktualizácii v súlade s rýchlym rozvojom v oblasti stratégií riadenia rizika v 90-tych rokoch. Výsledkom tejto práce bolo Medzinárodné zblížovanie kapitálových opatrení a kapitálových štandardov⁽²⁾ vydané v júni 2004 (ďalej uvádzané ako nový Bazilejský rámec).

1.5 Nový Bazilejský rámec je rozdelený na tri časti zvyčajne nazývané tri piliere. Prvý pilier stanovuje minimálne regulačné kapitálové požiadavky pre úverové, trhové a operačné riziko. Pre inštitúcie sú k dispozícii na výber možnosti s rôznym stupňom zložitosti. Druhý pilier je proces posúdenia kontrolným orgánom, ktorý sa uskutočňuje prostredníctvom aktívneho dialógu medzi inštitúciou a kontrolným orgánom. Zabezpečí sa tým, že budú uplatňované spoľahlivé interné postupy pre posúdenie kapitálových požiadaviek týkajúcich sa rizikového profilu skupiny. Tretí pilier vyžaduje od inštitúcií, aby zverejnili svoje kapitálové výdavky. Tretí pilier je často nazývaný aj trhovú disciplínu, pretože zverejnenie bude stimulovať čo najlepšie postupy, a tým sa zvýši dôvera investorov.

1.6 Banky a investičné spoločnosti majú k dispozícii výber možností pre meranie úverového aj operačného rizika a pre zmiernenie úverového rizika. Cieľom tohto postupu je zabezpečiť primeranosť rámca a podnietiť menšie inštitúcie, aby prešli na progresívnejšie metódy. Implementácia progresívnejších metód si vyžaduje väčšie náklady, pretože sú založené na interných modeloch navrhnutých inštitúciami. Sú však citlivejšie na riziko, čoho výsledkom sú nižšie kapitálové výdavky.

⁽¹⁾ http://europa.eu.int/comm/internal_market/regcapital/index_en.htm

⁽²⁾ <http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>

		Úverové riziko		Operačné riziko		
1. pilier	Interné modely	Metóda založená na progresívnom internom ratingu (AIRBA)	Progresívne zmiernenie úverového rizika	Progresívna metóda merania (AMA)	2. pilier	3. pilier
	Štandardné metódy	Metóda založená na základnom internom ratingu (FIRBA)	Štandardizované zmiernenie úverového rizika	Štandardizovaná metóda (STA)		
		Štandardizovaná metóda (STA)		Metóda základného ukazovateľa (BIA)		

2. Všeobecné poznámky

2.1 Smernica o kapitálových požiadavkách CRD je legislatívnym nástrojom, ktorým sa uplatňuje nový Bazilejský rámec v EÚ. Komisia vypracovala návrh smernice, ktorá je v súlade s bazilejskými pravidlami a berie do úvahy špecifickosť EÚ. Je životne dôležité vytvoriť čo najväčší súlad medzi bazilejskou rámcovou dohodou a pravidlami EÚ, aby boli pre európske banky zabezpečené rovnaké podmienky, ako majú ich konkurenti z iných štátov, ktoré uvedenú dohodu uplatňujú

2.2 Hlavný rozdiel medzi smernicou CRD a bazilejskou rámcovou dohodou je v tom, že pravidlá budú platiť pre všetky úverové inštitúcie a investičné spoločnosti v rámci EÚ. Bazilejská rámcová dohoda je navrhnutá pre uplatnenie v medzinárodne pôsobiacich bankách. Rozšírená pôsobnosť vymedzená Komisiou je v záujme ako vkladateľov, tak aj dlžníkov v EÚ. Dobre riadený bankový systém s dostatočným kapitálom umožní bankám poskytovať pôžičky počas celého ekonomického cyklu. To prinesie väčšiu stabilitu v bankovom sektore.

2.3 Prínos pre európske bankovníctvo, európsky obchod a spotrebiteľov bude dlhodobo fungovať jedine v prípade, že smernica bude dostatočne flexibilná, aby udržala krok so zmenami v praxi, na trhoch a v potrebe kontroly. Je to potrebné na ochranu záujmov vkladateľov aj dlžníkov, a tiež preto, aby si EÚ udržala svoju povest trhu s najlepšimi praktikami.

2.4 Spôsob, ktorý Komisia zvolila na definovanie trvalých princípov a cieľov v jednotlivých článkoch pozmeňujúcej smer-

nice a technických opatrení v prílohách, ktoré je možné meniť pomocou komitológie, je efektívnym spôsobom na zabezpečenie potrebnej flexibility.

3. Konkrétne pripomienky

Výbor oceňuje Komisiu za vysokú kvalitu návrhu smernice. Podľa názoru výboru sa v ňom vyskytuje len malý počet problémov, ktorým je potrebné sa ešte venovať. Kvalita legislatívneho návrhu je daná nebývalým množstvom konzultácií, vrátane spolupráce s bazilejským výborom na štúdiách o dopade, ktoré vykonávala Komisia počas procesu premeny bazilejských pravidiel na právne predpisy EÚ. Európsky a sociálny výbor ako zastupiteľský orgán pre organizovanú občiansku spoločnosť v EÚ víta tento vývoj a vyzýva spolupracujúcich zákonodarcov, aby pokračovali v zohľadňovaní stanovisk účastníkov trhu v legislatívnom procese EÚ.

3.1 Dopad na menšie úverové inštitúcie v EÚ

3.1.1 Výbor je presvedčený o tom, že s ohľadom na zabezpečenie výhod pre všetkých spotrebiteľov a spoločnosti v EÚ je pôsobnosť návrhu Komisie správna. Okrem toho sa výbor domnieva, že z upraveného regulačného kapitálového systému môžu očakávať prínos úverové inštitúcie všetkých veľkostí. Text Komisie nastoluje rozumnú rovnováhu medzi poskytovaním stimulov pre malé inštitúcie, aby postupne začali používať pokročilejšie metódy, a zavedením primeraného rámca, ktorý berie do úvahy hranice možností zdrojov menších úverových inštitúcií.

3.1.2 Text Komisie tiež zahŕňa kroky prijaté bazilejským výborom s cieľom znížiť regulačné náklady pri úverovaní malých a stredných podnikov (MSP). Tieto zmeny (ktoré sú podrobne uvedené nižšie v časti „Dopad na malé a stredné podniky“) výbor privítal. V opačnom prípade by bol výbor znepokojený, že by výsledkom nového rámca bola rastúca konsolidácia v rámci európskeho bankovníctva a zredukovaný výber pre spotrebiteľa. V tejto súvislosti výbor privítal, že podľa záverov štúdie o dopade od spoločnosti PWC z apríla 2004 ⁽³⁾, ak sa smernica bude uplatňovať dôsledne v celej EÚ, je nepravdepodobné, aby vznikol akýkoľvek významný dopad na konkurenciu v tejto oblasti podnikania.

3.2 Dopad na spotrebiteľov

Finančná stabilita a vyššia vnímavosť rizika, ktoré zabezpečujú nové pravidlá, prinesú spotrebiteľom výhody v podobe zvýšenej dôvery k finančnému systému a výraznému zníženiu celkového rizika. Podľa štúdie spoločnosti PWC o dopade, prechod na systém s lepším vnímaním rizika zníži celkovú držbu bankového kapitálu, čo následne vyvolá mierne zlepšenie HDP v EÚ. Lepšie ciele kapitálu v hospodárstve prispeje k dosiahnutiu širších hospodárskych a sociálnych cieľov EÚ.

3.3 Dopad na malé a stredné podniky (MSP)

3.3.1 Výbor víta zmeny bazilejskej dohody riešiace dopad na poskytovanie pôžičiek malým a stredným podnikom a skutočnosť, že Komisia zahrнула tieto zmeny do Európskeho rámca. Výbor zvlášť poukazuje na to, že:

- nastalo zníženie kapitálových poplatkov u pôžičiek pre malé podniky, dosiahnuté prostredníctvom splštenia krivky predaja;
- niektoré banky berú mieru rizika voči malým a stredným podnikom ako predajnú mieru rizika a teraz ju môžu spravovať na základe spoločných rezerv ako časť svojho predajného portfólia;
- Bazilejský výbor eliminoval požiadavky granularity na pôžičky poskytované malým podnikom a tým umožnil viacerým bankám profitovať zo zvýhodneného postavenia; a
- nový rámec uznáva širší okruh bankových záruk a istôt.

3.3.2 Výbor v tejto súvislosti víta závery Tretej kvantitatívnej štúdie o dopade (QIS3). Výsledky tejto štúdie názorne dokazujú, že kapitálové poplatky bánk pri pôžičkách pre malé a stredné podniky, zahrnuté do korporáčného portfólia, do značnej miery zostanú stabilné u bánk, ktoré používajú štandardizovaný prístup k úverovému riziku a u bánk, ktorých metódy sú založené na interných ratingoch (IRB), klesnú v priemere o 3 % až

⁽³⁾ Spoločnosť PriceWaterhouseCoopers bola Európskou komisiou poverená, aby vykonala štúdiu o finančných a makroekonomických dôsledkoch návrhu smernice.

11 %. Kapitálové poplatky pre mieru rizika u malých a stredných podnikov, ktoré spĺňajú požiadavky pre maloobchodné spracovanie klesnú v priemere o 12 – 13 % pri štandardizovanom prístupe (STA) a do 31 % pri prístupoch založených na progresívnom internom ratingu (AIRBA).

3.4 Presun vnútroštátnych právomocí na Európsku úniu

Jednotné používanie primeraných predpisov bankového dohľadu členskými štátmi by prinieslo jednak zodpovedný dohľad, jednak splnenie cieľov jednotného trhu. Množstvo a rozsah štátnych právomocí stanovených v navrhovanej smernici o kapitálových požiadavkách by znemožnilo ich dôsledné uplatnenie. Výbor je pevne presvedčený, že tieto vnútroštátne právomoci by mali byť v definovanom časovom rámci všeobecne zrušené a víta aktivity, ktoré v tejto súvislosti vykonáva Výbor pre európsky bankový dohľad (CEBS). Existujúce množstvo vnútroštátnych právomocí by mohlo významne deformovať jednotný trh pre bankové skupiny pôsobiace v medzinárodnom meradle, čím by sa podkopala stabilita finančného systému. Znížili by sa tým výhody celkového systému pre vkladateľov aj dlžníkov v EÚ, keďže by prišlo k nárastu úverových nákladov a k limitovaniu výberu finančných produktov.

3.4.1 Stupeň zavedenia kapitálových požiadaviek

3.4.1.1 Článok 68 smernice požaduje od úverových inštitúcií, aby spĺňali požiadavky na výšku vlastných finančných zdrojov v rámci skupiny na individuálnej úrovni. Článok 69(1) aj naďalej dáva členským štátom právomoc nebrať do úvahy túto požiadavku a uplatniť pre úverovú inštitúciu a jej dcérske spoločnosti pôsobiace v tom istom štáte pravidlá na konsolidovanom základe, pokiaľ príslušná skupina splní prísne podmienky. Táto možnosť neuplatniť predmetnú požiadavku by mohla viesť k nerovnakým podmienkam medzi členskými štátmi pre medzinárodne pôsobiace bankové skupiny. Výbor sa domnieva, že to nie je v súlade s jednotným trhom.

3.4.1.2 Navyše, keby sa členský štát rozhodol aplikovať požiadavky na úrovni individuálnych úverových inštitúcií, dôjde k obmedzeniu schopnosti dohliadajúceho orgánu posúdiť rizikový profil bankovej skupiny. Obmedzenie konsolidovaného dohľadu nad pobočkami pôsobiacimi v rámci toho istého členského štátu ako materská inštitúcia by malo rovnaké dôsledky. Z tohto dôvodu by mal byť v EÚ dohľad uplatňovaný na konsolidovanej úrovni ako pravidlo v EÚ, úverové inštitúcie by však museli spĺňať podmienky, ktoré zaručia zodpovedajúce rozdelenie vlastných finančných prostriedkov medzi materskou spoločnosťou a jej dcérskymi spoločnosťami.

3.4.2 Miera rizika vnútri skupiny

3.4.2.1 Členské štáty majú právomoc určovať váhu rizika v rámci skupiny. Táto možnosť dovoľuje členským štátom uplatniť 0 % váhu rizika u pohľadávok medzi úverovou inštitúciou a jej materskou spoločnosťou; a medzi úverovou inštitúciou a jej dcérskou spoločnosťou, alebo dcérskou spoločnosťou jej materskej spoločnosti. Pre splnenie podmienok 0 % váhy rizika musí byť zmluvná strana zriadená v rovnakom členskom štáte ako úverová inštitúcia. Výbor sa nazdáva, že 0 % váha rizika je správnym odrazom rizika v rámci skupiny. Metóda slobodného uváženia by mohla viesť k tomu, že v niektorých členských štátoch by sa od úverových inštitúcií požadovala držba kapitálu ku krytiu pohľadávok bez pádneho zdôvodnenia pre takéto konanie.

3.4.2.2 Obmedzenie možnosti stanoviť 0 % váhu rizika na zmluvných partnerov v rámci rovnakého členského štátu by bola v rozpore s jednotným trhom. Miera rizika vnútri skupiny pri zmluvnej strane v inom členskom štáte má rovnaký profil rizika, ako miera rizika pri zmluvnej strane v rámci rovnakého členského štátu. 0 % váha rizika by sa mala uplatňovať pre mieru rizika vo vnútri skupiny voči zmluvným partnerom pôsobiacim v EÚ.

3.4.3 Progresívna metóda merania operačného rizika (Advanced Measurement Approach for Operational Risk – AMA)

3.4.3.1 Bazilejský výbor pre bankový dohľad definuje operačné riziko ako „riziko priamej alebo nepriamej straty spôsobenej nevhodným či neúspešným interným procesom, pracovníkmi a systémami alebo vonkajšími udalosťami“. V novej Bazilejskej rámcovej dohode sú náklady spojené s operačným rizikom uvedené po prvýkrát, následkom čoho musia finančné inštitúcie vypracovať úplne nové systémy merania operačného rizika. Ako je vyššie spomenuté, k dispozícii je výber možností pre meranie operačného rizika. Progresívna metóda merania (AMA) si vyžaduje, aby banky vypracovali interné modely merania, ktoré musia byť schválené kompetentnými orgánmi. Európske finančné inštitúcie intenzívne investovali do rozvoja týchto systémov na princípe skupiny, pričom museli zladit' metódu merania operačného rizika s oblasťou obchodnej činnosti, v ktorej pôsobia.

3.4.3.2 V článku 105(4) majú členské štáty oprávnenie umožniť úverovým inštitúciám splniť potrebné kritériá pre Progresívnu metódu merania operačného rizika na najvyššej úrovni v rámci skupiny EÚ. Uplatnenie AMA na konsolidovanej skupinovej úrovni v rámci EÚ je v súlade s metódou obchodných stratégií riadenia operačného rizika uvedeným do účin-

nosti Európskym bankovým priemyslom. Ak by banky nedokázali splniť požiadavky na úrovni skupiny EÚ, bolo by nemožné vytvoriť presný obraz profilu operačného rizika skupiny. Požiadavky by mali byť splnené materskou spoločnosťou spolu s jej dcérskymi spoločnosťami, ak skupina vie dokázať, že existuje primerané rozdelenie kapitálu na krytie operačného rizika vo všetkých častiach skupiny.

3.4.4 Miera rizika u inštitúcií podľa štandardizovanej metódy určovania úverového rizika

Rovnako ako v novej Bazilejskej dohode majú členské štáty oprávnenie uplatniť jednu z dvoch metód pre určenie váhy rizika v inštitúciách (Príloha VI, odseky 26-27 a 28-31). Metóda platná pre úverovú inštitúciu by bola skôr stanovená na základe národnosti než na základe starostlivej úvahy. Úverové inštitúcie pôsobiace medzinárodne by mohli byť predmetom odlišného posudzovania ako konkurenti pôsobiaci na rovnakom trhu. To by nebolo v súlade s cieľmi jednotného trhu. Z tohto dôvodu by mala byť v rámci EÚ použitá jednotná metóda.

3.4.5 Úprava splatnosti

Rovnako ako v novej Bazilejskej dohode majú členské štáty možnosť uplatniť vzorec pre výpočet efektívnej splatnosti (odsek 12, časť 2, Príloha VII) pre úverové inštitúcie na základe metódy progresívnych interných ratingov a tiež pre inštitúcie so základnou metódou. Vzorec pre výpočet efektívnej splatnosti umožňuje lepšie zladit' meranie kapitálových nákladov na krátkodobé produkty vzhľadom na ich aktuálny profil rizika. Pre úverové inštitúcie pôsobiace cezhranične by mohli platiť odlišné podmienky ako pre ich konkurentov pôsobiacich na rovnakom trhu. Podľa názoru výboru je to opäť v rozpore s cieľmi jednotného trhu. Národná právomoc by mala byť zrušená, aby bolo zabezpečené rovnaké zaobchádzanie so všetkými úverovými inštitúciami používajúcimi základnú metódu interných ratingov IRB.

3.5 Spolupráca pri výkone dohľadu, druhý a tretí pilier

3.5.1 Výbor súhlasí s Európskou komisiou, že narastajúci počet cezhraničných obchodov v EÚ a centralizácia riadenia rizika v rámci cezhraničných skupín posilňuje potrebu zlepšenej koordinácie a spolupráce medzi štátnymi kontrolnými úradmi v EÚ. Úprava ustanovenej funkcie orgánu konsolidovaného dohľadu v návrhu smernice rešpektuje pôsobnosť národných kompetentných orgánov a zároveň poskytuje jednotný bod pre vybavovanie žiadostí (napr. schválenie metódy interných ratingov pre určovanie úverového rizika a metódu progresívneho merania pre operačné riziko).

3.5.2 Výbor sa domnieva, že model orgánu konsolidovaného dohľadu by mal byť rozšírený na proces hodnotenia orgánom dohľadu v rámci 2. piliera a zverejnenia požiadaviek v 3. pilieri. Obidva pilieri by sa mali uplatňovať na najvyššej konsolidovanej úrovni v každej skupine v rámci EÚ. Ak sa bude druhý a tretí pilier uplatňovať na individuálnej úrovni, nebude ani jeden z nich odrážať rizikový profil skupiny ako celku. V prípade hodnotenia orgánom, ktorý vykonáva dohľad v druhom pilieri by to viedlo k tomu, že dcérske spoločnosti skupiny by sa stali predmetom rozporuplných dozorných postupov v celej EÚ a cieľ zlepšiť pochopenie rizikového profilu skupiny by bol ohrozený. To by neprinieslo úžitok ani vkladateľom, ani dlžníkom. Ak sa tretí pilier nebude uplatňovať na úrovni skupiny, investori nebudú môcť nájsť vo zverejňovaných informáciách údaje o finančnej prosperite skupiny ako celku.

3.6 Zaoberanie s investičnými firmami

Výbor víta začlenenie investičných firiem do právneho rámca Európskej únie. Je to dôležité pre stabilitu európskeho finančného systému, ktorý je stále viac závislý na výkonnosti finančných trhov. Výbor sa domnieva, že ak sú úverové inštitúcie a investičné firmy vystavené rovnakému riziku, mali by sa riadiť, pokiaľ je to možné, rovnakými pravidlami.

3.7 Zverejňovanie orgánom dohľadu

Výbor v návrhu smernice plne podporuje zavedenie systému zverejňovania údajov orgánom dohľadu. Zverejňovanie údajov orgánom dohľadu podporí konvergenciu na jednotnom trhu a informačné diskusie o akýchkoľvek potrebných zmenách v systéme kapitálových požiadaviek EÚ. Prispeje tiež k určeniu podstatných nezhôd v implementácii smernice. Vytvorenie rovnakých šancí v celej EÚ je v záujme tak bánk ako aj spotrebiteľov.

3.8 Skúmanie obchodných kníh

Bazilejský výbor skúma spolu s Medzinárodnou organizáciou komisií pre cenné papiere (IOSCO – International Organisation of Securities Commissions), medzinárodným orgánom, ktorý spolupracuje na regulácii finančného trhu, riziko zmluvných strán a problematiku obchodných kníh (*). Výbor všeobecne víta záväzok Komisie zabezpečiť, aby boli výsledky skúmania otázky obchodných kníh zohľadnené v smernici pred jej implementáciou. Výbor súhlasí, že štúdia o dvojnásobnom nesplnení si záväzku a riziku zmluvnej strany by mala byť rýchlo dokončená a začlenená do smernice prostredníctvom legislatívnych

(*) Finančné inštitúcie používajú pre svoje aktíva dve hlavné kategórie, „banková kniha“ a „obchodná kniha.“ Väčšina dlho a strednodobých transakcií sa účtuje cez bankovú knihu (pôžičky, vklady, atď.), zatiaľ čo obchodná kniha je vlastnicke portfólio pre krátkodobé finančné nástroje vlastnené inštitúciou v rámci jej kapacity ako predajcu. Investičné banky uvádzajú prakticky všetky svoje finančné nástroje v obchodnej knihe. Hranice medzi bankovou knihou a obchodnou knihou neboli nikdy formálne definované.

nástrojov, ktoré má Komisia k dispozícii. Otázka rozlišovania medzi obchodnou knihou a bankovou knihou je výslovne technickej povahy a nemala by sa riešiť unáhlene. Nedokončená štúdia o tejto veľmi dôležitej otázke by mohla mať v budúcnosti negatívny dopad na európskych investorov. Výbor by uvítal dôkladnejšie preskúmanie tejto problematiky a jej neskoršie začlenenie do legislatívy EÚ.

3.9 Lehoty pre realizáciu

Výbor navrhuje 1. január 2007 ako lehotu realizácie smernice, namiesto 31. decembra 2006 v prípade štandardného prístupu, a 1. január 2008 namiesto 31. decembra 2007 v prípade pokročilejších postupov. Povinnosť realizovať smernicu k 31. decembru by mala za následok veľké skomplikovanie povinností v oblasti výkazníctva.

3.10 Konjunkturálne výkyvy

Existujú vážne obavy, že nové ustanovenia by mohli mať procyklický efekt. To by malo za následok obmedzenie poskytovania pôžičiek bankami v časoch hospodárskej recesie z dôvodu vyššieho objemu kapitálu požadovaného prostredím narastajúceho rizika. Hoci obmedzeniu dostupnosti úverov sa v hospodársky ťažkom období nedá vyhnúť, vyslovene reštriktívny postup by mohol zosilniť tendenciu hospodárskeho poklesu. Výbor vyslovene víta požiadavku, aby bola smernica pre kapitálové požiadavky overená v praxi počas celého hospodárskeho cyklu. Zámer pozorovať procyklický účinok prostredníctvom dvojročných správ vypracovaných Európskou komisiou pre Európsky parlament a Radu je minimum, čo by bolo treba urobiť vzhľadom na procyklické konanie

3.11 Vplyv IFRS (Medzinárodných štandardov finančného vykazovania) na regulačný kapitál

3.11.1 Účtovníctvo vedené podľa IFRS (International Financial Reporting Standards) poskytuje vysoko kvalitné údaje, ktoré sú vo všeobecnosti spoľahlivé. Z tohoto dôvodu by sa mali brať ako východiskový bod pre definíciu regulačného kapitálu. Použitie IFRS ako základu pre spracovanie kapitálovej primeranosti tiež prispieva k rovnakým konkurenčným podmienkam medzi inštitúciami a zvyšuje ich porovnateľnosť. Vysoký stupeň zhody medzi IFRS a pravidlami kapitálovej primeranosti navyše pravdepodobne zabráni nedorozumeniam medzi účastníkmi trhu a zjednoduší a zefektívni interné procedúry.

3.11.2 Výbor sa domnieva, že zblížovanie medzi oboma súbormi pravidiel by v ideálnom prípade umožnilo bankám, aby si zachovávali jeden jednotný súbor údajov a podkladov pre všetky finančné a regulačné zosumarizované požiadavky. Regulátori však môžu zaujať rôzne stanoviská za špecifických okolností predovšetkým tam, kde účtovné štandardy neodrážajú mieru rizika primeraným spôsobom. V takom prípade budú regulátori musieť uskutočniť určité úpravy účtovných výsledkov. Pokiaľ by bol jeden alebo viacero cieľov nového rámca kapitálovej primeranosti ohrozený zadávateľmi účtovných štandardov, bude potrebné použiť filtre na posúdenie regulačného kapitálu. Z prevádzkových dôvodov by sa mali tieto úpravy, tzv. uznávané regulačné účtovné princípy, obmedziť jedine na významné položky.

3.11.3 Vzhľadom k týmto skutočnostiam výbor víta filter, ktorý Komisia zahrnula do Článku 64(4) návrhu smernice v súlade so stanoviskom bazilejského výboru. Výbor taktiež oceňuje pokračujúcu snahu CEBS na vytváraní starostlivo zvolených filtrov.

Brusel 9. marca 2005

4. Záver

4.1 Návrh smernice je v súčasnosti v prvom čítaní v Rade ministrov a v Európskom parlamente. Výbor sa domnieva, že teraz by sa mal klásť dôraz na dohodu o prijatí flexibilnej smernice, ktorá bude v súlade s Bazilejskou rámcovou dohodou, a vyzýva k jej konvergentnému použitiu v celej EÚ.

4.2 Je dôležité, aby smernica bola prijatá bezodkladne, aby sa tak zhodnotili investície vo výške 20 až maximálne 30 miliárd eur vložené do systému kvalitnejšieho riadenia rizík. Oneskorenie implementácie by spôsobilo európskemu bankovníctvu konkurenčnú nevýhodu na celosvetovom trhu. To by nebolo v súlade so záujmami európskych vkladateľov a dlžníkov. Kvalita legislatívy však musí byť na prvom mieste a spoloční zákonodarcovia musia brať do úvahy stanoviská všetkých zúčastnených strán.

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 2000/819/ES o viacročnom programe pre podniky a súkromné podnikanie a konkrétne pre malé a stredné podniky (MSP) (2001-2005)

KOM(2004) 781 v konečnom znení -2004/0167 (COD)

(2005/C 234/03)

Rada sa 11. januára 2005 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 14. februára 2005. Spravodajcom bol pán PEZZINI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 9. marca 2005, jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Preambula

1.1 Mnohí členovia výboru z nových členských štátov, ktoré pristúpili do EÚ v r. 2004, nemali príležitosť zblízka sledovať vývoj politiky pre podniky, a najmä pre MSP v posledných desaťročiach na úrovni Spoločenstva. Toto stanovisko, samo osebe veľmi jednoduché, ale významné kvôli dôležitosti návrhu Komisie, umožňuje stručne pripomenúť niektoré etapy tejto politiky.

2. Historické pozadie

2.1 Od druhej polovice osemdesiatych rokov sa podnikovou politikou zaoberali v podstate dve generálne riaditeľstvá, t.j. GR Priemyselné politiky a GR XXIII, ktoré sa konkrétne venovali remeselnej výrobe a MSP. V priebehu deväťdesiatych rokov DG XXIII v úzkej spolupráci so stavovskými organizáciami členských štátov každoročne organizovalo desiatky stretnutí na stanovenie špecifických požiadaviek mikropodnikov a malých podnikov.

2.2 V r. 1994, aj na podnet DG XXIII, Komisia uviedla do života Európsky investičný fond (EIF), ktorý sleduje dosiahnutie dvoch cieľov:

- 1) financovanie sietí, nevyhnutných pre rozvoj podnikov,
- 2) pokrývanie pôžičiek, predovšetkým v oblasti MSP, prostredníctvom bankových záruk.

V súčasnosti EIF sústreďuje svoje aktivity výlučne v oblasti druhého cieľa.

2.3 Podnety zrodené z početných vyššie spomínaných stretnutí sa stali predmetom úvah na európskej úrovni na troch zhromaždeniach, ktoré sa konali v Avignone v r. 1990, v Berlíne v r. 1994 a v Miláne v r. 1997. Na každom z týchto stretnutí sa zúčastnili tisíce podnikateľov z členských krajín.

2.4 V týchto rokoch teda programy pre podniky navrhovalo buď DG Podniky alebo DG XXIII: v prípadoch, keď boli iniciované DG XXIII, zameriavali sa predovšetkým na remeselnú výrobu a malé a stredné podniky.

2.5 V r. 1997 bol schválený tretí viacročný program pre malé a stredné podniky (1997-2000), predbežne prediskutovaný so stavovskými organizáciami a neskôr schválený DG XXIII.

2.6 Európska rada na svojom mimoriadnom zasadnutí v Luxemburgu 20. a 21. novembra 1997 zvolanom s jediným bodom rokovania – zamestnanosť – schválila okrem iného tri konkrétne iniciatívy na pomoc podnikom pri udržiavaní ich konkurencieschopnosti na trhoch, a požiadala Komisiu, aby predložila návrhy, ktoré by umožnili posilnenie hospodárstva a zvýšenie miery zamestnanosti. Tri konkrétne iniciatívy boli ETF *Start Up Facility*, Spoločný európsky podnik (JEV) a MSP *Guarantee Facility*.

2.7 V r. 1998 Komisia s priamou účasťou EIB a EIF spustila program: „Iniciatívy na podporu rastu a zamestnanosti (1998-2000)“, založený na „akciách“ stanovených v Luxemburgu.

2.8 V r. 1999 Európska rada aj v následnosti na závery svojho zasadnutia v Cardiff-e v r. 1998 predložila správu, v ktorej navrhovala integrovať do podnikových politík aj rozmer trvalo udržateľného rozvoja.

2.9 V r. 2000, keď boli úvahy o štvrtom viacročnom programe v pokročilom štádiu rozpracovania, boli prijaté dva základné dokumenty pre MSP:

- 1) Európska charta pre malé podniky, stanovená na zasadnutí Európskej rady vo Feire,
- 2) Charta politík týkajúcich sa MSP, ktorú požadovali a schválili ministri hospodárstva OECD.

2.10 V r. 2000 na svojom zasadnutí v Lisabone začala Európska rada známy rovnomenný proces, sústredený na spoločnosť a hospodárstvo založené na vedomostiach, ktorý mal na dlhé obdobie zaangažovať Komisiu a členské štáty.

2.11 Štvrtý viacročný program pre podniky a súkromné podnikanie (2001-2005), ktorý bol vytvorený v r.2000, je syntézou predchádzajúcich programov a kultúrneho vývoja v deväťdesiatych rokoch.

3. Úvod

3.1 Štvrtý viacročný program (VP) pre podniky a súkromné podnikanie a konkrétne pre malé a stredné podniky (MSP), nazývaný aj MAP („Multi annual program“ – podľa anglickej skratky), bol prijatý 20. decembra 2000, aby prebiehal od 1. januára 2001 do 31. decembra 2005 s rozpočtom 450 miliónov eur.

3.2 Cieľom programu je zlepšenie podnikateľského prostredia v Európe. Program je koordinovaný GR Podniky a aktivity, ktoré zahŕňa, sú rozdelené do troch pilierov:

- politiky rozvoja pre podniky. Aktivity majú podobu štúdií a odporúčaní vypracovaných Komisiou a členskými štátmi s cieľom zlepšiť podnikateľské prostredie,
- siete Euro Info centier (EIC), ktorých úlohou je podporovať rôzne informačné centrá roztrúsené po území Európy a pomáhať im, aby podniky mali prístup k pomocným a podporným programom a sieťam Spoločenstva,
- finančné nástroje zamerané na zlepšenie finančného prostredia podnikov, hlavne MSP.

3.3 Ciele programu sú nasledovné:

- zvýšiť rast a konkurencieschopnosť podnikov v zmedzinárodnenom hospodárstve založenom na vedomostiach,
- podporovať duch súkromného podnikania,
- zjednodušovať a zlepšovať administratívny a legislatívny kontext podnikov,
- zlepšiť finančné prostredie pre podnikanie, hlavne pre MSP,
- uľahčiť prístup podnikov k podporným službám, programom a sieťam Spoločenstva a zlepšiť koordináciu týchto možností a
- podporovať implementáciu Európskej charty pre malé podniky na úrovni Spoločenstva.

3.4 Nástroje na implementáciu sú:

- výmena skúseností a identifikácia správnych postupov medzi členskými štátmi,
- prevádzka siete Európskych informačných centier, ktoré ponúkajú služby a poradenstvo o európskych záležitostiach podnikom vo všetkých európskych regiónoch,
- poskytovanie mnohých finančných nástrojov Spoločenstva malým a stredným podnikom prostredníctvom Európskeho investičného fondu (EIF).

3.5 So zreteľom na nový program 2006/2010 Komisia pristúpila k pravidelným hodnoteniam, tak interným ako aj prostredníctvom nezávislých expertov. S cieľom získať čo možno najviac podnetov Komisia vypracovala dokument, v ktorom zvýraznila body, z ktorých by mal vychádzať nový program.

4. Obsah návrhu Komisie

4.1 V jedinom článku sa navrhuje úprava rozhodnutia Rady 2000/819/ES⁽¹⁾, predĺženie obdobia platnosti súčasného viacročného programu o ďalší rok do 31. decembra 2006 a zvýšenie výšky príslušného finančného rozpočtu o 81,5 milióna eur, t.j. z 450 na 531,5 milióna eur.

5. Odôvodnenie Komisie

5.1 Výsledky verejnej konzultácie ako aj podnety formulované v správe nezávislých expertov poukázali na rozhodnú orientáciu v prospech širšej základne pre analýzy, rozvoj a koordináciu politiky, ako aj pre špecifické opatrenia na pomoc podnikom stať sa konkurenčnými a inovačnými.

5.2 Len v rokoch 2003 a 2004 mohli byť do ročných pracovných programov súčasného viacročného programu (VP) pomerne jednoznačne zahrnuté akčné línie obsiahnuté v Európskej charte pre malé podniky. Ale treba vynaložiť ešte veľa úsilia na uvedenie podnetov Charty do života.

5.3 Viacročný program obsahuje rôzne aktivity zamerané na podporu podnikovej politiky, ale chýba v ňom popud k inovácii a spolupráci medzi podnikmi.

5.4 Akcie obsiahnuté vo VP sú prispôbené potrebám a požiadavkám podnikov v Európe s 15 členmi a ukazuje sa, že sa nedajú v dostatočnej miere prispôsobiť požiadavkám podnikov v nových členských štátoch.

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 333, 29.12.2000. Rozhodnutie zmenené a doplnené rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady 593/2004/ES (Ú. v. ES L 268, 16.8.2004).

6. Pripomienky EHSV

6.1 EHSV plne súhlasí s predkladaným návrhom a pokladá za vhodné, aby Komisia, aj prostredníctvom podnetov, ktoré môžu byť poskytnuté zo strany Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a ďalších aktérov organizovanej občianskej spoločnosti, vypracovala návrh, ktorý by sa prezentoval ako „rámcový program“ schopný obsiahnuť v sebe nasledujúce prvky:

- dosiahnutý pokrok za posledné roky v oblasti hospodárstva založeného na vedomostiach,
- nové ponety k inovácii v podnikoch nevyhnutné pre konkurencieschopnosť,
- obsah nových finančných perspektív 2007-2013,
- skutočné požiadavky formulované podnikmi (najmä mikropodnikmi, malými a strednými podnikmi) z nových členských štátov EÚ,
- prospešná a nevyhnutná harmonizácia s akčnými líniami nových štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu,
- očakávania, predovšetkým zo strany nových členských štátov, spojené s úlohou EIC.

6.2 Prebieha podrobná analýza obsahov VI. rámcového programu pre výskum a inováciu, ktorého platnosť vyprší koncom r. 2006. Súčasný viacročný program venuje veľkú pozornosť témam výskumu – bezpochyby nesmierne dôležitým pre veľké podniky – ale málo sa venuje inovácii a konkurencieschopnosti, životne dôležitým pre MSP. Nová dynamická harmonizácia by mohla byť vďaka dlhšiemu obdobiu zvažovania plánovaná v období medzi nasledujúcim Rámcovým programom pre výskum a inováciu a budúcim „rámcovým programom pre podniky a podnikanie“.

6.3 Niektoré nástroje obsiahnuté v súčasnom viacročnom programe nevedli k očakávaným výsledkom^(?): zrejme preto, lebo vznikli pod vplyvom iniciatív v období po Lisabone, ale neboli konkrétne prispôbené požiadavkám mikropodnikov, malých a stredných podnikov.

7. Závěry a návrhy

7.1 Krajiny, ktoré vstúpili do EÚ v r. 2004 nemali na rozdiel od starých členských štátov príležitosť intenzívne medzi sebou diskutovať a prispievať k vypracovaniu politiky v prospech podnikov a podnikania, ktorá by mala pevné spoločné východiská.

7.2 Počas prebiehajúceho roku a roku zodpovedajúcemu prestávke povolenej predĺžením (t.j. v rokoch 2005 a 2006), pokladá EHSV za nesmierne dôležité, aby GR Podniky podporovalo v nových členských štátoch početné stretnutia so zástupcami organizácií MSP zo všetkých krajín s cieľom prediskutovať najlepšie praktiky a sústrediť pozornosť na špecifické problémy nových členských krajín. To by umožnilo upozorniť na mnohé aspekty, ktoré treba potom rozpracovať v kontexte nového rámcového programu.

7.3 EHSV sa nazdáva, že by v jednej z novopristúpených krajín mohla byť v priebehu roku 2006, aj vďaka podnetom zozbieraným počas takýchto prípravných stretnutí, zorganizovaná „štvrtá európska konferencia mikropodnikov, malých a stredných podnikov“ s cieľom uviesť do širších súvislostí spôsoby riešenia problémov, s ktorými sa najviac stretávajú nové členské štáty v oblasti podnikovej politiky.

7.4 Bolo by vhodné, aby Komisia čo najskôr prediskutovala s EHSV aspekty, ktoré vyplynuli z externého hodnotenia ňou zadaného, a analyzovala výsledky získané zo súčasného viacročného programu. Na druhej strane EHSV by mohol už odteraz so špecifickosťou a nasadením jemu vlastnými poskytovať užitočné podnety vďaka početnej prítomnosti radcov pochádzajúcich z podnikateľského prostredia v jeho radoch.

7.5 Počas svojich dlhoročných úvah, okrem iného aj vďaka konfrontácii, ku ktorej dochádza v jeho vnútri počas vypracovania stanovísk, EHSV dospel k nasledujúcemu presvedčeniu: na to, aby politiky rozvoja nadobudli zmysel a špecifickosť, je potrebné na jednej strane organizovať a zintenzívniť diskusiu medzi a s aktérmi, ktorých sa priamo týkajú problémy podnikov (podnikatelia a pracovníci) a na strane druhej uznať, že problémy mikropodnikov a malých podnikov sa buď odlišujú od problémov veľkých podnikov, alebo, ak sú rovnaké, majú rozdielne charakteristiky, pretože sú riešené prostriedkami, nástrojmi a formami pomoci, ktoré nie sú porovnateľné s tými, ktoré majú k dispozícii veľké podniky. Pri hľadaní nových použiteľných prostriedkov a nástrojov rozvoja je preto nevyhnutné, aby sa čoraz viac zohľadňovali tieto úvahy.

7.6 EHSV sa teda vyslovuje za navrhované predĺženie platnosti, ale vyzýva Komisiu, aby realizovala iniciatívy navrhované v tomto stanovisku a predložila Európskemu parlamentu a EHSV správu v tejto veci.

Brusel 9. marca 2005

Predsedička

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

^(?) Viď v tejto súvislosti negatívne výsledky programu Spoločného európskeho podniku JEV a konštatovania v záveroch SEK(2004) 1460, 15.11.2004.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o licenciách riadiaceho letovej prevádzky Spoločenstva

KOM (2004) 473 v konečnom znení – 2004/0146 (COD)

(2005/C 234/04)

Rada Európskej únie sa 22. septembra 2004 rozhodla konzultovať podľa článku 80 odsek 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou prác v tejto veci, prijala svoje stanovisko dňa 21. februára 2005. Spravodajcom bol **pán McDonogh**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí 9. a 10. marca 2005 (schôdza z 9. marca) nasledujúce stanovisko 126 hlasmi za a 1 člen sa hlasovania zdržal.

1. Úvod

1.1 Európsky vzdušný priestor zostáva jedným z dopravne najpreťaženejších prostredí na svete. Pracovná skupina pre Jednotné európske nebo označila fragmentáciu systému riadenia letovej prevádzky na národné ostrovy predpisov, postupov, trhov a výkonnostných úrovní za hlavnú prekážku dosiahnutia zásadnejšieho pokroku v tomto sektore. Súbor opatrení Jednotného európskeho neba rieši tieto rôzne formy fragmentácie viacerými iniciatívami.

2. Základné informácie

2.1 Prijatie štyroch nariadení, ktoré tvoria súbor opatrení Jednotného európskeho neba, zásadne zmení scénu riadenia letovej prevádzky. Tento doplnujúci návrh, týkajúci sa licencií riadiaceho letovej prevádzky Spoločenstva, je dôležitý z viacerých dôvodov.

Táto licencia prispieva k *rovnováhe* medzi rôznymi prvkami súboru opatrení Jednotného európskeho neba a zabezpečuje zohľadnenie nielen inštitucionálnych, ekonomických alebo technických aspektov, ale aj sociálnych aspektov.

2.2 Komisia pri príprave tejto legislatívnej iniciatívy vypracovala štúdiu zameranú na opísanie stavu udeľovania licencií v rôznych členských štátoch. Štúdia odhalila, že napriek mnohým medzinárodným predpisom vydaným organizáciami ICAO alebo Eurocontrol udeľovanie licencií zostáva v členských štátoch EÚ veľmi fragmentované. Štúdia odporučila, aby legislatíva Spoločenstva venovala pozornosť nasledujúcim oblastiam:

a) na získanie a udržanie licencie treba stanoviť vekové obmedzenia, platnosť kvalifikačných doložiek a stanovištných doložiek,

b) vo vzťahu k normám pre výcvik kandidátov a spôsobilosť kandidátov treba ustanoviť kontrolu spôsobilosti riadiacich, proces výcviku a požiadavky na skúšky vrátane jazykovej spôsobilosti a jej hodnotenia,

c) všetky výcvikové inštitúcie treba akreditovať a vo vzťahu k uznávaniu výcvikových inštitútov a výcvikových stanovišť treba špecifikovať požiadavky na kvalifikáciu inštruktorov.

2.3 Prípravná štúdia odhalila, že napriek existujúcej medzinárodnej regulácii národné tradície sú silné, čo vedie k rozmanitej úrovni kvality a k ťažkému porovnávaniu spôsobilosti. Táto fragmentácia už nie je akceptovateľná v Spoločenstve, keďže môže viesť k vyššiemu riziku bezpečnosti v preťaženom vzdušnom priestore Európy. Harmonizácia licencií riadiacich letovej prevádzky zvýši bezpečnosť, keďže úrovne spôsobilosti budú harmonizované vnútri poskytovateľov služieb a medzi nimi, čo prispieje k ich účinnejšiemu a bezpečnejšiemu preporeniu. To bude viesť k účinnejšej organizácii trhu práce riadiacich letovej prevádzky, zvýši ich dostupnosť a uľahčí vytvorenie funkčných blokov vzdušného priestoru. Licencia prinesie vyššiu účinnosť slobody pohybu tým, že vykorení súčasnú voľnosť, ktorú niektoré členské štáty uplatňujú pri vzájomnom uznávaní licencií.

2.4 Keďže väčšina členských štátov už zaviedla legislatívu založenú na princípoch ICAO a v súčasnosti zavádza legislatívu Jednotného európskeho neba a ESARR5, je nanajvýš dôležité zabezpečiť úplný súlad s touto smernicou.

2.5 Len certifikovaní poskytovatelia výcviku budú môcť predkladať kurzy a výcvikové plány na schválenie národným orgánom dohľadu.

2.6 Táto smernica ide nad rámec existujúcich licencií v civilnom letectve pre pilotov (91/670/EHS), ktorá predstavuje smernicu o vzájomnom uznávaní národných diplomov. Možno ju skôr porovnať s licenciami v sektore námornej a železničnej dopravy (návrh obsiahnutý v KOM(2004) 142), pri ktorých sa spôsobilosť stanovuje na európskej úrovni a neponecháva sa na voľnosť členských štátov. Je jasné, že táto smernica pre riadiacich letovej prevádzky bude uznávaná aj za hranicami Spoločenstva.

2.7 Náklady tu budú závisieť od súčasnej úrovne kvality výcvikového systému. Smernica zvyšuje kvalitu výstupu výcvikového systému na úroveň potrebnú na vysporiadanie sa s bezpečnostnými požiadavkami vyplývajúcimi z hustého a zložitého dopravného systému Európy.

2.8 Keďže sa stanovili vysoké normy začiatocného výcviku a vyžaduje sa viac záruk neutrálnosti a objektívnosti skúšajúcich počas výcviku na stanovišti, treba zvýšiť úspešnosť výcviku na stanovišti.

2.9 Náklady na kontrolnú väzbu rôznych prvkov systému licencovania sa môžu mierne zvýšiť, sčasti ako dôsledok uchovávanía evidencie pre audit.

2.10 Celkové možné zvýšenie nákladov v krátkodobom horizonte musí byť kompenzované úsporou nákladov z racionálnejšieho využívania pracovnej sily v dlhodobjšom horizonte. Táto smernica v neposlednom rade zvýši bezpečnosť lietajúcej verejnosti.

2.11 Tento návrh neobsahuje finančné vyjadrenie.

2.12 Implementácia legislatívy Jednotného európskeho neba vyžaduje vypracovať podrobnejšiu legislatívu, najmä o mechanizmoch týkajúcich sa licencovania riadiacich letovej prevádzky, na zlepšenie ich dostupnosti a na podporu vzájomného uznávania licencií, ktorá sa predpokladá v článku 5 Nariadenia (ES) č. 550/2004 Európskeho parlamentu a Rady z 10. marca 2004 o poskytovaní letových navigačných služieb v jednotnom európskom nebi (nariadenie o poskytovaní služieb) (¹).

2.13 Zavedenie takejto licencie Spoločenstva je prostriedok uznávania špecifickej úlohy, ktorú riadiaci letovej prevádzky hrajú pri bezpečnom poskytovaní riadenia letovej prevádzky. Zavedenie noriem Spoločenstva pre spôsobilosť tiež zníži fragmentáciu v tejto oblasti a prispeje k efektívnejšej organizácii práce v rámci zvyšujúcej sa regionálnej spolupráce medzi poskytovateľmi letových navigačných služieb. Táto smernica

(¹) Nariadenie (ES) č. 550/2004 Európskeho Parlamentu a Rady z 10. marca 2004 o poskytovaní leteckých navigačných služieb v Jednotnom európskom vzdušnom priestore (Nariadenie o poskytovaní služieb) (Ú. V. L 096, 31/03/2004, s. 10.) - Stanovisko EHSV: Ú. V. C 241, 7. 10. 2002, s. 24.

preto predstavuje dôležitú súčasť legislatívy jednotného európskeho neba.

2.14 Cieľom tejto smernice je zvýšiť normy bezpečnosti a zlepšiť činnosť systému riadenia letovej prevádzky Spoločenstva prostredníctvom vydávania licencie riadiaceho letovej prevádzky Spoločenstva.

2.15 Vlastník kvalifikácie, ktorý neposkytoval služby riadenia letovej prevádzky na základe žiadnej doložky spojenj s touto kvalifikáciou počas obdobia piatich rokov, nesmie vykonávať činnosť v rámci tejto kvalifikácie bez splnenia požiadaviek hodnotenia a výcviku.

2.16 Členské štáty na zabezpečenie úrovne spôsobilosti nutnej pre výkon práce riadiacich letovej prevádzky v súlade s vysokými normami bezpečnosti zabezpečia, aby národné orgány dohľadu vykonávali dohľad nad ich výcvikom a sledovali ho.

2.17 Každý členský štát uznáva licenciu a s ňou spojené kvalifikácie a doložky vydané národným orgánom dohľadu iného členského štátu v súlade s ustanoveniami tejto smernice.

3. Pripomienky

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta návrh Komisie zaviesť nové nariadenia, týkajúce sa riadiacich letovej prevádzky. Tieto nariadenia sú potrebné a aktuálne z dôvodu plánovaného významného zvýšenia pohybu v leteckej doprave v priebehu budúcich desiatich rokov. Pre zaistenie bezpečnosti cestujúcej verejnosti existuje tiež potreba mať rovnaké štandardy a kvalifikácie v celej EÚ. S rozvojom leteckej dopravy dôjde tiež k zvýšeniu dopytu po riadiacich letovej prevádzky na celom svete. Sloboda pohybu je preto veľmi dôležitá.

3.2 EHSV si kladie otázku či je štvorročné obdobie pre implementáciu týchto nariadení realistické.

3.3 Komisia musí zaručiť, aby smernica neumožnila monopolizáciu výcviku na národnej úrovni.

3.4 Licenčné doložky by mali obsahovať údaje o jazykových vedomostiach, napr. **ANGLIČTINA, úroveň 4**.

3.5 Všetky začiatocné kurzy ATC musia byť zostavené tak, aby boli v súlade minimálne s ECAC Usmerneniami o spoločnej základnej učebnej osnove a cieľoch výcviku riadiacich letovej prevádzky.

3.6 Zavedenie náhodných testov na alkohol a omamné látky pre všetkých riadiacich letovej prevádzky v službe, ktoré je v súlade s ESARR5, ako aj zavedenie psychologických testov všetkých poslucháčov kurzov pre riadiacich letovej prevádzky je vítané.

3.7 Otázka veku je stále aktuálna. Štatistiky ukazujú, že riziko vážnych chorôb alebo náhlej smrti sa s vekom zvyšuje. Nezdá sa, že by národné hranice ovplyvnili požiadavky v oblasti veku pilotov.

3.8 Čo sa osobitne týka článku 4, EHSV navrhuje, aby:

- bod 5 uvádzal, že musí byť zavedená odvolacia procedúra, ktorá umožní držiteľom licencie odvolať sa voči určitému rozhodnutiu,
- bod 7 stanovil postup pre odvolanie, ktorý umožní vznesenie námietky v prípade, že by chybné výsledky lekárskej prehliadky spôsobili neplatnosť licencie.

V Bruseli 9. marca 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Odbornej sekcie pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrhu nariadenia európskeho Parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje druhý program ‚Marco Polo‘ na poskytovanie finančnej pomoci Spoločenstva na zlepšenie environmentálnych vlastností systému nákladnej dopravy (‚Marco Polo II‘)“

CKOM(2004) 478 v konečnom znení 2004/0157 (COD)

(2005/C 234/05)

Rada sa 15. februára 2005 rozhodla podľa článku 71 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou prác výborom v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 21. februára 2005. Spravodajcom bol pán LEVAUX.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 415. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 9. a 10. marca 2005 (schôdza z 9. marca) prijal počtom 129 hlasov za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali nasledujúce stanovisko:

1. Úvod: Prehľad dôvodovej správy predloženej Komisiiu

1.1 Komisia prekladá svoj návrh nariadenia o programe „Marco Polo II“ a pripomína odôvodnenia, ktoré si vyžadujú rozvoj nákladných dopravných infraštruktúr:

- zdvojnásobenie dopravy do roku 2020 a nedostatok existujúcich sietí, čo sa prejavuje preťažením cestných sietí, zhoršením životného prostredia, dopravnými nehodami a stratou konkurencieschopnosti,
- zohľadnenie trvalo udržateľného rozvoja, ktorý si vyžaduje, aby sme disponovali dopravným systémom, ktorý viac šetrí energiu.

1.2 Komisia znova potvrdzuje, že „je potrebné preorientovať sa na iné spôsoby dopravy“ pretože to je riešenie, ktoré umožňuje lepšie využitie existujúcich infraštruktúr, do ktorých sa môže zaradiť námorná doprava na krátke vzdialenosti, železničná doprava a v logickej nadväznosti riečna doprava. Politika intermodálnej prepravy bola už predmetom programu „Marco Polo I“ (2003-2006) ktorého cieľom bolo preniesť priemerné ročné zvýšenie v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave na tri ostatné spôsoby uvedenej dopravy.

1.3 Komisia navrhuje program „Marco Polo II“, aby sa mohlo pokračovať v tejto politike v období 2007-2013, aby sa rozšírila pôsobnosť programu na všetky krajiny susediace s Európskou úniou a aby zahrnula aj dva nové typy činnosti:

- morské diaľnice,
- činnosti na znižovanie prepravy.

1.4 Komisia navrhuje celkový rozpočtový balík v sume 740 miliónov eur na obdobie 2007-2013, čo by znamenalo:

- presunúť 140 miliárd ton-kilometrov nákladu z cestnej prpravy (čo je 7 miliónov cestných tratí na 1 000 km na jeden kamión) na iné druhy prepravy,
- znížiť emisie CO₂ o 8 400 miliónov kg,
- vyprodukovať v zmysle očakávaného úžitku v sociálnej oblasti a v oblasti životného prostredia okolo 5 miliárd eur (odhad vypracovala skupina nezávislých expertov a nadväzuje na návrh, ktorý predložila Komisia vo vyhodnotení škodlivých účinkov znečistenia na zdravie).

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Závery výboru v jeho stanovisku „Marco Polo I“

2.1.1 Výbor už veľakrát podporil politiku, ktorú Komisia rozvíja s cieľom preniesť nárast objemu nákladnej cestnej dopravy, ktorý je nevyhnutný a dá sa očakávať, na ostatné druhy dopravy. Výbor pritom ale zdôrazňoval nedostatok snahy a zmobilizovaných prostriedkov.

2.1.2 Obzvlášť v stanovisku k návrhu nariadenia „**Marco Polo I**“ (842/2002) zo 17. a 18. júla 2002 Výbor dospel k záveru, že tento program samotný neumožní dosiahnuť ciele spojené s týmto presunom, ktorý Komisia naplánovala a navrhol, aby sa doplnil o desať opatrení na konkrétne iniciatívy:

- Posilniť kontroly a trestné stíhanie v prípade porušenia legislatívy v sociálnej oblasti.
- Za pomoci verejných fondov financovať infraštruktúry intermodálnej prepravy (terminály, prístupy atď.).
- Požadovať od prevádzkovateľov, aby sa zaviazali, že nové služby všeobecného záujmu budú trvalé a zabezpečia dopravu, pretože inak klienti nezmenia svoje zvyky.
- Odteraz plánovať spôsoby predĺženia programu „Marco Polo“ o 2 alebo 3 roky, aby sa zabezpečila kontinuita do roku 2010 (vyhnúť sa prerušeniu medzi PACT a „Marco Polo“).
- Maximálne čerpať zo skúseností z programu PACT a ukončiť externé vyhodnotenie jeho pozitívnych účinkov, ktoré boli nedostatočne ocenené.
- Pripraviť plán opatrení, ktoré treba prijať na zavádzanie činností programu „Marco Polo“.
- Poveriť riadiaci výbor nepretržitou kontrolou prebiehajúcich činností v polovici obdobia plnenia programu „Marco Polo“, aby sa mohli vhodným spôsobom prispôsobiť.

— Počítať s možnosťou, že sa v projektoch spĺňajúcich kritéria programu „Marco Polo“ zohľadnia aktivity, ktoré popriprade zahŕňajú leteckú dopravu a prepravu dialkovým potrubím, pokiaľ sú napojené na iné spôsoby dopravy.

— Schváliť financovanie projektov, ktoré zahŕňajú aktivity lokalizované na území jedného konkrétneho členského štátu, pokiaľ prinesú úžitok všetkým účastníkom medzinárodnej dopravy, ktorá bude týmto územím prechádzať.

— Pre všetkých užívateľov vytvoriť „**Európskeho sprievodcu**“ všetkých základní pre viaceré dopravné spôsoby (multimodálnych platforiem) v EÚ, v ktorom budú uvedené ich charakteristiky a minimálne normy.

2.1.3 V tom istom stanovisku (842/2002) Výbor dodal, že jedine celková politika dopravy, ktorá by upravila určité praktiky a opierala by sa o pevné záväzky vytvoriť nové alebo doplnkové dopravné infraštruktúry by umožnila dosiahnuť vytýčené ciele.

2.1.4 Výbor navrhol, aby Komisia začala uvažovať o postupnom prechode od uplatňovania princípu „**nulových zásob**“ k valorizačnému využívaniu „**zásob v obehu**“ najmä pre veľké objemy tovarov na dlhé trate, ktorých preprava nie je naliehavá, ale musí sa uskutočniť do určitého dátumu. Táto perspektíva by umožnila zrelativizovať naliehavosť dodávok a vytvoriť pre alternatívne spôsoby cestnej dopravy skutočný stupeň konkurencie v oblasti výdavkov a termínov, pričom by zaručovala stanovené dátumy dodávok. Hospodárske súvislosti, ktoré viedli k rozšírenému zaužívaniu „nulových zásob“, sú jasné. Tento princíp maximálne znižuje dodacie lehoty a naliehavosť povyšuje na uprednostňovaný spôsob fungovania obchodu. Zohľadnenie trvalo udržateľného rozvoja dnes ukazuje, že táto prax a jej následky spôsobujú vysoké náklady na znečistené ovzdušie a nadmernú spotrebu energie, čo nás núti zamyslieť sa nad týmto problémom. Výbor opakuje svoju požiadavku, aby sa Komisia do tejto úvahy zapojila. Domnieva sa, že ak zostane cestná doprava na krátke trate nenahraditeľná najmä na konečných cestných úsekoch, bude sa vytvárať extrémny tlak na praktizovanie „nulových zásob“ a naliehavosť sa povýši na absolútny princíp. Tak vzniknú problémy pri presune časti cestnej nákladnej dopravy na iné spôsoby prepravy, ktoré viac nadväzujú na snahy dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj.

2.1.5 Výbor sa nesnaží predbiehať závery tejto úvahy, ale domnieva sa, že na to, aby sa dosiahla zmena v správaní hospodárskych činiteľov, je potrebné akceptovať prípadné prehodnotenie praktík, ktoré boli v minulosti účinné, ale už nepostačujú na dosiahnutie súčasných ambícií.

2.1.6 Výbor konštatuje, že sa zohľadnila iba jedna časť podnetných opatrení, ktoré navrhol. Ak zvažíme, že situácia z roku 2004 sa v podstate vo vzťahu k roku 2002 nezlepšila, Výbor prekladá v tomto stanovisku tie isté návrhy, ktoré dopĺňa o niekoľko zvláštnych bodov.

2.2 Vyhodnotenie prvých výsledkov programu „Marco Polo I“ 2003 – 2006

2.2.1 Komisia oceňuje, že program „Marco Polo I“, na ktorý bol vyčlenený rozpočet vo výške 100 miliónov eur, vykazuje prvé povzbudivé výsledky. Výbor poznamenáva, že prvý výber projektov sa uskutočnil v októbri 2003, čo je sotva jeden rok, a že v súčasnosti neexistuje žiaden časový odstup na posúdenie reálnej účinnosti podniknutých intermodálnych aktivít. Naviac Výbor poznamenáva, že:

- v Bielej knihe z 12. septembra 2001 „Dopravná politika do roku 2010: čas rozhodnúť“, sa v programe „Marco Polo I“ počítalo so 120 miliónmi eur na 4 roky, čo je 30 miliónov eur na rok,
- v návrhu nariadenia programu „Marco Polo I“ zo začiatku roka 2002 Komisia plánovala rozpočet 115 miliónov eur na päť rokov, čo je 23 miliónov eur na rok,
- nakoniec sa na program „Marco Polo I“ vyčlenil rozpočet iba 100 miliónov eur na 5 rokov, čo je 20 miliónov eur na rok,
- v prvom roku zavedenia programu „Marco Polo I“ naň poskytol rozpočet Spoločenstva iba 15 miliónov eur.

2.2.2 Výbor je prekvapený týmito postupnými „sklzmí“ a kladie si otázku o dôveryhodnosti výhľadov do budúcnosti za okolností, že by plánované požiadavky stále rástli a finančné prostriedky stále klesali.

2.2.3 Za týchto podmienok a pri nedostatku informácií výbor nerozumie poznámke Komisie, v ktorej sa uvádza: „Môže sa dospieť k záveru, že rozpočtové prostriedky sú zreteľne nedostatočné na to, aby sa financovali všetky dobré návrhy...“ a prečo sa v rozpočtovom programe nevyčerpali platby vo výške 20 miliónov eur.

2.3 Posúdenie pred realizáciou a konzultácia zúčastnených strán

2.3.1 V kapitole III dôvodovej správy, bod 12 sa uvádza zmienka o dôležitom finančnom doklade, ktorý „potvrzuje skutočnosť, že návrh nariadenia plne zohľadňuje hodnotenie a odporúčania nezávislých expertov na základe ich posúdenia pred realizáciou o obnovení programu Marco Polo na obdobie

2007 – 2013“. Tento 19-stranový dokument, vydaný v angličtine, nebol preložený do žiadnych iných jazykov. Je predmetom 15 riadkového zhrnutia v bode 13 spomínanej kapitoly III, kde sú predložené závery, ktoré Komisia vyvodila z posudku expertov.

2.3.2 Výbor pripomína, že dokumenty sa musia prekladať, aby boli prístupné, a ak chýba ucelený preklad správy expertov, bolo by treba ich požiadať, aby spísali syntézu ich správy a jej preklad by umožnil všetkým zainteresovaným stranám prístup k podstate ich záverov vyvođených z logických argumentov.

2.3.3 Okrem toho Výbor pripomína, že v stanovisku 842/2002 k nariadeniu „Marco Polo I“ vyjadril svoju spokojnosť nad rozhodnutím Komisie „zozbierať stanoviská zainteresovaných strán skôr, ako predloží svoje návrhy“ ale zároveň poľutovanie na tým, „že bol neskoro zapojený do procesu konzultácie“. (čl. 2.5)

2.3.4 Výbor nie je schopný zhodnotiť závery tohto posudku, ale môže len pripomenúť, že Komisia očakáva výrazné zvýšenie predloženého rozpočtu a vytvára z neho určujúcu podmienku účinnosti programu.

2.3.5 Výbor oceňuje, že mu Komisia odovzdala tri bilancie realizovaných projektov:

- Vytvorenie služby „Intermodal Rail“ medzi Nemeckom a Talianskom cez Rakúsko, ktorej prevádzkovateľom je súkromný podnik,
- Projekt IKEA – RAIL, naštartovaný v roku 2002, predstavuje základňu, ktorá sa nachádza v Duisburgu (Nemecko), kde sa železnicou doručujú výrobky z Almhutu (Švédsko) (1 044 km), určené na distribúciu do ostatnej Európy. V rokoch 2002 a 2003 približne 400 vlakov prepravovalo iba náklad firmy IKEA,
- Vytvorenie pravidelných námorných liniek pre kamiónovú prepravu medzi viacerými prístavmi v Taliansku a Španielsku.

2.3.6 Tieto tri projekty ilustrujú otvorené možnosti, ktoré ponúka doplnkový systém zavádzaný v EÚ. Výbor však poznamenáva, že tieto projekty sa realizovali v rámci Pilotných akcií pre kombinovanú dopravu (PACT) – programu, ktorý predchádzal programu „Marco Polo I“.

2.3.7 Sú založené na zaujímavom princípe, uľahčujú realizáciu projektov a Výbor preto dúfa, že bude informovaný o konkrétnych vyhodnotených výsledkoch prebiehajúceho programu „Marco Polo I“.

2.4 Program „Marco Polo II“ (2007 – 2013)

2.4.1 Návrh „Marco Polo II“ zachováva tri typy súčasných aktivít:

- preprava iným spôsobom (pomoc na spustenie projektov),
- urýchlenie účinku,
- spoločné vzdelávanie.

2.4.2 Návrh rozširuje geografické pokrytie Európy s 25 členskými štátmi na ostatné kandidátske krajiny, ale aj na krajiny EFTA a EEA. Výbor s týmto postupom súhlasí a zdieľa samozrejme konštatovanie Komisie, že: „Výroba a charakteristiky siete zásobovania nekončia na hraniciach EÚ- 25“; želá si však, aby Komisia na začiatok tejto vety za slovo „výroba“ pridala slovo „obchod“.

2.4.3 Výbor navrhuje, aby Komisia citovala ako príklad koridor Dunaj VII, ktorý je charakteristický pre túto „širšiu Európu“, pretože má výnimočný rozsah infraštruktúry intermodálnej prepravy, ktorá spája všetky druhy dopravy, a to:

- **Riečnu dopravu so** stálym spojením medzi Severným a Čiernym morom so stredovým bodom v Rakúsku vo vzdialenosti asi 1 500 km z oboch strán,
- **Cestnú a železničnú dopravu**, ktoré umožnia vďaka výmenným základniam, zavlažovať veľké územia na oboch stranách riek,
- **Námornú a riečno-námornú dopravu**, ktoré na západe predlžujú túto rieku vďaka spojeniu Rýn – Mohan – Dunaj smerom k anglickým a normanským ostrovom a Severnému moru a na východ smerom k Rusku (Volga), Ukrajinu a Turecku vďaka Čiernemu moru.

2.4.4 Návrh „Marco Polo II“ počíta s novými typmi činností:

- **Morské diaľnice**, koncepcia, na ktorej výhodnosť Výbor poukázal už viackrát, keďže „širšia Európa“ disponuje „samozrejme“ tisíckami kilometrov morského pobrežia, stovkami prístavov a riečnych ústí, ktoré sú potenciálnymi prístupovými bodmi pre vnútrozemské krajiny a kontinent. Všade je teda potrebné podporovať dopravné projekty a rozptýlenie nákladnej dopravy za podmienky, že sa znásobia základne pre viaceré spôsoby obchodu (multimodálne obchodné platformy) na pobreží alebo v širokých ústiach riek.
- **Aktivity na znižovanie dopravy**, samozrejme koncepcia, ktorá umožní lepšie racionalizovať výrobu, distribúciu a rozmiestnenie, ako aj eliminovať nepotrebnú dopravu. Príkladom takýchto aktivít sú:
 - preprava výrobkov v dehydratovanej forme, pretože umožňuje vyhnúť sa preprave vody, ktorá sa po dodaní tovaru znova napustí,

- približovanie miesta výroby komponentov k miestam montáže, pretože umožňuje vyhnúť sa preprave na dlhé vzdialenosti.

Výbor je naklonený skúsenostiam a projektom, ktoré sa budú pridrižovať týchto smerov.

2.4.5 Komisia si želá, aby sa dospelo **k lepšiemu spolupôsobeniu v železničnej doprave** a odporúča napríklad, aby sa využívali trate pre rýchliky na prepravu tovaru a expresnej pošty. Výbor sa prikláňa k takýmto projektom, hoci v súvislosti s „expresnou poštou“ sa domnieva, že prenos informácií umožňuje oteraz elektronická pošta a že sa v budúcnosti bude stále viac a viac využívať pri poštovom styku.

2.4.6 Avšak tak, ako je treba vytvoriť vysokorýchlostné trate pre nákladnú dopravu by bolo vhodné zabezpečiť aj stálu interoperabilitu materiálov, zariadení a železničných predpisov. Bez zbytočného čakania na vybudovanie nových tratí treba využiť súčasný stav železníc a preskúmať hodnotu zrušených alebo nedostatočne využívaných liniek v procese presúvania prepravy cestujúcich na iné spôsoby dopravy, najmä na vysokorýchlostné trate.

2.4.7 Výbor teda žiada Komisiu, aby znova vyzvala členské štáty na preskúmanie všetkých možností opätovného zavedenia existujúcich infraštruktúr, ďalej tých, ktoré boli zrušené alebo tých, na ktorých bola obmedzená doprava, a aby ich využili pre nákladnú dopravu. Táto požiadavka je zameraná najmä na súčasný stav železníc a vodných ciest preto, aby zakaždým, keď to bude možné, sa mohli použiť rýchlejšie a výhodnejšie spôsoby ako cestná doprava v zmysle trvalo udržateľného rozvoja.

2.4.8 Aby železničná doprava získala rovnakú dôveru spolu s ostatnými spôsobmi dopravy, ktoré ponúkajú alternatívu k cestnej doprave, Výbor znova potvrdzuje, že je čas, aby sa snahy pretransformovali v činy a aby sa poskytovali vyššie dotácie pre infraštruktúru železničnej, námornej a riečnej dopravy, a to najmä pri financovaní projektov RTE-T a tých projektov, ktoré boli odsúhlasené v nových členských štátoch a v oblasti Balkánu.

2.4.9 Výbor s uspokojením konštatuje, že Komisia zdôrazňuje „významnú“ požiadavku priemyslu na financovanie nevyhnutných a dostatočných infraštruktúr potrebných na realizáciu cieľov spojených s aktivitami vytýčenými programom Marco Polo. Pokiaľ ide o financovanie **vedľajších infraštruktúr**, Výbor pripomína, že ide o želanie, ktoré je vyjadrené v jeho stanovisku 842/2002 o programe „Marco Polo I“.

3. Konkrétne pripomienky k návrhu nariadenia „Marco Polo II“

3.1 Článok 1: Predmet

3.1.1 Výbor berie na vedomie, že Komisia predložila v roku 2004 návrh nariadenia na obdobie 2007 – 2013. Toto by malo umožniť, aby sa zabezpečila kontinuita programu Marco Polo a vyhlo sa oneskoreniu, ku ktorému došlo v období 2001 – 2002 pri spustení programu „Marco Polo I“. Dnes Komisia nemá časový sklz pri zavádzaní programu „Marco Polo I“, čo umožní, aby sa vytvoril „*Riadiaci výbor, ktorý bude poverený nepretržitou kontrolou prebiehajúcich aktivít na to, aby sa v polovici programu „Marco Polo I“ mohol program „Marco Polo II“ vhodným spôsobom prispôsobiť, tak ako to Výbor žiadal v stanovisku 842/2002.*“

3.2 Článok 2: Definícia

3.2.1 Výbor si všimol, že sa v definícii pojmu „**konzorcium**“ vyžaduje minimálna účasť dvoch podnikov. Výbor opakuje svoju predchádzajúcu požiadavku, aby „konzorcium“ bolo „*zoskupením dvoch alebo viacerých podnikov, ktoré nepatria do tej istej skupiny alebo nie sú jeden druhému filiálkou, ktoré uzatvorili dohodu na spoločnú činnosť...*“.

3.3 Článok 3: Pole pôsobnosti

3.3.1 Výbor sa znovu vracia k požiadavke, ktorá bola formulovaná v jeho stanovisku 842/2002, pretože považuje nariadené pravidlá za príliš obmedzujúce, nakoľko predpokladajú, že sa činnosti musia týkať minimálne dvoch štátov alebo jedného štátu a jednej blízkej tretej krajiny. Výbor sa domnieva, že existujú aktivity týkajúce sa jedného konkrétneho štátu, z ktorých účinku však ťažia všetci užívatelia daného spôsobu dopravy prechádzajúcej cez územie tohto štátu (Príklad: aktivity zamerané na využitie alebo rozvoj multimodálnych základní v jednom dopravnom uzle vo vnútri územia).

3.3.2 Výbor oceňuje, že rozsah tohto programu sa rozšíril aj na tretie krajiny (kandidátske a nekandidátske krajiny) a všimol si, že výdavky na aktivity, ktoré vzniknú na týchto územiach, nie sú v programe zahrnuté s výnimkou okolností, ktoré uvádzajú odseky 3 a 4 tohto článku.

3.3.3 Výbor považuje za vhodné, v snahe zabezpečiť dôslednosť, aby nariadenie upresnilo, že v prípade financovania aktivít, ktoré sa uskutočňujú v tretích krajinách pôjde o aktivity zamerané na rozvíjanie iných spôsobov dopravy ako je cestná doprava alebo o aktivity, ktoré uprednostňujú iné ako bežné spôsoby dopravy.

3.4 Článok 4: Oprávnení žiadatelia a beneficiári

3.4.1 Výbor súhlasí s článkom 4 pod podmienkou, že sa zohľadní pripomienka o zložení „konzorcia“, ale upresňuje (tak

ako to urobil v stanovisku 842/2002), že vo výnimočných prípadoch aktivít v jednej krajine sa nebude uplatňovať povinnosť pre podniky, aby mali sídlo najmenej v dvoch členských štátoch alebo v jednom štáte a v tretej krajine.

3.5 Článok 5: Oprávnené aktivity a finančné podmienky

3.5.1 Výbor vo svojom stanovisku 842/2002 o programe „Marco Polo I“ v článkoch 3.5, 3.6 a 3.7 už zdôraznil, že minimálne hranice pre každú aktivitu sú príliš vysoké. Žiadal, aby sa obnovili minimálne hranice, ktoré navrhla Komisia:

- pre aktivity na zmeny spôsobu dopravy od 1 milióna eur do 500 000 eur,
- pre aktivity s urýchľujúcim účinkom od 3 miliónov eur do 1,5 milióna eur,
- pre aktivity spoločného vzdelávania od 500 000 eur do 250 000 eur.

3.5.2 Výbor konštatuje, že pre program „Marco Polo II“ Komisia určuje (v prílohe, ktorá upresňuje finančné podmienky uvedené v článku 5 návrhu) hraničné ukazovatele minimálnych subvencií pre aktivity, ktorých suma zostáva naďalej príliš vysoká (s výnimkou činností spoločného vzdelávania, kde bola hranica stanovená sumou 250 000 eur, tak ako si to Výbor želal). Výbor považuje za nevyhnutné stanoviť nižšie hranice, teda viac podnetné na to, aby uprednostnili vznikanie projektov, ktoré sú bezpochyby skromnejšie, ale z miestneho hľadiska často účinnejšie.

3.5.3 V dôsledku toho výbor požaduje:

- aby minimálne hranice subvencií boli znížené na polovicu, t.j. na:
 - 500 000 eur až 1 milión eur pre činnosti zamerané na prechod na iný spôsob dopravy,
 - 1,5 milióna eur až 3 milióny eur na činnosti s urýchľujúcim účinkom,
 - 2 milióny až 4 milióny na námorné diaľnice,
 - 500 000 eur až 1 milión eur na činnosti spojené so znižovaním dopravy,
- aby sa zachovala minimálna hranica subvencie 250 000 eur pre aktivity spoločného vzdelávania, tak ako to bolo naplánované v návrhu,
- aby sa počítalo so osobitnou kategóriou pre námornoriečnu a riečnu dopravu s minimálnou hranicou vo výške 500 000 eur. Napriek tomu, že je možné akceptovať minimálnu hranicu 4 milióny eur (zníženú na 2 milióny eur podľa návrhu Výboru) pre morské diaľnice s ohľadom na veľkosť plavidiel a objem prepravovaného tovaru, táto hranica nebola prispôbená vo vnútrozemskej lodnej doprave.

3.5.4 Na záver Výbor schvaľuje skutočnosť, že boli stanovené maximálne lehoty na splnenie rôznych aktivít pred vypršaním termínu, ktoré zaručí nárok na čerpanie podpory z tohto programu. Výbor sa však domnieva, že 26-mesačná lehota pre intermodálne presuny je príliš krátka a že by mala predstavovať, rovnako ako pre ostatné aktivity, 60 mesiacov.

3.6 Článok 11: Rozpočet

3.6.1 Výbor už naznačil, že nemá dostatok potrebných informácií na to, aby prehodnotil sumu 740 miliónov eur, ktorú má Komisia v úmysle použiť na program „Marco Polo II“. Jednoducho poukazuje na to, že Komisia sa domnieva, že tento rozpočtový balík vo výške 740 miliónov eur musí umožniť, aby sa 5 miliárd eur ušetrilo prostredníctvom blahodarných účinkov na životné prostredie a sociálnu oblasť, ktoré boli citované v odseku 1.4.

3.6.2 Výbor očakáva, že Komisia v priebehu roka 2005 zverejní v polovici obdobia programu „Marco Polo I“ bilanciu úspešných projektov a úspor, ktoré sa skutočne dosiahli.

3.6.3 Tak ako Výbor naznačil v stanovisku 842/2002, Komisia by mala v priebehu programu navrhnúť zvýšenie rozpočtu za účelom získania dodatočných finančných prostriedkov v prípade, že bude predložený vysoký počet návrhov na vhodné aktivity.

3.7 Článok 14: Vyhodnotenie

3.7.1 Výbor s uspokojením konštatuje (pretože to bola jedna z jeho požiadaviek, ktoré uviedol v stanovisku 842/2002), že mu Komisia v tom istom čase ako Európskemu parlamentu a Výboru regiónov, najneskôr do 30. júna 2007 predloží hodnotiacu správu o výsledkoch, ktoré sa v programe „Marco Polo I“ na obdobie 2003/2006 dosiahli.

3.7.2 Výbor vyjadruje želanie mať prístup k dostatočným informáciám na vydanie ďalšieho stanoviska a eventuality návrhov, aby v prípade potreby mohol upraviť program „Marco Polo II“, ktorý sa začne realizovať 1. januára 2007 a bude teda na začiatku prvej časti jeho zavádzania.

4. Záver

4.1 Tak ako to v minulosti Výbor urobil pri programe PACT a programe „Marco Polo I“, aj teraz podporuje program „Marco

Polo II“. Tieto tri programy umožnia zaviesť iniciatívy, ktoré prispievajú k tomu, že sa prispôbia systémy nákladnej dopravy tak, aby sa zvýšili ich parametre šetriace životné prostredie. Plánovaná finančná podpora programu „Marco Polo I“ v hodnote 100 miliónov eur sa zvýši na 740 miliónov eur pre „Marco Polo II“, čo sa pozitívne odrazí na vôli EÚ rýchlo prejsť na účinnejšie trvalé riadenie prepravy tovarov.

4.2 V snahe prispieť k dosiahnutiu cieľov v oblasti nákladnej prepravy, ktoré stanovila Komisia, Výbor by rád pripomenul niektoré opatrenia zamerané na program „Marco Polo I“, ktoré navrhol v jeho stanovisku 842/2002 zo 17. a 18. júla 2002:

- Aby sa zabezpečila vyššia úroveň konkurencie rôznych spôsobov dopravy, je potrebné posilniť kontroly a trestné opatrenia v prípade porušenia legislatívy v sociálnej oblasti.
- Prevádzkovatelia, ktorí čerpajú výhody z programov Marco Polo, sa musia zaviazat', že nové služby všeobecného záujmu budú mať stály charakter, aby zabezpečili dopravu.
- Program Marco Polo musí predvídať možnosť financovania projektov, ktoré zahŕňajú aktivity umiestnené aj na území jedného členského štátu, pokiaľ ich dosah bude výhodou pre medzinárodnú dopravu, ktorá prechádza cez toto územie.
- Vytvoriť pre všetkých užívateľov „Európskeho sprievodcu“ všetkých základní s viacerými spôsobmi dopravy EÚ a ich charakteristikami.
- Zohľadňovať v projektoch spĺňajúcich podmienky programu „Marco Polo II“ aktivity, ktoré zahŕňajú prepravu tekutín potrubím alebo ropovodom s koncovou stanicou na základni s viacerými spôsobmi dopravy.

4.3 Aby riečna a riečno-námorná doprava mohli ťažiť z programu Marco Polo, Výbor žiada vytvorenie zvláštnej kategórie s minimálnou hranicou zníženou na 500 000 eur, pretože riečnu prepravu nemožno porovnávať s námornou dopravou, pri ktorej potrebné investície závisia od objemu plavidiel.

4.4 Výbor by rád spolupracoval s Komisiou na úvahe o úprave princípu „nulových zásob“ tak, aby sa zaužívalo využívanie „zásob v obehú“, pokiaľ sa nepožaduje surne dodanie tovarov (pre niektoré ťažké tovary sa musí rešpektovať iba dátum dodávky).

V Bruseli 9. marca 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1868/94, ktoré ustanovuje systém kvót pre výrobu zemiakového škrobu

KOM(2004) 772 v konečnom znení – 2004/0269 (CNS)

(2005/C 234/06)

Rada sa 20. januára 2005 rozhodla podľa článku 37 Zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola zodpovedná za prípravu prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 17. februára 2005. Spravodajcom bol pán Konstantinidis.

Na svojom 415. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 9. a 10. marca 2005 (schôdzi z 9. marca 2005) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledujúce stanovisko počtom hlasov 127, pričom 7 členov sa hlasovania zdržalo.

1. Podstata návrhu Komisie

1.1 Cieľom tohto návrhu je prideliť kvóty na hospodárske roky 2005/2006 a 2006/2007 medzi členskými štátmi, ktoré vyrábajú škrob, na základe správy Komisie Rade o systéme kvót pre výrobu zemiakového škrobu, čím sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1868/94.

1.2 Navrhuje, aby boli súčasné kvóty zachované na nasledujúce dva roky.

1.3 Dôvod, pre ktorý Komisia navrhuje nezmenené kvóty na zemiakový škrob na nasledujúce dva roky je ten, že je priskoro zhodnotiť účinky reformy CAP (Spoločnej poľnohospodárskej politiky (decoupling, t.j. vyňatie, oddelenie platieb od produkcie) a rozšírenia EÚ na sektor zemiakového škrobu. V skutočnosti v niektorých členských štátoch bude reforma CAP zavedená až v roku 2006 (t.j. hospodársky rok 2006-2007).

1.4 Komisia preto predloží novú správu doprevádzanú novým návrhom do 30. septembra 2006.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Podľa správy Komisie sa výroba zemiakového škrobu v EÚ tesne prídžala stanovenej kvóty a celkový export obil-

ného škrobu a zemiakového škrobu zostal relatívne stály. Podiel zemiakového škrobu na produkcii škrobu ako celku klesá asi o 20 %. Ako bolo uvedené už predtým, Komisia navrhuje predĺžiť platnosť kvót stanovených na obdobie 2004/2005. Väčšina európskych výrobcov zemiakového škrobu (okrem poľských, litovských a českých poľnohospodárov) podporuje návrh Komisie, hoci by uprednostnili normálne obdobie predĺženia pre systém kvót (tri roky).

2.2 EHSV podporuje návrh Komisie, ale zároveň aj zdieľa obavy výrobcov zemiakového škrobu ohľadom toho, že časový plán pre diskusiu a schválenie návrhu Komisie je dosť krátky, najmä keď vezmeme do úvahy, že farmári začnú sadiť zemiaky v marci 2005. Výbor preto vyzýva Európsky parlament a Radu, aby zohľadnili tieto časové obmedzenia, keď sa budú návrhom zaoberať.

3. Závery

3.1 EHSV podporuje návrh Komisie o rozšírení súčasných kvót na hospodárske roky 2005/2006 a 2006/2007 a odporúča, aby bol konečný termín pre zhodnotenie vzhľadom na budúci návrh prísne rešpektovaný.

Brusel 9. marca 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie (ES) č. 999/2001, ktoré určuje pravidlá pre prevenciu, zvládnutie a eradikáciu niektorých prenosných spongiformných encefalopatií

KOM(2004) 775 v konečnom znení – 2004/0270 (COD)

(2005/C 234/07)

Rada sa 16. decembra 2004 rozhodla v súlade s článkom 152 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 17. februára 2005. Spravodajcom bol Franco CHIRIACO.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 9. marca 2005 nasledujúce stanovisko 130 hlasmi za, žiadnym hlasom proti, pričom sa 3 členovia hlasovania zdržali

1. Zhrnutie návrhu Komisie

1.1 Navrhované úpravy nariadenia o prevencii, kontrole a eradikácii niektorých prenosných spongiformných encefalopatií pozostávajú hlavne z nasledujúcich bodov:

- **predĺženie platnosti** prechodných opatrení, ktorých platnosť už raz bola predĺžená v r. 2003 ⁽¹⁾, o ďalšie dva roky,
- posilnenie niektorých **preventívnych opatrení** (zahrnutie vysokej zvere zhadzujúcej parožie (*Cervidae*), podpora selekcie oviec odolných voči TSE prostredníctvom harmonizovaného chovného programu, zosúladienie s nariadením 1774/2002 stanovujúcim zdravotné pravidlá týkajúce sa vedľajších živočíšnych produktov, ktoré nie sú určené pre ľudskú spotrebu, zákaz porážania zvierat metódou vstreknutia plynu do lebečnej dutiny),
- rozšírenie rozsahu pravidiel týkajúcich sa obmedzenia pohybu zvierat aj na ovce a kozy,
- obmedzenia surovín na výrobu fosforečnanu vápenatého pri uvádzaní na trh, a naopak zahrnutie mlieka, ktoré nie je určené pre ľudskú spotrebu medzi derogácie, podobná derogácia by sa mala týkať aj pre mlieka určeného pre ľudskú spotrebu,
- konsolidácia právneho základu pre kontroly v tretích krajinách.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Napriek tomu, že EHSV už v minulosti vyjadril svoje výhrady voči postupu opakovaných predĺžovaní platnosti ⁽²⁾, berie na vedomie potrebu harmonizácie predpisov na medzinárodnej úrovni prostredníctvom Medzinárodného úradu pre nákazy zvierat (OIE), podľa kritérií, ktoré stanovila Komisia pre zhodnotenie rizika

2.2 Skutočne práve európske skúsenosti upozornili na skutočnosť, že súčasná klasifikácia s piatimi kategóriami, založená skôr na zohľadňovaní vyskytnutých prípadov než rizika, odmeňuje krajiny, ktoré vykonávajú menej kontrol a znevýhodňuje tie, ktoré vďaka účinným kontrolám zisťujú výskyt prípadov ochorení. Zdá sa, že prípady, ktoré sa prednedávnom vyskytli v Japonsku, Kanade a Spojených štátoch, urýchlili uzavretie dohody o prijatí lepšej spoločnej metodológie na úrovni OIE, ktoré sa očakáva v máji 2005.

2.3 Výbor chce napriek tomu opakovane zdôrazniť svoje predošlé odporúčanie: v prípade, že nebude možné dosiahnuť jednomyselnú dohodu o spoločných pravidlách pre rizikový manažment na medzinárodnej úrovni, musí z toho Európska únia vyvodiť dôsledky a priamo zaviesť potrebnú legislatívu bez ohľadu na komplikácie, ktoré z toho vyplynú v rámci WTO pre obchodovanie s tretími krajinami. Chýbajúce akceptovanie na medzinárodnej úrovni a prietahy v rokovaniach nesmú oddialiť implementáciu legislatívy, ktorá je nevyhnutná pre spoluprácu v EÚ.

2.4 Výbor oceňuje, že Komisia využíva príležitosť, ktorú predstavuje predĺženie platnosti nariadenia, na zavedenie úprav zameraných na posilnenie preventívnych opatrení, na podporu selektívnych programov a na rozšírenie kontrol a obmedzení pohybu, predovšetkým pokiaľ ide o tretie krajiny.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Zahrnutie vysokej zvere zhadzujúcej parožie (*Cervidae*) sa zdá byť nadmieru náležité.

3.2 Konsolidácia právneho základu pre harmonizovaný chovný program, ktorý už prebieha s dobrými výsledkami, umožní rozšírenie selekcie oviec odolných voči TSE.

3.3 Zosúladienie s nariadením 1774/2002 je nevyhnutným úkonom v rámci legislatívnej harmonizácie.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV, spravodajca Leif Nielsen, Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003

⁽²⁾ Tamže

3.4 Vstrekovanie plynu do lebečnej dutiny, ktoré je už zakázané pre dovezené zvieratá, je explicitne zakázané pri porážaní v rámci EÚ, čo je evidentným prínosom pre prevenciu kontaminácie.

3.5 Vhodne sa navrhuje rozšíriť rozsah pravidiel týkajúcich sa obmedzenia pohybu hovädzieho dobytku aj na zvieratá nakazené svrbivkou.

3.6 EHSV pozitívne hodnotí rozšírenie rozsahu súčasných ustanovení vo veci uvádzania kráv, oviec a kôz, ich semena,

vajíčok a embryí na trh a ich vývozu tak, aby zahŕňali aj iné živočíšne druhy, ako aj obmedzenia v oblasti surovín na výrobu fosforečnanu vápenatého, v súlade s odporúčaniami vedeckého riadiaceho výboru (SSC).

3.7 Výbor pokladá za nevyhnutné skonsolidovať z právneho hľadiska možnosť inšpekcií v tretích krajinách, s cieľom zhodnotiť skúsenosti získané v tejto oblasti na európskej úrovni, ale zároveň odporúča poskytnúť finančné a ľudské zdroje potrebné na dosiahnutie tohto cieľa.

Brusel 9. marca 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskom sociálnom fonde“

KOM(2004) 493 v konečnom znení

(2005/C 234/08)

Rada sa 18. novembra 2004 v súlade s článkom 262 Zmluvy o založení ES rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 18. februára 2005. Spravodajkyňa bola **pani Engelen-Kefer**.

Hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí 9. – 10. marca 2005 (schôdzi z 9. marca) jednohlasne nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

mld. EUR, čo zodpovedá približne tretine rozpočtu Spoločenstva, by sa podpora z prostriedkov mala v budúcnosti:

1.1 Európska komisia schválila 14. júla 2004 návrhy reformy kohéznej politiky na obdobie rokov 2007 – 2013. Tieto návrhy majú do 31. decembra 2006 nahradiť existujúce platné nariadenia o štrukturálnych fondoch. V odôvodnení návrhu nariadenia Komisia odkazuje na výrazne zosilnené rozdiely v rozšírenej Únii ako aj na výzvy pre Úniu v dôsledku globalizácie, zmeny hospodárskej štruktúry a demografického vývoja.

— cielenejšie zamerať na strategické ciele EÚ (ciele z Lisabonu a Göteborgu, program na podporu zamestnanosti),

— zamerať na ekonomicky najslabšie regióny,

— viac decentralizovať a jej používanie by malo byť jednoduchšie, transparentnejšie a efektívnejšie.

1.2 Na základe týchto skutočností navrhuje Komisia zvýšenie finančných prostriedkov štrukturálnych fondov pri súčasnej koncentrácii na prioritné ciele. S rozpočtom 336,1

1.3 Tieto ciele by sa mali dosiahnuť definovaním nových cieľov, konkrétne konvergencie, regionálnej konkurencieschopnosti a podpory zamestnanosti, ako aj teritoriálnej spolupráce.

Balíček nariadení pozostáva z:

- všeobecného nariadenia so spoločnými ustanoveniami pre všetky tri finančné nástroje (EFRD, ESF, Kohézny fond),
- vždy jedného osobitného nariadenia o Európskom fonde pre regionálny rozvoj (EFRD), o Európskom sociálnom fonde (ESF) a o Kohéznom fonde,
- nariadenia o ustanovení Európskeho zoskupenia cezhraničnej spolupráce (EZCS).

1.4 Predložený návrh stanoviska sa síce v prevažnej miere zaoberá úlohou ESF v rámci európskych štrukturálnych fondov, keďže sú však podstatné základy fungovania a zameranie podporných opatrení ESF uvedené v základnom nariadení, je toto nariadenia takisto zahrnuté do stanoviska.

2. Nové ciele štrukturálnych fondov EÚ

2.1 Podľa návrhu majú byť štrukturálne fondy od roku 2007 zamerané na tri ciele, a to konvergencia, regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť a európska teritoriálna spolupráca.

2.2 Konvergencia

2.2.1 Tento cieľ je obdobný ako súčasný cieľ 1. Má podporovať hospodársku konvergenciu vo vývojovo najzaostalejších regiónoch a to prostredníctvom investícií do kapitálu a ľudských zdrojov, podporou inovácie a vývoja spoločnosti založenej na vedomostiach, podporou štrukturálnych zmien, ochranou a zlepšovaním životného prostredia, ako aj efektívnejším hospodárením. S finančnými prostriedkami vo výške 264 mld. EUR (cca. 78,5 % celkových prostriedkov) je táto novo upravená podpora pre regióny stredobodom štrukturálnych fondov EÚ. Tomuto cieľu majú napomôcť EFRD, ESF a Kohézny fond.

2.3 Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť

2.3.1 Tento cieľ spája súčasné ciele 2 a 3 do jedného cieľa. Je zameraný na podporu regionálnej konkurencieschopnosti a zamestnanosti mimo najzaostalejších regiónov a členských štátov. Jeho dva hlavné zámery sú na strane jednej, podporovať prispôbovanie sa priemyselných, mestských a vidieckych oblastí, ktoré sú obzvlášť postihnuté štrukturálnymi zmenami prostredníctvom regionálnych rozvojových plánov (EFRD), ktoré budú podporovať inováciu, spoločnosť založenú na vedomostiach, podnikateľov a ochranu životného prostredia. Na strane druhej, má byť prostredníctvom národných a regionálnych programov financovaných z ESF podporovaná integrácia zamestnancov postihnutých štrukturálnymi zmenami do trhu práce a podporovaná všeobecne schopnosť zamestnať sa prostredníctvom kvalifikácie a politických opatrení na začlenenie do pracovného trhu. Tieto slúžia na dosiahnutie plnej zamestnanosti, zlepšenie kvality práce a produktivity práce, ako aj sociálnej integrácii a celkovému uplatňovaniu európskej stratégie zamestnanosti. Finančné prostriedky fondu by mali dosiahnuť výšku 57,9 mld. EUR (cca 17,2 % celkových prostriedkov), pričom sú rozdelené v pomere 50:50 medzi EFRD a ESF.

2.4 Európska teritoriálna spolupráca

2.4.1 Tento cieľ je vytvorený na základe skúseností súčasnej iniciatívy spoločenstva INTERREG a má podporovať spoluprácu hraničných regiónov vrátane vnútorných morských hraníc ako aj niektorých vonkajších hraniciach Únie prostredníctvom spoločných programov, budovania sietí a výmeny skúseností (EFRD). Finančné prostriedky majú dosiahnuť výšku 13,2 mld. EUR (cca. 3,9 % celkových prostriedkov).

3. Zvláštna úloha Európskeho sociálneho fondu

3.1 Európsky sociálny fond sa uplatňuje pri dvoch cieľoch, a to „konvergencia“ a „regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť“, pričom už len na základe rozdelenia prostriedkov je podpora zaostalých regiónov s odstupom najdôležitejším cieľom. Politický rámec pre intervencie ESF tvoria európske smernice a odporúčania pre zamestnanosť, pričom hlavný dôraz pri podpore z ESF je kladený na štyri centrálné oblasti:

- podpora schopnosti prispôbovania sa pracovníkov a podnikov,
- zlepšenie prístupu k zamestnaniu, zabraňovanie nezamestnanosti, predĺženie pracovného života a zvýšenie miery zamestnanosti,
- sociálne začlenenie znevýhodnených skupín pracovného trhu a boj proti diskriminácii,
- podpora partnerstiev pre reformy v oblasti zamestnanosti a sociálnej integrácie.

3.2 Obzvlášť v regiónoch, kde je to najpotrebnejšie, a ktoré spadajú pod cieľ „konvergencia“, má ESF podporovať aj zlepšenie vzdelávacieho systému a vytváranie inštitučných kapacít a zlepšovanie efektivity verejnej správy na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, aby sa zaviedlo *aquis* Spoločenstva. Inovačné opatrenia dosiaľ financované v rámci iniciatívy Spoločenstva EQUAL a medzinárodná spolupráca majú byť integrované do tohto financovania. Zvláštna pozornosť sa má venovať podpore rovnosti šancí v zmysle „gender main-streaming“, so špecifickými opatreniami na zvýšenie podielu zamestnania žien a zlepšenia možnosti profesijného rastu žien.

3.3 ESF je finančným nástrojom pre uplatňovanie smerníc zamestnanosti EÚ, t. j. podporuje politiku pracovného trhu a sociálnej integrácie členských štátov, predovšetkým cielenejšou integráciou do trhu práce, zlepšením kvality a organizácie práce, ako aj opatreniami na zlepšenie kvalifikácie smerujúcimi k udržaniu schopnosti zamestnať sa.

3.3.1 V intervenčnej oblasti „Zvýšenie schopnosti prispôsobenia sa pracovníkov a podnikov“ podporuje ESF opatrenia na:

- podporu investícií do ľudských zdrojov prostredníctvom vývoja a uplatňovania systémov a stratégií celoživotného vzdelávania, obzvlášť pre pracovníkov s nízkou kvalifikáciou,
- zvládnutie hospodárskych štrukturálnych zmien inovačnými formami organizácie práce ako aj zisťovaním v budúcnosti potrebných kvalifikácií.

3.3.2 V intervenčnej oblasti „Zlepšenie prístupu na trh práce a preventívna politika trhu práce“ ESF podporuje:

- opatrenia na modernizáciu a posilnenie úradov práce,
- aktívne a preventívne opatrenia na začlenenie a podporu prispôsobenú potrebám jednotlivca,
- špecifické opatrenia na trvalo udržateľné zvýšenie zamestnanosti žien, odstránenie segregácie na trhu práce založenej na pohlaví a na zlepšenie zlučiteľnosti zamestnania a rodiny,
- špecifické opatrenia na sociálne začlenenie emigrantov.

3.3.3 V intervenčnej oblasti „Integrácia znevýhodnených skupín trhu práce a boj proti diskriminácii“ je v popredí záujmu podpora zamestnanosti znevýhodnených a sociálne vylúčených osôb prostredníctvom vhodných opatrení na začlenenie, predovšetkým aj sociálne pomocné a opatrovatelské služby ako aj senzibilizácia proti diskriminácii v prístupe na trh práce.

3.3.4 Okrem toho podporuje ESF v rámci cieľa „konvergencia“ opatrenia zamerané na:

- reformu všeobecného a odborného vzdelávania s ohľadom na požiadavky spoločnosti založenej na vedomostiach a zlepšovanie relevantnosti tohto vzdelania pre trh práce,
- podporu celoživotného vzdelávania, predovšetkým na zníženie pomeru neukončeného vzdelania a zlepšenie prístupu k odbornej príprave a ďalšiemu vzdelávaniu,
- rozvoj ľudského potenciálu v oblasti výskumu a vývoja, ako aj
- posilnenie inštitučných kapacít a efektivity verejnej správy a služieb v oblasti hospodárstva, práce, sociálnych vecí, životného prostredia a spravodlivosti.

3.4 S ohľadom na plánovanie programu navrhuje Európska komisia niekoľko zmien, ktoré vyplývajú zo všeobecných ustanovení pre štrukturálne fondy. Nové smerovanie, ktoré zahŕňa aj intervencie ESF, by malo obsahovať najmä:

- odsúhlasenie strategických smerníc kohéznej politiky so strategickými cieľmi pre jednotlivé fondy v Rade, pri zohľadnení hlavných črt hospodárskej politiky a európskych smerníc pre zamestnanosť,
- strategický rámcový plán jednotlivých štátov, dohodnutý s Komisiou, ktorý by slúžil ako referencia pre vytváranie operačných programov pre jednotlivé fondy, rozdelené podľa cieľa „konvergencia“ a „regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť“,
- prekladanie ročných správ ako k strategickému rámcovému plánu jednotlivých štátov, tak aj k jednotlivým operačným programom, ktoré musia byť schválené Komisiou.

4. Hodnotenie

4.1 Rozšírenie EÚ je pre Úniu veľkou ekonomickou a sociálnou výzvou, ktorú ale nemusí zvládať len štrukturálna politika EÚ. EHSV podporuje Komisiu navrhované koncentrovanie prostriedkov do ekonomicky najslabších regiónov, čo by malo pomôcť predovšetkým novým členským štátom, kde je koncentrácia najmenej rozvinutých regiónov najvyššia. Navrhované zvýšenie prostriedkov štrukturálnych fondov z približne 276 mld. EUR na 336,1 mld. EUR na obdobie rokov 2007 – 2013, čo zodpovedá 0,41 % hrubého národného produktu (HNP) Únie, považuje EHSV za primerané, keď vezme do úvahy, že tieto prostriedky majú byť teraz rozdelené medzi 25 štátov. EHSV je však toho názoru, že štrukturálne intervencie by mali i naďalej plynúť, hoci v menšom rozsahu, do starých členských štátov, aspoň do tých oblastí, ktoré sú obzvlášť postihnuté štrukturálnymi zmenami v priemysle a ktoré majú najvyššiu mieru nezamestnanosti. Zároveň je potrebné nájsť a vytvoriť pre regióny, ktoré doteraz spadali po cieľ 1 podpory, a ktoré v dôsledku tzv. štatistického efektu už nemajú na túto podporu nárok, spravodlivé prechodné riešenie. EHSV víta plán Komisie plne integrovať iniciatívu Spoločenstva EQUAL do ESF, aby tak mohli byť plne využité jej nesporné prednosti, medzi ktoré patrí inovatívnosť podporovaných projektov, podporovanie výmeny skúseností a dobre osvedčených metód z praxe v rámci EÚ a tiež podpora princípu partnerského zapájania rôznych subjektov do ich realizácie. Po včlenení iniciatívy EQUAL do ESF môže Európska komisia vyzvať členské štáty na včlenenie opatrení na národnej úrovni podobných EQUAL do národných akčných programov.

4.2 Nové rozdelenie cieľov je podľa názoru EHSV zmysluplné, predovšetkým integrácia cieľov politiky pracovného trhu a štrukturálnej politiky, ktoré musia byť sledované súčasne, do nového cieľa „Konkurencieschopnosť a zamestnanosť“. Najmä v oblastiach, ktoré sú obzvlášť postihnuté štrukturálnymi zmenami majú niektoré opatrenia na podporu investícií a inovácie (EFRD) ako aj na zmiernenie sociálnych následkov štrukturálnych zmien (ESF) špeciálnu prioritu. Nová štruktúra cieľov ponúka možnosti, pokiaľ sa podarí zabezpečiť, aby aj plánovanie programov prebiehalo integrované. Začlenenie opatrení je síce zabezpečené prostredníctvom strategických rámcových plánov jednotlivých členských štátov, ďalšie plánovanie sa ale uskutočňuje osobitne podľa jednotlivých fondov. Podľa názoru EHSV je potrebné zabezpečiť, aby na seba operačné programy v rámci cieľov „konvergencia“ a „regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť“ nadväzovali a tak sa účinne dopĺňali. Pre intervencie ESF týkajúce sa politiky trhu práce je navyše potrebné môcť na základe štruktúry a nezamestnanosti určiť regionálne ťažisko. Regióny s obzvlášť vysokou nezamestnanosťou musia byť zohľadnené prednostne, pričom by mali byť podporované aj miestne iniciatívy na zvýšenie zamestnanosti a územné paky zamestnanosti.

4.3 Predpokladané hlavné zámery pre investičné oblasti ESF zodpovedajú v podstate európskej stratégii na podporu zamestnanosti resp. platných smerniciam pre zamestnanosť. EHSV zastáva názor, že pre dosiahnutie lisabonských cieľov je prioritné klásť v oblasti politiky trhu práce hlavný dôraz na aktívne, preventívne opatrenia na zabraňovanie nezamestnanosti a na integráciu znevýhodnených skupín do trhu práce. V súlade s návrhmi expertnej skupiny „Budúcnosť sociálnej politiky EÚ“ by mala byť skorá a aktívna integrácia mladých ľudí, ako aj zvyšovanie miery zamestnanosti u žien a integrácia starších ľudí do pracovného života obzvlášť na zreteli. Posledne menované si vyžiada predovšetkým silnejšiu účasť na opatreniach týkajúcich sa ďalšieho vzdelávania a zlepšenie kvality práce prostredníctvom vhodných opatrení na zlepšenie pracovného procesu a organizácie práce. V popredí by mal byť inovačný charakter opatrení v rámci národných akčných plánov pre zamestnanosť. Toto je zdôraznené aj v stanovisku výboru ESF (1).

4.4 ESF v spojení s inými štrukturálnymi fondmi EÚ je potrebné vnímať aj ako nástroj, ktorý má za hlavný cieľ podporovať boj proti diskriminácii tak, ako je vedený v rôznych akciách na európskej úrovni. Okrem mladých ľudí, žien a starších pracovníkov patria aj postihnutí, emigranti a etnické menšiny k najviac znevýhodneným skupinám na trhu práce. Rovnako však môžu byť diskriminovaní ľudia aj na základe svojej sexuálnej orientácie. Integrácii týchto znevýhodnených skupín je potrebné venovať zvláštnu pozornosť ich integrácii, prostredníctvom opatrení sociálnej podpory, rekvalifikácie, alebo zlepšenia pracovných podmienok, napr. zriadením pracovísk vhodných pre postihnutých. Predovšetkým pre emigrantov je navyše potrebné zaviesť opatrenia na zlepšenie ich informo-

vanosti o právach, ktoré majú, okrem iného ako zamestnanci. Intervencie ESF by sa preto mali vzťahovať aj na národné akčné plány na sociálne začlenenie a zahŕňať opatrenia na zlepšenie šancí týchto znevýhodnených skupín na trhu práce. Aj tu EHSV súhlasí s názorom výboru ESF. Členské štáty a úrady, ktoré sú poverené vykonávaním musia okrem toho zabezpečiť, aby opatrenia financované zo štrukturálnych fondov nevytvárali neúmyselne bariéry, ktoré by znevýhodneným skupinám sťažovali prístup na trh práce.

4.5 ESF má v rámci cieľa „konvergencia“ podporovať aj opatrenia, ktoré sú zamerané na reformu systému všeobecného a odborného vzdelávania, a to síce s ohľadom na požiadavky spoločnosti založenej na vedomostiach a zvýšenie relevancie sprostredkovaných vedomostí a zručností pre trh práce. Takisto by malo byť podporované zodpovedné riadenie, ktoré zlepšuje kapacity a efektívnosť verejnej správy na národnej, regionálnej i miestnej úrovni. Keďže cieľ „konvergencia“ sa týka zaostalých regiónov, sú tieto intervencie mierené predovšetkým na nové členské štáty. EHSV dáva na zváženie, že zostavenie moderných systémov vzdelávania a odbornej prípravy ako aj zaručenie efektívnej správy je úlohou štátov. Smernice EÚ pre zamestnanosť síce uvádzajú aj ciele v oblasti reformy všeobecného a odborného vzdelávania, ich uplatňovanie je však predovšetkým úlohou štátnej politiky, v niektorých štátoch, ako napríklad v Nemecku, je táto kompetencia dokonca na úrovni spoločných krajín. ESF je v prvom rade nástrojom na doplnenie národnej politiky trhu práce prostredníctvom inovačných opatrení, okrem iného na kvalifikáciu, a podľa názoru EHSV by mal svoje intervencie koncentrovať na túto oblasť.

4.6 Komisiou navrhované zmeny v zameraní poukazujú na snahu pristupovať k programovému plánovaniu strategicky. Prostredníctvom európskych strategických smerníc pre kohéznú politiku na nadnárodnej úrovni a prostredníctvom zodpovedajúceho rámcového plánovania na národnej úrovni sa má posilniť prepojenie medzi všeobecnými politickými cieľmi Lisabonu a Göteborgu ako aj základnými princípmi hospodárskej politiky a smernicami pre zamestnanosť. Pre politiku zamestnanosti EÚ a intervencie ESF toto prepojenie už existuje, a to prostredníctvom vytvorenia národných akčných plánov, ktoré sú prispôbené zvláštnemu príspevku ESF k uplatňovaniu európskej stratégie pre zamestnanosť. Okrem toho bude každé dva roky vypracovaný národný akčný plán v oblasti sociálnej integrácie, ktorý bude zahŕňať aj opatrenia týkajúce sa politiky pracovného trhu. EHSV chce preto nadhodiť otázku, či každoročne požadované vypracovanie správ, ako k strategickým rámcovým plánom jednotlivých štátov, tak aj k operačným programom Európskej komisie, naozaj slúži oprávnenému záujmu kontroly využitia prostriedkov, pokiaľ presahuje rámec potvrdení a účelov využitia vynaložených prostriedkov. EHSV preto s ohľadom na ESF navrhuje považovať o prepojení národného akčného plánu pre uplatňovanie smerníc na podporu zamestnanosti s požiadavkami a smerovaním ESF.

(1) Pozri internetovú stránku Európskej komisie (Zamestnanosť a sociálne veci).

Toto by napomohlo zámeru zjednodušiť programové plánovanie. Rovnaké pochybnosti vyjadruje, vzhľadom na pravdepodobnosť ďalšej byrokratizácie namiesto zjednodušovania, aj výbor ESF. V záujme účinnosti intervencií ESF žiada EHSV o to, aby tieto pochybnosti boli dôkladne preskúmané.

4.7 EHSV uvítal, že doterajšie princípy štrukturálnej podpory EÚ, koncentrácia, programové plánovanie, dodatočnosť a partnerstvo majú zostať aj naďalej zachované. Z hľadiska EHSV by ale bolo žiaduce viac zdôrazniť úlohu sociálnych partnerov pri intervenciách ESF v oblasti politiky trhu práce a potrebu ich zapojenia tak na centrálnej, ako aj na regionálnej úrovni. Sociálni partneri nesú časť zodpovednosti ako na úrovni inštitučných štruktúr, tak aj pri praktickom uplatňovaní politiky trhu práce v jednotlivých členských štátoch. Dodatočné intervencie ESF musia byť plánované a uplatňované v prepojení s národnou stratégiou politiky trhu práce. Toto si vyžaduje spoluúčasť sociálnych partnerov pri programovom plánovaní a uplatňovaní týchto programov, a to ako na národnej, tak i na regionálnej úrovni. V súlade s výborom ESF podporuje EHSV návrh v regiónoch v rámci cieľa konvergencie vymedziť určitú

časť finančných prostriedkov aj na podporu sociálnych partnerov pri presadzovaní európskej stratégie pre zamestnanosť.

4.8 EHSV víta, že členské štáty a správne úrady pre jednotlivé operačné programy majú venovať pozornosť primeraným konzultáciám s mimovládnyimi organizáciami pri plánovaní, presadzovaní a riadení podpory ESF. Výbor považuje ozrejmienie v článku 5 ods. 2 návrhu nariadenia preto za potrebné, lebo spomínané konzultácie sa uskutočňujú na centrálnej a regionálnej úrovni. Víta aj skutočnosť, že okrem sociálnych partnerov bude umožnený prístup k financovaným opatreniam aj mimovládnyimi organizáciami. V rámci navrhovaného partnerstva musí byť zohľadnený aj význam, ktorý majú neziskové organizácie poskytujúce sociálne služby na trhu práce. V tomto ohľade odporúča EHSV ich silnejšie zapojenie pri spoluúčasti na plánovaní, uskutočňovaní a riadení podpory ESF.

4.9 EHSV odporúča do väčšej miery využívať technickú pomoc ESF na financovanie vzdelávacích, školiacich a informačných aktivít všetkých neštátnych zainteresovaných, ktorí sa podieľajú na realizácii cieľov ESF.

V Bruseli 9. marca 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu na rozvoj vidieka (EAFRD)“

KOM(2004) 490 v konečnom znení – 2004/0161 CNS

(2005/C 234/09)

Dňa 10. novembra 2004 sa Rada na základe článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla požiadať o konzultáciu Európsky hospodársky a sociálny výbor k navrhovanej téme.

Listom z 21. decembra 2004 Európsky parlament oznámil prijatie rozhodnutia požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o konzultáciu ohľadne tohto návrhu.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená vypracovaním stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 17. februára 2005 (spravodajca: **pán BROS**).

Na svojom 415. plenárnom zasadnutí konanom 9. a 10. marca 2005 (zasadnutie z 9. marca) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledujúce stanovisko počtom 125 hlasov za, 6 hlasov proti a 8 sa zdržali hlasovania.:

1. Úvod

1.1 Agenda 2000, ktorú prijala Európska rada v Berlíne v marci 1999 stanovila politiku rozvoja vidieka ako II. pilier spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP). Má za úlohu sprevádzať politické reformy trhov na celom území Európskej únie. Nová reforma, ktorá sa začala v júni 2003, potvrdila úlohu druhého piliera SPP a zaviedla nové opatrenia na podporu výrobcov, potravinovej bezpečnosti a ochrany zvierat. Toto smerovanie musí doprevádzať navýšenie finančných prostriedkov, ktoré sú na rozvoj vidieka vyčlenené.

1.2 Vzhľadom na závery konferencie v Salzburgu (november 2003) Komisia predložila vo svojej správe o finančných perspektívach a vo svojom návrhu nariadenia, ktoré toto stanovisko skúma, tri základné ciele budúcej politiky rozvoja vidieka, a to:

- zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskeho sektora prostredníctvom podpory reštrukturalizácie,
- skvalitnenie životného prostredia a krajiny prostredníctvom podpory na obhospodarovanie tejto oblasti,
- zlepšiť kvalitu života vo vidieckych oblastiach a podporovať rozmanitosť hospodárskych aktivít prostredníctvom opatrení zameraných na poľnohospodársky sektor a iných vidieckych činiteľov.

1.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor venuje týmto návrhom výnimočnú pozornosť. Návrh stanoviska z vlastnej

iniciatívy na tému „druhý pilier SPP: výhlady na prispôsobenie politiky rozvoja vidieckych oblastí“⁽¹⁾ upresňuje, že otázka rozvoja vidieka sa začleňuje do oveľa širších tematických celkov, ako sú:

- úspešné rozšírenie Európskej únie (viac ako polovica populácie EÚ s 25 členskými štátmi žije na vidieku),
- zachovať požadovanú úroveň potravinovej bezpečnosti, ktorá sa vyžaduje pri napredovaní k trvalo udržateľnému rozvoju,
- zabezpečiť európsky poľnohospodársky model, ktorý vytvorí multifunkčnosť poľnohospodárstva a umožní harmonické rozdelenie poľnohospodárskej činnosti na celom území Európskej únie.

1.4 Aby sa všetky tieto otázky mohli pozorne sledovať, výbor v horeuvedenom stanovisku upresnil princípy, ktorými sa budúca politika vidieckeho rozvoja môže riadiť:

- rozvoj vidieckych území prispieva k územnej súdržnosti EÚ. Vidiecke oblasti musia byť teda súčasťou prvoradých cieľov regionálnej politiky,
- hlavným cieľom druhého piliera SPP musí byť, aby sa poľnohospodárstvo v jeho vývoji prispôsobilo štrukturálnemu vývoju a očakávaniam občanov,
- finančné prostriedky, ktoré sú vyčlenené pre túto politiku musia odrážať riziko, že neskôr oblasť vidieka nebude v strede záujmu politiky Spoločenstva,
- samotné aspekty multifunkčnej poľnohospodárskej výroby sa zameriavajú na viaceré aspekty zachovania živého vidieka,
- otázky poľnohospodárstva a rozvoja vidieka musí riadiť ten istý komisár.

V logickej nadväznosti na svoju činnosť výbor má v úmysle predložiť ostatným inštitúciám vlastné stanovisko k návrhu Komisie, v ktorom sa bude osobitne zaoberať podporou pre rozvoj vidieka.

(¹) Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 53 – 59.

1.5 Európska komisia podrobne konzultovala predmetnú problematiku so zainteresovanými stranami a výbor mal viackrát možnosť zúčastniť sa na tvorbe rôznych návrhov a to hlavne formou poradných výborov. Tento široký konzultačný proces preukazuje otvorenosť Komisie a výbor si preto želá, aby jej návrhy našli odozvu v rámci prebiehajúceho legislatívneho procesu.

1.6 Výbor vypracuje stanovisko k novému legislatívnemu základu o financovaní rôznych opatrení EAFRD a EPUZF (KOM(2004) 489 v konečnom znení – 2004/0164 (CNS) (?)). Administratívne aspekty zavádzania programov na rozvoj vidieka budú preto predmetom štúdie v tomto stanovisku.

2. Návrh Komisie

2.1 Cieľom návrhu Komisie je dosiahnuť lepšiu čitateľnosť a prehľadnosť politiky Spoločenstva pre rozvoj vidieka. Preto navrhuje, aby sa vytvoril špecifický fond (Európsky poľnohospodársky fond na rozvoj vidieka – EAFRD), ktorý prispeje na podporu trvalo udržateľného rozvoja vidieka na celom území Spoločenstva ako doplnok k trhovým politikám a politike podpory príjmov v rámci SPP, kohéznej politiky a spoločnej politiky rybolovu.

2.2 Pre dosiahnutie ucelenosti medzi cieľmi stanovenými na európskej úrovni a zavádzaním programov na rozvoj vidieka Komisia navrhuje, aby bol vypracovaný strategický plán Spoločenstva pre rozvoj vidieka. Tento by mal potom byť schválený Radou. Členské štáty by mali za úlohu vypracovať národné strategické plány s ohľadom na predtým stanovené hlavné línie. Pri vypracovaní týchto plánov a programov rozvoja vidieka by malo dôjsť k širokej dohode medzi Komisiou, členskými štátmi a orgánmi, ktoré členský štát určí (miestne a regionálne orgány, sociálni a hospodárski partneri a všetci ostatní zástupcovia občianskej spoločnosti.).

2.3 Okrem toho, že sa doplní plánovanie, Komisia navrhuje, aby každý členský štát vypracoval ročnú súhrnnú správu o plnení programov rozvoja vidieka s ohľadom na ukazovatele stanovené v národných strategických plánoch a s ohľadom na výsledky vývoja „in itinere“, ktoré boli dosiahnuté v každom programe. Komisia by mala predložiť ročnú správu Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov.

2.4 Komisia navrhuje zoskupenie 26 existujúcich opatrení a predkladá nové návrhy ako sú financovanie NATURA 2000, opatrenia na ochranu lesov a životného prostredia alebo školenia volených zástupcov na miestnej úrovni. Taktiež navrhuje, aby boli vypracované územné plány v nadväznosti na tri línie s jasne stanovenými cieľmi a boli navrhnuté minimálne finančné plány pre každú líniu:

- 15 % pre líniu „zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskeho a lesníckeho sektora (línia I) a 15 % na líniu diverzifikácia vidieckeho hospodárstva a kvalita života vo vidieckych oblastiach“ (os III),

- 25 % pre líniu „obhospodarovanie pôdy“ (línia II).

2.4.1 Línia I sa sústreďuje na zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskeho a lesníckeho sektoru. Plánujú sa štyri skupiny opatrení:

- skvalitnenie ľudského potenciálu,
- reštrukturalizácia hmotného potenciálu,
- zlepšenie kvality poľnohospodárskej výroby a výrobkov,
- dve prechodné opatrenia pre nové členské štáty, t.j. podpora pre polosamosobitelské farmy podrobené reštrukturalizácii a podpora pre vytváranie združení výrobcov..

2.4.2 Línia II „obhospodarovanie pôdy“ je zameraná na trvalé užívanie poľnohospodárskej a lesnej pôdy. Pri opatrení „znevýhodnená oblasť“ sa znova definuje vymedzenie prechodných oblastí (výhradne na základe prírodných kritérií). Naviac sa ukladá všeobecná podmienka dodržiavať národné predpisy ako aj právne normy Spoločenstva upravujúce poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo (podmienka pre priame platby v I. pilieri SPP)

2.4.3 Línia III „diverzifikácia vidieckeho hospodárstva kvalita života vo vidieckych oblastiach“. sa týka opatrení, ktoré sa viažu na obmieňanie hospodárstva vidieka tak, že sa podporuje vytvorenie nepoľnohospodárskych činností – tak pre poľnohospodárov ako aj pre nepoľnohospodárov-, zvýšenie kvality života vo vidieckom prostredí (základné služby obyvateľstvu, infraštruktúry) a prevod kompetencií a podpora miestnych zástupcov, aby, aby vypracovali a zaviedli do praxe stratégiu miestneho rozvoja.

2.5 Iniciatíva LEADER sa rozširuje do celku troch línií a musí pokryť minimálne 7 % celkovo plánovaných fondov pre rozvoj vidieka. Komisia navrhuje, aby sa vytvorila výkonná rezerva v plnení tohto programu (3 % z EAFRD).

2.6 Z finančného hľadiska navrhuje Komisia, aby sa na túto politiku vyčlenilo 88,75 miliárd EUR na obdobie 2007-2013. Modulácia bude pokrývať každý rok jednotný fond a to všetky jeho línie (približne 8 miliárd EUR na to isté obdobie).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor sa teší tomu, že Komisia podala tento návrh, ktorý na jednej strane zahŕňa vytvorenie špecifického fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD) a na druhej strane vytvorenie fondu pre politiku trhov poľnohospodárskych produktov a priamych platieb (EPUZF). Zároveň zdôrazňuje, že tento legislatívny návrh spadá do rámca uznesení z konferencie zo Salzburgu, ktoré sa dotýkali rozvoja vidieka v rozšírenej Európskej únii. Praje si však, aby sa Európsky parlament a Rada zaoberali úpravami, ktoré treba urobiť na to, aby sa rešpektovali princípy politiky rozvoja vidieka, ktoré výbor pripomenul v jeho ohlásení iniciatívy.

(?) Stanovisko EHSV 126/2005, spravodajca: pán Kienle.

3.2 V prvom rade sa nemôže návrh na vytvorenie jednotného fondu v prospech rozvoja vidieka vytvoriť bez toho, aby nenadviazal na jednu z existujúcich politík v Európskej únii. Závery Konferencie zo Salzburgu, prehlásenia Rady z Luxemburgu v júni 2003 a doporučenia EHSV⁽³⁾ zdôrazňujú, že politiku v prospech rozvoja vidieka (II. pilier SPP) musí sprevádzať prispôsobenie sa poľnohospodárstvu (I. pilier SPP). Preto si EHSV želá, aby sa do článku 3 návrhu znovu začlenil odkaz na článok 33 zmluvy, v ktorej sa definujú hlavné ciele Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

3.2.1 Návrh výboru na úpravu textu: „Článok 3: Úlohy

1. Fond prispieva k podpore rozvoja vidieka na celom území Spoločenstva ~~dopĺňa a dopĺňa ostatné nástroje spoločnej poľnohospodárskej politiky~~ (obchodné politiky a podpora zisku, ktoré sa uplatňujú v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, ~~kohéznej politiky a spoločnej politiky rybolovu~~ Zameriava sa teda na realizáciu cieľov, ktoré sú stanovené v článku 33 zmluvy.

2. Fond zároveň pôsobí v záujme kohéznej politiky a spoločnej politiky rybolovu“.

3.3 Výbor sa domnieva, že hospodársky rozvoj vidieckeho prostredia závisí rovnako od komplementarity poľnohospodárskych a nepoľnohospodárskych činiteľov. Vyjadruje potešenie nad návrhmi opatrení v prospech nepoľnohospodárskych aktivít a nad podporou malých podnikov a mikropodnikov v súlade s Európskou chartou malých podnikov, ktorej dôležitosť v rámci vytvárania pracovných miest vo vidieckom prostredí by mala byť vyzdvihnutá.

3.4 Procesy hodnotenia a prispôsobenie cieľov tohto fondu nie sú zahrnuté do plánovaných úloh vývoja Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Komisia zdôraznila, že reforma SPP, o ktorej sa rozhodlo v júni 2003, bude mať rôzne účinky podľa územia a že obdobie 2008-2009 bude na jednej strane obdobím, v ktorom nové členské štáty ukončia zjednodušený režim a na druhej strane obdobím, kedy Komisia vyhodnotí rôzne budované systémy, ktoré sa zavádzajú. Zdá sa teda, že je potrebné, aby sa zohľadnila kontrola stratégie politiky rozvoja vidieka na európskej úrovni v rozpise úloh I. piliera SPP.

3.4.1 Návrh výboru na úpravu textu: „Článok 13: Ročná správa Komisie

1. Po prvýkrát v roku 2009 a na začiatku každého roku predloží Komisia výročnú správu o základnom rozvoji, smeroch a výzvach na zavádzanie národných strategických plánov a strategických smerov Spoločenstva ako aj

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 53 – 59.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 53 – 59

o dôsledkoch vývoja SPP a hlavných smeroch medzinárodného obchodu poľnohospodárskych výrobkov na vidieku“.

3.5 Výbor posúdil vo svojom ohlásení iniciatívy z 1. júla 2004⁽⁴⁾ finančný návrh Komisie ako skromný z pohľadu ohlásených cieľov. Celkový rozpočet na rozvoj vidieka mal predstavovať asi 96 miliárd EUR pre EÚ s 25 členskými štátmi na obdobie 2007-2013 oproti 65 miliardám EUR pre súčasné obdobie (EÚ s 15 členskými štátmi). Zatiaľ čo Komisia uznala v preambule dokumentu KOM(2004) 490 v konečnom znení, že viac ako 50 % populácie Európskej únie žije na vidieku, rozpočet, vyčlenený na EAFRD bude zodpovedať 28 % výdavkov, ktoré sa vyčleňujú na regionálnu politiku a 32,5 % výdavkom na I. pilier SPP (vrátane prispôsobenia podmienkam). Treba sa teda vyhnúť tomu, aby sa EAFRD nestal jediným finančným nástrojom v prospech vidieckych oblastí. To by znamenalo vytvorenie odlúčených vidieckych oblastí.

3.5.1 Do popredia sa teda dostáva potreba posilniť komplexnosť tejto politiky o regionálnu politiku a politiku rozvoja ľudských zdrojov (Európsky sociálny fond). Preto si výbor kladie otázku, či je potrebné zohľadniť financovanie malých vidieckych infraštruktúr iba v politike rozvoja vidieka a zaviesť škálu kompetencií zodpovedných osôb v lokalitách, aj keď to vyplýva právomoci ESF.

3.5.2 Výbor sa môže iba tešiť tomu, že sa vytvoril minimálny balík, ktorý sa bude používať pre oblasti s nedostatočne rozvinutými štruktúrami (31 miliárd EUR). Tento obnos bude vyšší ako suma na súčasné obdobie a to 21 miliárd EUR.

3.5.3 Rozpočet, vyčlenený na LEADER, by sa mal zvýšiť z 2,2 miliardy EUR na 8,8 miliárd EUR (7 % z EAFRD + 3 % výkonná rezerva), čo predstavuje najvýznamnejšie percentuálne zvýšenie. Výbor sa teší tomu, že sa iniciatíva LEADER plnou mierou zaradila do politiky rozvoja vidieka, čo vytvára možnosť, aby sa ustálila účasť občianskej spoločnosti na rozvoji vidieckych oblastí. Aj keď má metóda taký význam ako ciele, výboru je ľúto, že cieľ zavádzať inovačné alebo pilotné aktivity sa už nedostal do popredia. Nakoniec výbor upozorňuje Komisiu na reálne riziko, ktoré by mohol predstavovať príliš vysoký finančný záväzok. Bolo by poľutovaniahodné, keby sa v tejto napätej rozpočtovej situácii ocitla iniciatíva LEADER mimo realizácie kvôli administratívnym otázkam alebo možnosti voľne nakladať miestnymi verejnými finančnými prostriedkami. Preto výbor navrhuje, aby bola povinná minimálna sadzba nižšia pre všetky členské štáty (minimálna sadzba 4 % by bola viac prispôbena súčasnému plánovaniu). Táto minimálna sadzba v ničom nepredvída, či má každý členský štát pri výbere uprednosťovať LEADER.

3.5.4 Približne 50 miliárd EUR by zostalo na financovanie „klasických akcií“ z fondu rozvoja vidieka. Táto suma bude postupne narastať iba z 8 miliárd EUR finančným transferom z I. piliera do II. piliera SPP. Výbor teda žiada, aby boli fondy, ktoré vyplývajú z modulácie, určené na samotné línie I a II, aby mohli dosiahnuť cieľ, podľa ktorého sa poľnohospodárstvo má prispôbiť. Toto vyčlenenie takisto v ničom nebude rozhodovať o obnosoch, ktoré bude môcť každý členský štát vyčleniť na rôzne línie vo chvíli, keď sa programy na rozvoj vidieka prijímajú. Okrem iného by fondy, ktoré vyplývajú z modulácie, mali logicky odpovedať na princíp podmienenosti, ktorá je stanovená v článku 10 nariadenia 1782/2003. Existujú teda iba aktivity, ktoré sú zaradené v líniiach I a II, čo umožňuje uplatňovať kladenie podmienok.

Návrh výboru na úpravu textu: „Článok 70: Zdroje a ich prerozdelenie

[...]

6. Okrem obnosov, naznačených v paragrafe 5, berú členské štáty za účelom plánovania do úvahy sumy, ktoré vyplývajú z modulácie podľa článku 12, paragrafu 2 nariadenia (ES) číslo.../.. [financovanie SPP]. Tieto obnosy sa prevedú do línii I a II nariadenia (EC) číslo .../.. [EAFRD].

3.5.5 Komisia navrhuje, aby sa uplatňoval systém trestných opatrení pre poľnohospodárov, ktorý by bol založený na podmienke čerpať pomoc z I. piliera SPP na opatrenia II. línie. Teda podmienenosť, ktorá by sa uplatňovala iba u samotných poľnohospodárov. Výbor nemôže podporiť taký návrh, ktorý sa zameriava na to, aby sa zaviedlo rozlišovanie, založené iba na profesionálnom štatúte. Výbor pripomína, že uprednostňuje princíp rovnakého prístupu k príjmom verejnej podpory.

3.5.6 Podľa finančných odhadov Európskej komisie ročné náklady siete NATURA 2000 dosahujú 6100 miliónov EUR, z ktorých významná časť je hradená EÚ v rámci spolufinancovania. Príspevok Spoločenstva by mal pochádzať z Fondu pre rozvoj vidieka a to napríklad v prípade nákladov spojených s odškodneniami, ktoré musia byť vyplatené majiteľom a užívateľom pozemkov. Výbor vydal stanovisko, ktoré sa výhradne zaoberá problematikou návrhu Komisie⁽⁵⁾ ohľadne financovania iniciatívy NATURA 2000. V ňom sa uvádza, že financovanie tohto programu predstavuje dodatočnú záťaž, pre ktorú bol zavedený špecifický finančný nástroj. Avšak výška finančných prostriedkov nie je citelne navrhovaná, čo je v rozpore s politickými príslubmi. EHSV poznamenáva, že podľa jeho názoru, návrh je prijateľný iba ak:

— budú uvoľnené prostriedky na zavedenie iniciatívy NATURA 2000 do praxe, ktoré by boli pridané k

(5) Stanovisko EHSV 136/2004 fin, spravodajca: pán RIBBE.

finančným perspektívam pre rozvoj vidieka (a nie na úkor existujúcich programov) a

— tieto prostriedky budú následne vyhradené pre opatrenia v rámci NATURA 2000 (v tom zmysle, že budú môcť byť využité iba pre túto dôležitú politiku).

3.5.6.1 Z tohto dôvodu výbor navrhuje, aby boli ponechané opatrenia uvedené v článkoch 36 a 43 vzťahujúce sa na odškodnenia za straty príjmov zapríčinených nevýhodami oblastí NATURA 2000, ale odporúča, aby bola z opatrenia 53 odstránená tá časť, ktorá sa vzťahuje na financovanie priebehu aktivít siete NATURA 2000 a ktorá by mala byť predmetom špecifického programu.

Návrh výboru na úpravu textu: „Článok 53: Ochrana, valorizácia a spravovanie prírodného dedičstva

Podpora, ktorá sa plánuje v článku 49, bod a) iv) sa týka aktivít na oživenie vnímania životného prostredia a zlepšovania turistického ruchu. ~~ako i vypracovania plánov na ochranu a správu, ktoré nadväzujú na oblasti z programu NATURA 2000 a priestory s vysokou prírodnou hodnotou~~

3.6 Výbor privítal, že Komisia uznáva potrebu kompenzácie prírodných nevýhod horských oblastí a kladie si otázky o riešení, ktoré Komisia navrhla pre čisto znevýhodnené oblasti. Toto riešenie prináša naraz redukciu rajonizácie a zníženia intenzity pomoci Spoločenstva. Preto výbor pripomína, že prírodné faktory (agronomické, klimatické, vodné) sa musia pri klasifikácii oblastí s čisto prírodným znevýhodnením hodnotiť ako celok. Ak sa mierne prírodné znevýhodnenia berú do úvahy ako celok, vytvorí sa obraz skutočných problémov, ktoré tieto predstavujú pre rozvoj vidieckych oblastí. A to hlavne v tých oblastiach, ktoré by už neboli klasifikované ako oblasti s čisto prírodnou nevýhodou, výbor navrhuje, aby sa pomoc Spoločenstva znížila v takej istej miere, ako je to naplánované v regionálnej politike. Tento program „postupnej realizácie“ by umožnil zmierniť ekonomické disproporcie v pôdohospodárstve.

3.6.1 Návrh výboru na úpravu textu (doplniť nový bod 5) k „článku 37: Platby na životné prostredie a v prospech ochrany zvierat

[...]

5. Plánuje sa obdobie postupného vyradovania (tzv. phasing out) počas 5 rokov s klesajúcimi platbami pre pôdohospodárov v oblastiach, ktoré už ďalej nespádajú do kategórie oblastí s čisto prírodným znevýhodnením. (článok 47, paragraf 3 a) v dôsledku zmeny štatistických kategórií.

3.7 Dvojaký zámer Komisie spočíva v tom, že táto nemá v úmysle stanoviť vykonávacie predpisy permanentného charakteru prostredníctvom nariadenia o rozvoji vidieka a zároveň má v úmysle uplatňovať pružnejšie pravidlá finančného plánovania, ktoré by mali priniesť skutočné zlepšenie pri uplatňovaní nového nariadenia o rozvoji vidieka. Výbor podporuje princíp stanovenia minimálnej percentuálnej sadzby na každú líniu, avšak domnieva sa, že návrh Komisie nie je v súlade s jej vlastnými orientačnými smernicami. Vykonaný prieskum preukázal, že súčasné využitie fondov z nariadenia o rozvoji vidieka je vo veľkej miere viazané na špecifiká poľnohospodárskeho prostredia vidieckych oblastí krajín a regiónov EÚ. Komisia tiež zdôraznila, že reforma SPP, ktorá bola schválená v júni 2003, bude mať rôzne dopady podľa jednotlivých oblastí. Preto by mala byť kumulácia minimálnych sadzieb v každej línii nižšia ako 50 %, aby bol zachovaný princíp subsidiarity a aby bolo možné prispôsobiť sa rôznym situáciám vo vidieckych oblastiach v Európe.

3.7.1 Návrh výboru na úpravu textu: „článok 16: Rovnováha medzi prioritami“

Finančná účasť Spoločenstva v každom z troch cieľov v článku 4 pokrýva najmenej 10 % ~~15 %~~ z celkového príspevku Fondu plánovania na línie I a III, ktoré sú naplánované v častiach I a III, respektívne v hlave I kapitoly IV a 20 % ~~25 %~~ z celkového príspevku Fondu na plánovanie línie II, naplánovanej v časti dva tej istej kapitoly“.

3.8 Proces hodnotenia programov rozvoja vidieka umožňuje, aby sa zabezpečilo správne čerpanie a lepšia účinnosť úverov poskytovaných Spoločenstvom. Výbor pripomína, že ciele verejnej politiky sa sústreďujú na budúce úlohy a nielen na výsledky v plánovaní rôznych programov vidieckeho rozvoja. Zjednodušenie administratívy, ktoré Komisia navrhuje, je oslabené tým, že sa hodnotiace postupy prekrývajú a preto bude mať iba malý priamy dopad na konečného prijímateľa pomoci.

3.9 Naviac výbor zdôrazňuje, že zjednodušenie administratívy sa v návrhu Komisie nedotkne konečného príjemcu. Napriek tomu, že táto problematika je predmetom stanoviska „Financovanie SPP“⁽⁶⁾, výbor upresňuje svoje znepokojenie nad nie príliš výrazným zjednodušením postupov pre konečného príjemcu. Napríklad v článku 25 Komisia navrhla zjednodušiť požadované podmienky na modernizáciu poľnohospodárskej prevádzky tak, aby sa už podpora na investície do modernizácie poľnohospodárskej prevádzky nebola podmienená existenciou bežného odbytu na trhoch (druh výrobkov, typ investície a predpokladané kapacity). Avšak článok 73 stanovuje sedemročné obdobie pre navrátenie neoprávnene vyplatených súm v tom prípade, keď došlo k značnej zmene investície.

(6) Stanovisko EHSV 126/2005, spravodajca: pán Kienle.

Toto nové pravidlo posilňuje kontroly a následne predstavuje nové kritériá pre posúdenie ekonomickej životaschopnosti projektov vo fáze plánovania. Nakoniec, plánovaná dĺžka sa preukázala byť nadmerne dlhá pri pohľade podstatu a ciele financovaných projektov.

3.10 Výbor privítal skutočnosť, že vypracovanie, riadenie a vyhodnotenie programov rozvoja vidieka sa musí realizovať podľa princípu o partnerstve (článok 6), ktorý zahŕňa konzultáciu sociálnych a ekonomických partnerov. Výbor požaduje, aby toto ustanovenie bolo záväzné a aby boli všetci aktéri zastupujúci hospodárske a sociálne oblasti vidieckeho prostredia plnoprávne zapojení do siete rozvoja vidieka na európskej, národnej a regionálnej úrovni. Výbor si tiež želá, aby sa mohol zúčastňovať ako pozorovateľ vo výbore pre „rozvoj vidieka“ stanovenom v článku 95 podľa článku 7 rozhodnutia Rady (1999/468/ES). Toto by umožnilo organizovanej občianskej spoločnosti, aby sa zúčastnila vo všetkých etapách uplatňovania politik Spoločenstva.

3.10.1 Návrh výboru na úpravu textu: „článok 68: Európska sieť pre rozvoj vidieka“

Na základe ustanovenia článku 67, odstavec 1 sa zavedie európska sieť pre rozvoj vidieka s cieľom spojiť sa so sieťami, **hospodárskymi a sociálnymi zastupiteľskými** organizáciami a národnými správami činnými v oblasti rozvoja vidieka na úrovni Spoločenstva spolu s **Európskym hospodárskym a sociálnym výborom.**“

3.10.2 Návrh výboru na úpravu textu: „článok 69: Národná vidiecka sieť“

Každý členský štát určí národnú vidiecku sieť, ktorá združuje **hospodárske a sociálne zastupiteľské** organizácie a národné správy, ktoré sú zapojené do programov na rozvoj vidieka **ako aj inštitúciu, ktorá zastupuje organizovanú občiansku spoločnosť.**“

4. Špecifické pripomienky

4.1 Výbor zdôrazňuje objasnenie dosiahnuté zoskupením 26 opatrení v prospech rozvoja vidieka do troch odlišných línií. Zdá sa, že niektoré opatrenia by mali byť zaradené do línie III, nakoľko ich uplatňovanie čím ďalej tým viac zohľadňuje územné usporiadanie vidieckych oblastí vo všetkých jeho zložkách. Výbor teda navrhuje, aby opatrenia stanovené v článku 28 (infraštruktúry súvisiaca s rozvojom a prispôbením poľnohospodárstva a lesníctva), v článku 38 (neproduktívne investície) a v článku 46 (neproduktívne investície v lesníctve) boli zaradené do línie III.

4.2 Výbor už zdôraznil vo svojej správe o mladých farmároch z roku 2001, aká významná je pomoc na vytváranie pracovných miest a stabilizáciu mladých farmárov v poľnohospodárstve (7). Preto by táto téma mala byť jednou z hlavných úloh budúceho strategického plánu na rozvoj vidieka a spôsoby pomoci pri vytváraní pracovných miest by nemali byť obmedzené iba na jedinú pomoc, ako to navrhuje Komisia v článku 21 návrhu nariadenia. Najmä by sa malo dbať na to, aby neprišlo k znižovaniu pridelovaných súm.

4.2.1 *Návrh výboru na úpravu textu: „článok 21: Vstup mladých farmárov do zamestnania*

2. Podpora sa poskytne formou:

- jednorázového príspevku, ktorý môže dosiahnuť maximálnu výšku stanovenú v prílohe I;
- zníženia úrokov úverov za účelom pokrytia nákladov na vytvorenie pracovných miest.. Hodnota tejto bonifikácie nemôže prekročiť výšku jednej splátky.“

4.2.2 *Návrh výboru na úpravu textu: „článok 23: využitie poradenských služieb*

c) podporu budúcich farmárov a potenciálnych vlastníkov lesov, pri vypracovaní „podnikateľského plánu“ na rozvoj ich poľnohospodárskych aktivít a aktivít v lesníckom hospodárstve.“

4.3 Výbor upozorňuje, že vo viacerých nových členských krajinách prebieha zložitý proces transformácie pôdohospodárstva, ktorý ešte nie je ukončený. Preto je v týchto prípadoch podmienka 10 rokov vykonávania farmárskej činnosti pre poskytnutie podpory pre skorší odchod do dôchodku neprimerane striktná. Výbor navrhuje prechodné obdobie, počas ktorého by stačilo kratšie vykonávanie farmárskej činnosti s dodatočnou podmienkou práce v poľnohospodárstve počas väčšej časti produktívneho života.

4.3.1 *Návrh výboru na úpravu textu: článok 22: Skorší odchod do dôchodku, v časti 2. „Prevodca“ pridať písmeno*

„d): Pre farmárov z členských krajín, ktoré vstúpili do Európskej únie 1. mája 2004 platí prechodné obdobie po dobu 10 rokov: vykonávanie farmárskej činnosti počas 5 rokov predchádzajúcich prevodu súčasne s venovaním aspoň polovice svojho pracovného času farmárskym prácam počas predchádzajúcich 15 rokov ako pracovník na farme.“

(7) Stanovisko EHSV na tému „Nová ekonómia, spoločnosť založená na vedomostiach a rozvoj vidieka - Perspektívy pre mladých poľnohospodárov“, spravodajkyňa: pani SÁNCHEZ MÍGUEL. 17.10.2001; Ú. v. ES C 36, 8.2.2002

4.4 Komisia navrhuje, aby finančná podpora umožnila zvýšenie konkurencieschopnosti v poľnohospodárskych aktivitách alebo ich obmieňanie. Výbor si želá, aby sa upresnilo, že finančná podpora na investície nesmie byť chápaná iba ako fyzická investícia. Nehmotná investícia prostredníctvom zavádzania technologického pokroku do pôdohospodárstva tak z hľadiska kvality ako aj hodnotenia alebo ochrany životného prostredia sa musia zaradiť do každého z predmetných opatrení (článok 25, článok 27, článok 31, článok 50).

4.4.1 Poľnohospodársky sektor je známy nízkym zastúpením ženskej pracovnej sily, čo potvrdzujú údaje: predložené Komisiou. Avšak muži naďalej zostávajú hlavnými príjemcami priamej pomoci a štrukturálnej podpory. Z uvedeného jasne vyplýva, že je potrebné zvýšiť zastúpenie žien v rozhodovacom procese. EÚ by mala preto prijať opatrenia na nápravu súčasnej situácie a uľahčiť zakladanie poľnohospodárskych podnikov riadených ženami. Výbor odporúča, aby sa tento aspekt stal predmetom osobitného bodu v rámci strategického programu Spoločenstva.

4.5 Predmetom článku 27 sú investície, ktoré umožňujú zvýšenie pridanej hodnoty prvotnej poľnohospodárskej a lesníckej výroby. Tento článok obmedzuje oprávnenie na poberanie pomoci v závislosti na veľkosti podnikov. Výbor by rád zdôraznil, že v rámci konsolidácie hospodárskych aktivít na vidieku navrhované obmedzenie príliš obmedzuje reálne možnosti na rozvoj hospodárskych aktivít na vidieku. V skutočnosti podniky ako poľnohospodárske družstvá alebo agropotravinárske podniky, ktoré majú obrat vyšší ako 10 miliónov EUR a ktoré zamestnávajú viac ako 50 zamestnancov, nemajú ľahší prístup k úverom ako malé podniky a pritom predstavujú nezanedbateľný zdroj zamestnania.

4.5.1 Podpora poskytovaná v rámci EAFRD vo veci pridanej hodnoty primárnej poľnohospodárskej produkcie by sa mala obmedziť na transformačné aktivity, ktoré vytvárajú skutočnú pridanú hodnotu miestnej a regionálnej primárnej produkcie a zhodnocujú odborné poznatky, pôdu, územné tradície a inovácie. V tomto zmysle by mal mať EAFRD taktiež za cieľ podporu spolupráce a dosiahnutie konsenzu medzi aktérmi územného agropotravinárskeho a lesníckeho sektoru.

4.5.2 *Návrh výboru na úpravu textu: „článok 27: Pridanie hodnoty k primárnej poľnohospodárskej a lesníckej výrobe*

2. Podpora podľa odseku 1 je obmedzená na mikropodniky, ~~a~~ malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES a na združenia výrobcov. V prípade lesníckej výroby je podpora obmedzená na mikropodniky“.

4.6 Zdá sa, že obsah článku 28 nestačí pokryť súhrn aktivít, ktoré si možno zvoliť v súčasnom nariadení o rozvoji vidieka. Preto výbor navrhuje, aby sa v tomto článku výslovne poukázalo na spájanie pozemkov. V praxi spájania pozemkov sa musia rešpektovať krajinné danosti a táto prax sa nesmie dotýkať iba aspektov poľnohospodárstva.

4.6.1 *Návrh výboru na úpravu textu: „článok 28: Infraštruktúra súvisiaca s rozvojom a prispôbením poľnohospodárstva a lesníctva*

Podpora ustanovená v článku 19, písmeno b) bod iv) sa môže vzťahovať hlavne na činnosti súvisiace so spájaním pozemkov alebo činnosti súvisiacich s prístupom na farmy a lesnú pôdu, dodávku energie a vodné hospodárstvo.“

4.7 Výbor zdôrazňuje, že nie je jasný záväzný alebo nezáväzný charakter opatrení, ktoré sa nachádzajú v legislatívnom návrhu, najmä v jeho francúzskej verzii. Preto výbor navrhuje, aby sa prijala úprava článku 37, ktorá bude zodpovedať opatreniam v agrárnej a environmentálnej oblasti a v oblasti starostlivosti o zvieratá, aby sa pripomenulo, že tieto opatrenia zostávajú záväznými tak, ako to je stanovené v súčasnosti platnom nariadení.

4.7.1 *Návrh výboru na úpravu textu: „článok 37 – platby na poľnohospodárske prostredie a starostlivosť o zvieratá*

1. Členské štáty musia poskytnúť podporu ustanovenú v článku 34, písmeno a) iv) na svojich územiach v súlade so svojimi konkrétnymi potrebami.“

4.8 Tak ako sa to zdôrazňuje v paragrafe 3.4, fond EAFRD sa nemôže stať fondom, na ktorý sa treba adresovať v prípade, keď iné je možné využiť žiadne iné finančné nástroje pre účely vidieckych oblastí. Preto výbor navrhuje, aby sa v článku 57 „Získavanie odborných schopností a oživenie“ zrušili písmená c) a d). Európsky sociálny fond musí mať možnosť zasiahnuť do školenia riadiacich pracovníkov a volených miestnych zástupcov zodpovedných za miestny rozvoj. Naviac ak daný projekt prebieha v rámci iniciatívy LEADER, bude možné z jej prostriedkov čiastočne financovať miestne promočné aktivity.

4.9 Výbor nezastáva návrh vytvoriť výkonnostnú rezervu, ako to je v prípade regionálnej politiky a priradiť čerpanie jej prostriedkov k iniciatíve LEADER. Skúsenosti so zavádzaním výkonnostnej rezervy v regionálnej politike preukázali, že toto opatrenie v členských štátoch častejšie vyústilo do sklamania a neprejavilo sa ako „podpora“. Aj napriek tomu, že definícia kritérií hodnotenia v článku 92 zostáva zámerne široká, Komisia neobjasňuje, ako súvisí táto rezerva so strategickými cieľmi stanovenými na úrovni Spoločenstva. Rozhodnutie vyčleniť túto rezervu nebude mať žiadny účinok až do roku 2011 na úrovni miestnych akčných skupín. Zostanú tak iba dva roky na hľadanie nových projektov financovaných neza-

nedbateľnou časťou rozpočtu (2,6 miliardy EUR) a nových národných programov spolufinancovania, ktoré v období programovania nie sú zaručené. Preto výbor doporučuje vypustiť článok 92 a žiada Komisiu, aby venovala zvláštnu pozornosť iniciatíve LEADER v rámci strategického plánu Spoločenstva a schvaľovacej fáze programov rozvoja vidieka.

4.10 Výbor vyjadruje potešenie nad návrhom Komisie v prospech vybudovania služieb na pomoc poľnohospodárskym podnikom. Toto opatrenie v minulosti už preukázalo, že prispieva k zatraktívneniu vidieckeho prostredia a vytváraniu pracovných miest. Maximálna stanovená doba na vybudovanie služieb sa zdá byť príliš krátka na to, aby bola zabezpečená trvalá funkčnosť služieb tohto druhu.

4.10.1 *Návrh výboru na úpravu textu: „článok 24: Zriadenie služieb na riadenie, pomocných služieb a poradenských služieb*

Podpora ustanovená v článku 19, písmeno a) bod v) sa poskytne na pokrytie nákladov vyplývajúcich zo zriadenia a rozvoja služieb na riadenie, pomocných služieb a poradenských služieb. ~~Táto podpora bude klesať počas maximálneho obdobia piatich siedmich rokov od zavedenia.~~“

4.11 Podpora podnikania a posilnenie hospodárskej štruktúry, ktoré sú cieľom článku 49 by sa nemali týkať len vytvárania a rozvoja mikropodnikov, ale rovnako aj oživovania existujúcich podnikov a podpory tejto transformácie. V súlade s viacerými postojmi výboru k politike podnikania výbor požaduje, aby bol článok 49 písmeno a) ii) doplnený nasledovne: „... podporu na vytváranie, oživovanie a rozvoj mikropodnikov...“

4.12 Program pre poľnohospodárstvo a životné prostredie pomáha vytvárať pozitívne vonkajšie faktory z environmentálneho hľadiska (napr. zníženie erózie a dezertifikácie, zlepšenie kvality vody a jej šetrenia, zlepšenie biodiverzity poskytovaním ochrany jednotlivým biologickým druhom). Mali by sa preto poskytovať **motivačné platby** založené na zohľadňovaní vonkajších faktorov.

4.12.1 *Návrh výboru na úpravu textu článku 37 odstavec 4*

„4. Platby sa poskytnú ročne a slúžia na krytie dodatočných nákladov a ušlého príjmu vyplývajúceho z poskytnutých záväzkov spolu s motivačnými platbami založenými na kompenzácii za environmentálne služby poskytnuté prostredníctvom environmentálnych opatrení; v prípade potreby sa môžu vzťahovať na náklady na transakcie.

V prípade potreby sa vyberú príjemcovia na základe výberového konania uplatňujúc kritériá účinnosti v hospodárskej a environmentálnej oblasti a v oblasti starostlivosti o zvieratá.

Podpora je limitovaná do maximálnej výšky ustanovenej v prílohe I.“

4.13 S cieľom podporiť a povzbudiť vytváranie a oživovanie MSP vo vidieckych oblastiach a v súlade s odôvodneniami rozhodnutia Rady a Parlamentu z 12. júla 2004 o VP (viacročný program), výbor žiada Komisiu a Európsky investičný fond, aby zaviedli nové opatrenia na podporu a rozvoj využívania finančných nástrojov a hlavne záruky pre MSP vidieckymi podnikmi. Ďalej žiada, aby EIF a Komisia preskúmali možnosť komplementarity alebo doplnkovosti medzi EAFRD, ESF, EFRR a nástrojmi EIF s cieľom posilniť a zjednodušiť podporu investícií na zakladanie a oživovanie podnikov vo vidieckych oblastiach.

4.14 Komisia zdôrazňuje vo svojom návrhu, že opatrenia v línii „obhospodarovanie pôdy“ by mali osobitne podnecovať poľnohospodárov a majiteľov lesov, aby spravovali svoje pozemky takým spôsobom, ktorý je v súlade s požiadavkami ochrany krajiny. Výbor poznamenáva, že Komisia nenavrhol prehodenie horných limitov pomoci pre agroenviromentálne opatrenia v porovnaní s návrhom z roku 1999.

4.15 Výbor sa nazdáva, že nariadenie explicitne stanoví, že aj opatrenia členských štátov a regiónov na zachovanie a využitie genetických zdrojov najmä v oblasti poľnohospodárstva, môžu byť podporované na základe programu EAFRD.

5. Záver

5.1 Legislatívny návrh Komisie o podpore na rozvoj vidieka sa široko zaraďuje do rámca záverov zo Salzburgu. Výbor pozorne sleduje túto tému a ďakuje Komisii za to, že sa dosiahla úroveň dohody medzi Komisiou a členmi výboru. V prvom rade by výbor rád zdôraznil, že samotný EAFRD nemôže riešiť celú problematiku rozvoja vidieka. Je potrebné zlepšiť komplementárnosť programu EFRR (Európsky fond regionálneho rozvoja) a ESF (Európsky sociálny fond).

5.2 Rozvoj vidieckych oblastí podlieha princípu územnej súdržnosti. Výbor pripomína, že ak má byť zaistený trvalý hospodársky a sociálny charakter týchto území, je nutné vziať do úvahy prínos Spoločnej poľnohospodárskej politiky a jej dvoch pilierov pre vytváranie pracovných miest na území celej Európskej únie, predovšetkým vďaka rozvoju konkurencieschopných tak poľnohospodárskych ako aj nepoľnohospodárskych činností založených na inovácii. Výbor preto žiada Komisiu a Radu, aby do priebežného hodno-

tenia Lisabonskej stratégie boli začlenené nové smery Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

5.3 Nevyriešenou zostáva otázka rozpočtu. Výbor vyhodnotil rozpočtové návrhy Komisie ako skromné a stabilné (1,24 % HDD). Uvedené prinútilo výbor ku kritickému pohľadu na úplné zaradenie programu NATURA 2000 do EAFRD, nakoľko by predstavoval skoro polovicu rozpočtovej kapitoly EAFRD. Takisto vyznieva paradoxne strojnásobenie rozpočtových prostriedkov pre iniciatívu LEADER, ak sa vezme do úvahy vývoj národného spolufinancovania. Na druhej strane, výbor pripomína, že finančný návrh Komisie predstavuje minimálne základ pre diskusiu, bez ktorej by sa budúca politika rozvoja vidieka nemohla zaradiť ani menovite do stratégie trvalo udržateľného rozvoja ani do Lisabonskej stratégie vzhľadom na koncepty konkurencieschopného európskeho hospodárstva a plnej zamestnanosti.

5.4 Navyše sa výbor obáva rozporov, ktoré vyvolajú diskusie o rozpočte a o zavádzaní budúcej politiky rozvoja vidieka. Komisia naozaj predvídala v plnení jej záväzkov, že programy rozvoja vidieka sa prijmú do konca roka 2006. Avšak členské štáty ťažko rýchlo dosiahnu interinštitucionálnu dohodu o finančných perspektívach. Výbor si teda želá, aby Komisia čo najskôr predložila základné body, ktoré budú tvoriť strategický plán Spoločenstva, aj keď nariadenia budú prijaté dost neskôr.

5.5 Rovnako výbor navrhuje Komisii, Európskemu parlamentu a Rade viacero odporúčaní, ktoré sa týkajú politických smerov vyplývajúcich z Konferencie v Salzburgu, ako sú napríklad zachovanie väzby medzi prvým a druhým pilierom SPP, princípom subsidiarity v plánovaní opatrení a väčšie zjednotenie postupov pre konečného príjemcu. Preto výbor vyzýva Komisiu, aby venovala tejto téme výnimočnú pozornosť hlavne v priebehu schvaľovania programov na rozvoj vidieka a žiada členské štáty, aby navrhli, aké kroky podniknú v oblasti zjednotovania administratívnych postupov pre konečného príjemcu.

5.6 Výbor vyjadruje svoje želanie, aby bol v budúcnosti počas uplatňovania tejto politiky široko zapojený do rozhodovacieho procesu a aby mohol predložiť svoje stanovisko o strategickom pláne Spoločenstva a dbať na to, aby sa pri vypracovávaní programov na rozvoj vidieka dostatočne konzultovala organizovaná občianska spoločnosť.

V Bruseli 9. marca 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho a hospodárskeho výboru

Nasledujúci pozmeňovací návrh, ktorý obdržal viac ako štvrtinu hlasov, bol zamietnutý v priebehu rozpravy:

Pozmeňovací návrh 3

Vymazať odseky 3.5 a 3.5.4

Výsledok hlasovania

Hlasy za: 31

Hlasy proti: 69

Zdržali sa hlasovania: 10

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Sociálna dimenzia globalizácie – prínos politiky EÚ k rovnomernému rozdeleniu úžitku globalizácie

KOM(2004) 383 v konečnom znení

(2005/C 234/10)

Komisia sa dňa 26. mája 2004 rozhodla na základe článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať Európsky hospodársky a sociálny výbor na tému Sociálna dimenzia globalizácie – prínos politiky EÚ k rovnomernému rozdeleniu úžitku globalizácie

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená prípravou prác výboru na uvedenú tému prijala svoje stanovisko dňa 15. februára 2005. Spravodajcami boli pán Tom Etty a pani Renate Hornung-Draus.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 415. plenárnom zasadnutí konanom 9. a 10. marca 2005 (schôdza z 9. marca) prijal počtom hlasov za: 59, proti: 15, zdržalo sa hlasovania: 2 nasledujúce stanovisko:

1. Všeobecné poznámky

Európsky hospodársky a sociálny výbor,

1.1 víta oznámenie Komisie pod názvom Sociálna dimenzia globalizácie KOM(2004) 383 v konečnom znení – prínos politiky EÚ k rovnomernému rozdeleniu úžitku globalizácie popisujúce špecifickú úlohu, ktorú môže Európska únia zohrať s cieľom, aby globalizácia bola spravodlivým procesom pre všetkých,

1.2 zastáva názor, že Európska únia môže významným spôsobom prispieť k vytvoreniu sociálnej dimenzie globalizácie vďaka vlastnej histórii a skúsenostiam získaným na základe rozsiahlej a úspešnej regionálnej integrácie, pričom netvrdí, že prínos EÚ je modelom, ktorý by sa mal presadzovať do najmenších detailov všade na svete,

1.3 berie na vedomie výsledky špeciálneho stretnutia zorganizovaného 17. decembra 2004. Zúčastnili sa na ňom odborníci z Medzinárodnej organizácie práce (ILO), Svetovej banky a MMF, ktorí prezentovali svoje názory na úlohy ich organizácií v súvislosti so sociálnou dimenziou globalizácie⁽¹⁾. EHSV zverejní správu z tohto špeciálneho stretnutia ako aj referáty jednotlivých prednášajúcich,

1.4 zdôrazňuje význam prístupu ku globalizácii založeného na hodnotách vzhľadom na koncepcie tvoriace jadro sociálneho trhového hospodárstva. Tieto aspekty sú individuálna zodpovednosť, rešpektovanie právneho štátu, rešpektovanie práv jednotlivca a súkromného vlastníctva, transparentnosť, integrita, ľudská dôstojnosť, rovnosť a sloboda, základné práva odborárskych organizácií a pracovníkov, fungujúce vzťahy medzi sociálnymi partnermi, všeobecný prístup ku vzdelaniu a odborným kvalifikačným kurzom bez ohľadu na pohlavie a vysoká úroveň sociálnej ochrany. Tieto aspekty podopierajú kľúčové prvky prístupu EÚ ku globalizácii:

⁽¹⁾ Stretnutia sa zúčastnili nasledovní odborníci:

- pán Gerry Rodgers, Priama integrácia, ILO
- pán Dominique Peccoud, osobitný poradca, Vonkajšie vzťahy a partnerstvá, ILO
- pani Haleh Briedi, osobitná zástupkyňa v európskych inštitúciách, Úrad Svetovej banky
- pán Pierre Dhonte, osobitný zástupca v Európskej únii, MMF

— stabilné inštitucionálne štruktúry,

— efektívne verejné služby a služby vo všeobecnom, resp. verejnom záujme,

— silný sociálny a občiansky dialóg,

— investície do ľudského kapitálu a

— kvalita zamestnania,

1.5 súhlasí s názorom Európskej komisie, že svetové trhové hospodárstvo prinieslo množstvo významných vymožeností a má veľký produktívny potenciál vzhľadom na hospodársky, politický a sociálny vývoj a vytvorilo viac a lepších pracovných miest, pričom akceptuje zistenia Svetovej komisie o sociálnej dimenzii globalizácie (World Commission on the Social Dimension of Globalisation – WCSDG), že opatrenia otvárajúce trh a finančné a hospodárske aspekty doteraz prevažovali, pričom boli ignorované ich sociálne dôsledky, a že tieto pravidlá a politika sú výsledkom systému všeobecného riadenia (governance), ktoré nedostatočne zohľadňuje záujmy a potreby slabších hráčov,

1.6 poukazuje na aktuálnu štúdiu Svetovej banky⁽²⁾, ktorá konštatuje, že otvorenie trhov a ekonomická integrácia prispeli k výraznému hospodárskemu pokroku rozvojových krajín, ktoré dokázali vstúpiť na globálne trhy výroby a služieb. V kombinácii s ďalšou štúdiou Svetovej banky z februára 2003, ktorá analyzuje zmenšenie rozdielov v príjmoch a zníženie mzdovej diskriminácie, ako aj zlepšenie hospodárskej výkonnosti, vysoký počet pracovníkov organizovaných v odboroch a dobré vzťahy medzi sociálnymi partnermi⁽³⁾, zdôrazňuje táto štúdia potrebu rovnováhy medzi ekonomickými a sociálnymi hodnotami, načo sa zameriava aj WCSDG, keď poukazuje na problematiku chudoby vo svete globalizácie,

⁽²⁾ Globalisation, Growth and Poverty: Building an Inclusive World Economy (Globalizácia, rast a chudoba: Budovanie inkluzívnej svetovej ekonomiky), Svetová banka, Washington, 2002

⁽³⁾ Unions and Collective Bargaining. Economic effects in a global environment (Odbory a kolektívne vyjednávanie. Ekonomické dôsledky v globálnom kontexte), Svetová banka, Washington, 2003

1.7 konštatuje, že hoci globalizácia priniesla veľa pozitívnych dôsledkov, zostáva chudoba, ktorú možno priamo spojiť s nárastom neformálnej ekonomiky a ktorá je jej príčinou a zároveň dôsledkom, jednou z najväčších výziev na svete,

1.8 konštatuje, že problémy súvisiace s chudobou sa vyskytujú predovšetkým v krajinách vylúčených z globalizácie: dve miliardy ľudí pod hranicou chudoby na celom svete žijú najmä v krajinách, ktoré sa nepodieľajú aktívne na globalizácii a riskujú, že budú v rámci svetovej ekonomiky marginalizované,

1.9 potvrdzuje, že aj rozvojové krajiny, ktoré možno charakterizovať ako rozvíjajúce sa ekonomiky (emerging market economies) s vysokým hospodárskym rastom majú problémy a že s chudobou možno bojovať len vtedy, ak sú znižované rozdiely a ak sa v praxi presadí formálna hospodárska súťaž v celom hospodárstve ako aj efektívne opatrenia sociálnej politiky,

1.10 potvrdzuje jedno z kľúčových posolstiev správy WCDSDG, že zmeny sa musia začať na národnej úrovni: sociálny vývoj je proces, ktorý musí prebiehať zdola nahor a všetky inštitúcie – národné a miestne – zohrávajú veľmi dôležitú úlohu pri podporovaní integrácie a zabezpečovaní, aby čo najviac ľudí mohlo využívať výhody globalizácie a boli zároveň ochránení pred jej negatívnymi dôsledkami. Pre spravodlivé rozdelenie prínosov globalizácie má kľúčový význam, aby sa sociálny a občiansky dialóg založený na silných, reprezentatívnych, nezávislých a zodpovedných zástupcoch rozvíjal vo všetkých krajinách a regiónoch,

1.11 dobré miestne, národné, regionálne a všeobecné riadenie (governance) založené na Univerzálnej deklarácii ľudských práv a Kľúčových pracovných normách a Deklarácii základných ľudských práv Medzinárodnej organizácie práce (ILO) je dôležitým základom pre liberalizáciu obchodu, globálny rast a rozvoj. EHSV podporuje EÚ pri iniciovaní diskusie na medzinárodnej úrovni zameranej na vytvorenie základu pre celosvetové environmentálne normy.

2. Špecifické poznámky: Prínos politiky EÚ

2.1 EHSV zastáva názor, že EÚ môže zohrávať kľúčovú úlohu pri podpore a presadzovaní sociálnej dimenzie globalizácie. Výbor môže aktívne presadzovať politiku, ktorá by presvedčila vlády o nevyhnutnosti spravodlivého legislatívneho a právneho rámca, o rešpektovaní vlastníckych práv, nákladovo efektívneho riešenia konfliktov a vymáhania plnenia zmluvných ustanovení, prístupe k vzdelávaniu a školeniam, primerane regulovaných finančných inštitúcií a prístupe k nim, spravodlivom daňovom systéme a uznaní centrálnej úlohy ľudského rozvoja. Cesta k týmto cieľom by však nemala viesť k nárastu obchodu bez dopadu (alebo dokonca s negatívnym dopadom) na trvalo udržateľný vývoj, k liberalizácii finančných trhov bez fiškálnej a sociálnej regulácie, k nespravodlivým podmienkam

pri zavádzaní sociálnych kompenzácií a reštrukturalizácií v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a zdravotníctva a k rastúcej nerovnosti vo všetkých krajinách, vrátane priemyselných krajín. Ak chce EÚ zohrávať túto úlohu efektívne, tak Komisia ako aj členské štáty budú musieť starostlivo zharmonizovať vlastnú politiku v podstatných oblastiach.

2.2 Európska komisia vyvinula množstvo nástrojov, ktoré sú podľa názoru EHSV vhodné na dosiahnutie pokroku v sociálnej dimenzii globalizácie. Tieto nástroje sú bilaterálne a regionálne dohody, vývoj a externá spolupráca, obchodná politika, prístup rozvojových krajín na trh, podpora súkromných iniciatív v oblasti sociálneho rozvoja a presadzovanie systému riadenia (governance) na globálnej úrovni. Výbor poukazuje na aktuálne stanoviská, ktoré predložil ku všetkým uvedeným nástrojom (pozri prílohu 2). Výbor sa stotožňuje s názormi Komisie vzhľadom na potenciál týchto nástrojov, pričom však chce zdôrazniť, že preferuje multilaterálne dohody. EHSV zdôrazňuje, že EÚ by mala pokračovať v poskytovaní stimulov v záujme ďalšej podpory obchodu medzi rozvojovými krajinami (tzv. „south-south trade“).

2.3 Bilaterálne a regionálne dohody môžu pomôcť nasmerovať vývoj do oblasti dobrého systému riadenia (governance), právneho štátu, ľudských práv a demokratizácie. EHSV podporuje rokovania o bilaterálnych/regionálnych dohodách medzi EÚ a jej obchodnými partnermi, a to za predpokladu, že sú založené na politických a ekonomických, sociálnych a environmentálnych východiskách v rámci multilaterálneho systému obchodu alebo ako jeho doplnok. Prioritou musia byť realizovateľné dohody, ktoré povedú k veľkému objemu obchodu a významným výhodám pri vstupe na trhy (tovar, služby a investície). Všetky tieto zmluvy musia byť úplne v súlade s ustanoveniami WTO. EHSV zdôrazňuje význam prediskutovania a monitorovania týchto zmlúv vzhľadom na ich dopad na sociálnu dimenziu a víta myšlienku pozvať medzinárodné organizácie, ako napr. ILO, k účasti na takomto procese.

2.3.1 V tejto súvislosti výbor so záujmom sleduje zámer Komisie vytvoriť nové spoločné mechanizmy v bilaterálnych zmluvách na prediskutovanie a monitorovanie relevantných aspektov sociálnej dimenzie globalizácie, pričom iné medzinárodné organizácie by mohli byť prizvané k účasti („Spoločné bilaterálne observatóriá“). Takéto nástroje môžu efektívne demonštrovať zodpovednú úlohu slobodných a nezávislých sociálnych partnerov ako aj ostatných relevantných organizácií občianskej spoločnosti, ako napr. organizácií poľnohospodárov, spotrebiteľských a environmentálnych organizácií, atď. a EHSV, ktorý ich zastrešuje, vidí v tejto súvislosti vlastnú funkciu, pričom využije svoje skúsenosti získané pri organizovaní občianskej spoločnosti cez národné hranice, vrátane rozvojových krajín, predovšetkým v kontexte krajín Mercosur, AKP a Euromed (*).

(* EHSV má štruktúru pracovných skupín, spoločných konzultačných výborov, okrúhly stôl a kontaktné skupiny s rôznymi geografickými regiónmi na svete.

2.4 EHSV zastáva názor, že je potrebné venovať osobitnú pozornosť „Európskej susedskej politike“. Výbor je presvedčený, že tento prístup na zintenzívnenie vzťahov s krajinami susediacimi s EÚ na východe a na juhu môže významne prispieť k sociálnemu rozvoju v týchto krajinách, keď súčasťou takejto spolupráce sú regionálny rozvoj, zamestnanosť a sociálna politika. Skúsenosti vyplývajúce zo spolupráce s bývalými kandidátskymi, teraz členskými štátmi v období pred rozšírením EÚ preukázali určité pozitívne dôsledky pre prístupujúce krajiny.

2.5 Dodržiavanie ľudských práv (vrátane práv zamestnávateľov, zamestnancov i odborárskych organizácií, ako boli stanovené v Konvenciách ILO 87 a 98) a demokratizácia v tretích krajinách sú základnými témami na presadenie rozvoja a demokracie. Existuje silné prepojenie medzi dobrým systémom riadenia (governance), vrátane boja proti korupcii, rešpektovania právneho štátu, ochrany ľudských práv a základných slobôd a kvality súdництва. EHSV v tejto súvislosti pripomína, že dohody o ľudských právach sú dohodami medzi štátmi. Povinnosti, ktoré tieto zmluvy zakladajú, sú na prvom mieste povinnosťami štátov. Európska komisia by mala podporovať členské štáty, aby v plnej miere rešpektovali tieto povinnosti a aby sa zapojili do medzinárodného dialógu, aby si štáty lepšie uvedomovali svoje povinnosti v tomto ohľade a mala by ich upozorniť na ich zodpovednosť za sociálny rozvoj. Keď sa medzinárodné normy implementujú do národných legislatív a ostatných relevantných národných právnych predpisov, stanú sa záväznými pre fyzické i právnické osoby, t.j. pre občanov i pre podniky.

2.6 Tieto priority by sa mali uplatňovať aj v rámci externej spolupráce a asistencie pri rozvoji: zmena začína na národnej úrovni, čo je jedným z kľúčových posolstiev WCSDG. EHSV je presvedčený, že je dôležité zamerať sa na jednotlivé oblasti v rámci komplexnej zosúladenej politiky rozvoja.

2.6.1 Takéto prioritné oblasti môžu mať dôstojné pracovné podmienky⁽⁵⁾, ktoré má zahŕňať rozvoj integrovanej politiky zamestnanosti so zámerom vytvoriť produktívne, trvalé zamestnania, využiť zručnosti pracovníkov v rámci súčasných a budúcich pracovných požiadaviek, zlepšiť pracovné podmienky a zvyšovať životný štandard. Takéto politické postupy by mali viesť k produktívnejším a lepším pracovným miestam v ekonomike, k zaradeniu nezamestnaných do pracovného procesu a k sústredeniu verejných a súkromných investícií a medzinárodnej pomoci do najproduktívnejších oblastí.

2.6.2 Vzdelávanie je ďalšou prioritnou oblasťou: prispôbenie vzdelávania potrebám trhu práce a poskytnutie nevyhnutných základných poznatkov a zručností. Podniková sféra pritom zohráva rozhodujúcu úlohu tým, že pomáha spoluvytvárať túto oblasť spolu so sociálnymi partnermi a vládami a sprostredkúva informácie o tom, ktoré zručnosti a schopnosti bude ekonomika požadovať v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom horizonte.

(5) Pozri: „Decent work“ (Dôstojná práca), ILO

2.6.3 Ochrana sociálnej ekonomiky, organizácií, ako sú napr. družstvá, ktoré kombinujú trhový prístup a sociálne aspekty a ktoré fungujú ako tvorcovia hospodárskeho a sociálneho blahobytu, by mala byť prioritou pri spolupráci s rozvojovými krajinami a pri pomoci, ktorá k nim smeruje.

2.7 Je potrebné vyvinúť politiku v oblasti migrácie, ktorá zareaguje na meniace sa trendy a aktuálny vývoj na trhu práce a ktorá zohľadní Medzinárodnú konvenciu OSN o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a ich rodinných príslušníkov, ako aj súvislosti medzi hospodárskymi, sociálnymi, politickými aspektmi, obchodom, prácou, zdravotníctvom, kultúrou, bezpečnosťou, zahraničnou politikou a politikou podpory rozvoja v rámci multilaterálneho rámca založeného na právach. EHSV zdieľa názor generálneho tajomníka OSN, ktorý vyhlásil v Európskom parlamente v januári 2004: „*Len prostredníctvom spolupráce – bilaterálnej, regionálnej a svetovej – môžeme budovať partnerstvá medzi prijímacími a vysielajúcimi krajinami, ktoré sú v záujme oboch strán, vytvoriť z imigrácie hybnú silu rozvoja, účinne bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi, dohodnúť sa na spoločných normách zaobchádzania s prisťahovalcami a riadenia imigrácie*“.

2.8 Medzinárodný obchod je čoraz dôležitejší pre všetky ekonomiky a môže byť kľúčom k zmierneniu dôsledkov chudoby. Skúsenosti niektorých rozvojových krajín, ktoré vytvorili konkurencieschopnú výrobnú sféru, ukazujú, že proaktívna a proexportná stratégia založená na vytvorení konkurenčnej výhody na základe kvality, a nie na základe nízkych miezd, je nevyhnutná pre rozvoj schopnosti exportovať. Predpokladom úspechu však je súbežne prebiehajúci proces strategickej integrácie do svetového hospodárstva so súčasnou podporou národných rozvojových priorít, vrátane miestnych rozvojových iniciatív, ktoré sú osobitne dôležité a ktoré by preto mali byť podporované. Tento proces musí mať sociálnu dimenziu. V tejto súvislosti je potrebné venovať osobitnú pozornosť prípadom vykorisťovania (ženských) pracovných síl vo väčšine tzv. exportných výrobných zón (export processing zones – EPZ). EHSV zastáva názor, že príslušné medzinárodné organizácie by mali vynaložiť koordinované úsilie, aby zastavili zneužívanie práv pracovníkov v týchto EPZ. Európska komisia i členské štáty EÚ by toto úsilie mali aktívne podporovať.

2.9 Politika EÚ v oblasti obchodu/investícií a rozvoja by mala v plnom rozsahu podporovať ciele globálnej politiky EÚ a mala by byť aj integrovaná. EHSV podporuje ciele Všeobecného systému preferencií EÚ (GSP), ale vznáša otázku, či obsiahnuté stimuly (v oblastiach životného prostredia, sociálnych vecí a anti-drogovom režime) nie sú spojené s príliš rozsiahlou administratívou na strane importéra, na základe čoho využívajú chudobnejšie krajiny a malé podniky, ktoré by mali z tohto systému profitovať, tento systém len v obmedzenej miere. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby sa zamerala na podporu ratifikácie a legislatívnej a praktickej implementácie základných pracovných noriem ILO v krajinách prijímajúcich pomoc a aby naplánovala do vyhodnotenia v roku 2005

opatrenia s cieľom maximalizovať prospech pre príjemcov. Do tohto vyhodnotenia by mali byť v plnom rozsahu zapojení sociálni partneri a iné relevantné organizácie civilnej spoločnosti.

2.10 So zreteľom na Smernice OECD pre multinárodné podniky odporúča EHSV, aby Európska komisia iniciovala informačnú kampaň s cieľom upozorniť podniky a ich európske podnikové rady na tento dôležitý a užitočný nástroj. Jeho nezáväzný charakter by mal zostať zachovaný, no štáty, ktoré dokument podpísali, by ho mali ďalej propagovať a povzbudzovať multinárodné podniky, aby ho dodržiavali. Pritom je potrebné zabrániť tomu, aby prepojenie smerníc a obchodných zmlúv s tretími štátmi nebolo interpretované ako nová forma protekcionizmu. Komisia by mala podporovať OECD, aby motivovala štáty, ktoré nie sú členmi OECD, k dodržiavaniu týchto smerníc. To isté platí pre Tripartitnú deklaráciu zásad ILO o multinárodných podnikoch a sociálnej politike.

2.11 So zreteľom na podporu súkromných a dobrovoľníckych iniciatív pre sociálny rozvoj zastáva EHSV názor, že podniky môžu prispieť k pokroku sociálneho rozvoja. Sociálna zodpovednosť podnikov je koncepcia popisujúca, ako národné a multinárodné podniky môžu uplatniť princíp trvalo udržateľného rozvoja vo vlastnej podnikateľskej činnosti. EHSV v tomto kontexte poukazuje na svoje stanovisko, týkajúce sa Zelenej knihy, nazvanej „Podpora európskeho rámca sociálnej zodpovednosti podnikov“ (CES 355/2002). Sociálna zodpovednosť podnikov nie je iba otázkou vytvorenia a zabezpečenia pracovných miest, ale ide pritom o vývoj lepších pracovných miest s adekvátnou ochranou zdravia a bezpečnosťou pri práci, tiež s ohľadom na potreby postihnutých osôb a podporu kultúry celoživotného vzdelávania. Sociálne zodpovedné správanie znamená, že podniky aktívne uplatňujú existujúce sociálne pravidlá a zasadzujú sa o to, aby vo vzťahoch s relevantnými aktérmi vládol duch partnerstva.

2.12 Zlepšenie systému riadenia (governance) na národnej a globálnej úrovni je ďalším kľúčovým posolstvom správy WCDSDG. Čo sa týka globálnej úrovne, súhlasí EHSV s názorom, že rozhodujúci význam má posilňovanie multilaterálneho systému medzinárodných organizácií. Kľúč k systému dobrého riadenia (governance) na globálnej úrovni je intenzívnejšia a zosiahlejšia politická koordinácia medzi jednotlivými organizáciami. Tento systém musí byť efektívnejší, musí byť naň poskytnutý vyšší objem prostriedkov, musí reagovať lepšie a rýchlejšie, musí zabrániť duplicitnému vykonávaniu činností a zlému riadeniu. V rámci rozhodovacieho procesu medzinárodných organizácií by členské štáty EÚ mali nástožiť na tom, aby sa v tejto oblasti dosiahol pokrok. Pritom treba venovať pozornosť tomu, aby členské štáty mali pri koordinácii a zosúladovaní prinajmenej rovnako dôležitú úlohu ako Komisia. Bolo by lepšie, keby oznámenie obsahovalo viac odporúčaní v tomto smere. Interakcii medzi Komisiou a členskými štátmi by sa mala venovať primeraná pozornosť pri vývoji politických opatrení na relevantných medzinárodných fórach. Je rozhodujúce, aby EÚ vložila svoju plnú váhu do medzinárodného systému dobrého riadenia (governance). Členské štáty musia posilniť spoluprácu, zlepšiť prípravu svojich návrhov a aktivít v medzinárodných inštitúciách a koordinovať svoje pozície.

3. Závěry a odporúčania: Cesta do budúcnosti

3.1 EHSV zastáva názor, že EÚ môže na internej a externej úrovni prispieť k pokroku sociálnej dimenzie globalizácie.

3.2 Interná úroveň sa vzťahuje na schopnosť EÚ realizovať štrukturálne reformy: EHSV zastáva názor, že úspech lisabonskej stratégie je kľúčom k úspechu špecifického prínosu politiky EÚ k sociálnej dimenzii globalizácie. Len vtedy, ak členské štáty uspejú pri implementácii nevyhnutných štrukturálnych reforiem prostredníctvom vzájomného previazania hospodárskeho rozvoja, zamestnanosti a sociálnej politiky a zároveň pri zabezpečení ekonomickej a sociálnej súdržnosti, môže Európska únia slúžiť ako meradlo na globálnej úrovni. EÚ sa musí naďalej snažiť o elimináciu protekcionistických trendov, ktoré v sa vyskytujú obchodnej politike EÚ, najmä – nie však výlučne – v oblasti poľnohospodárstva, predovšetkým pri spracovávaných výrobkoch, a mala by vo všeobecnosti pripraviť cestu pre obchodnú politiku bez podpory exportu. Európska únia a jej členské štáty musia okrem toho prijať rozhodné opatrenia v súvislosti s výzvami vyvolanými demografickým vývojom (starnutie populácie) a proti permanentne vysokej nezamestnanosti. Aby bolo možné stimulovať trvalo udržateľný nárast zamestnanosti, sú nevyhnutné reformy v systémoch sociálnej ochrany a sociálneho zabezpečenia s cieľom zvýšiť motiváciu pracovať a zredukovať vedľajšie mzdové náklady. Flexibilné úpravy pracovných podmienok sú rovnako dôležité ako adekvátna ochrana ľudí pracujúcich za týchto podmienok ako aj investície do ľudského kapitálu. Rovnako je potrebné vypracovať nové aktívne politiky vo veci hospodárskeho prisťahovalectva, ako to potvrdilo zasadnutie Európskej rady v Solúne a ako navrhovali Komisia a EHSV. Všetky tieto reformy musia byť vypracované starostlivo v spolupráci so zamestnávateľmi a odborovými organizáciami.

3.3 EHSV poukazuje na aktuálnu správu Svetového ekonomického fóra o globálnej konkurencieschopnosti 2003–2004, ktorá oceňuje pozoruhodne dobré výsledky škandinávskych krajín. V týchto krajinách existuje na jednej strane silná tradícia sociálneho trhového hospodárstva, ale na druhej strane tieto krajiny uspeli pri realizácii štrukturálnych reforiem, ktoré sú rozhodujúce pre udržanie základných princípov sociálneho trhového hospodárstva. Toto dokazuje, že európsky sociálny model môže slúžiť ako základ pre úspešné štrukturálne reformy.

3.4 Externá úroveň znamená, že EÚ by mala zohrávať vedúcu úlohu pri zdôrazňovaní významu multilateralizmu a všeobecného systému dobrého riadenia (governance). Kľúčové aspekty sú posilnenie systému medzinárodných organizácií v rámci systému OSN a tlak na lepšie zosúladenie politiky medzi týmito organizáciami a voči inštitúciami z Bretton Woods a WTO. EÚ by sa mala angažovať najmä pri posilňovaní existujúcich noriem sociálneho rozvoja, ako napr. kľúčové pracovné predpisy ILO, dôstojná práca ako globálny cieľ a konvencie OSN o ľudských právach. EÚ by tiež mala spolupôsobiť pri implementácii týchto noriem v členských štátoch OSN do legislatívy i praktického života. Toto by malo zabezpečiť lepšiu integráciu sociálnej dimenzie a dôstojnej práce do jej programov externej spolupráce. Členské štáty EÚ by mali zintenzívniť svoju rozvojovú pomoc.

3.5 EÚ má v tomto kontexte zohrávať úlohu iniciátora a podporovateľa foriem formálneho zastúpenia a konzultácií zamestnávateľských organizácií, odborových organizácií a ostatných relevantných organizácií občianskej spoločnosti v medzinárodných finančných a obchodných organizáciách, ako napr. MMF, Svetová banka a WTO. OECD môže slúžiť medzinárodným organizáciám ako vzor, ktorý už dlhé roky preukazuje svoju užitočnosť.

3.6 Komisia a členské štáty by v úzkej spolupráci mali starostlivo zvážiť návrh WCSDG na vytvorenie Rady pre hospodárstvo a sociálnu bezpečnosť. Toto je jedno z najdôležitejších odporúčaní na vytvorenie skutočných riadiacich štruktúr na globálnej úrovni, pretože WCSDG potrebu dosiahnuť presvedčivú rovnováhu medzi hospodárskou a sociálnou politikou na dosiahnutie dohodnutých cieľov. Mali by tiež venovať primeranú pozornosť každému serióznemu úsiliu o reformy a posilnenie potenciálu Hospodárskej a sociálnej rady (ECOSOC) OSN a revízii jeho úlohy pri celosvetovej koordinácii politík v hospodárskej a sociálno-politickej oblasti, ktorá sa ešte nepresadila v praxi. Ak by mala byť inštitúcia ECOSOC prisúdená väčšia dôležitosť, bude EHSV hľadať spôsoby a cesty, ako možno ešte lepšie artikulovať záujmy a názory európskej organizovanej občianskej spoločnosti prostredníctvom rady ECOSOC v rámci systému OSN.

3.7 Európska komisia a Rada ministrov by mala prijať správu, ktorú vypracoval WCSDG, že dôstojná práca je rozhodujúcim nástrojom v boji proti chudobe. Tieto inštitúcie by mali propagovať dôstojnú prácu ako globálny cieľ, ktorý by mala zohľadniť aj OSN pri hodnotení Deklarácie milénia a Rozvojových cieľov milénia.

3.8 Jedno z najsilnejších posolstiev WCSDG je urgentný apel na vlády, aby skoordinovali a sformulovali zosúladené politiky s medzinárodnými finančnými inštitúciami (MFI), WTO a ILO a zároveň medzi nimi. Predpokladom takejto spolupráce a zosúladenia je podobný postup vlád na národnej úrovni. Vlády by mali prestať so súčasťou praxou, t.j. že zástupcovia v MFI dostávajú inštrukcie prevažne z ministerstiev financií, vo WTO z ministerstiev obchodu alebo priemyslu a v ILO z ministerstiev práce, sociálnych vecí a zamestnanosti. EHSV dôrazne navrhuje, aby Komisia a Rada ministrov zvážila myšlienku, aby si vlády členských štátov, ktoré majú hospodársku a sociálnu radu, vyžiadali stanovisko týchto rád v súvislosti so spôsobmi a prostriedkami, ako realizovať túto spoluprácu a zosúladenie na národnej úrovni. Vlády členských štátov, ktoré nemajú hospodársku a sociálnu radu, by mohli

poziadať najreprezentatívnejšie organizácie zamestnávateľov a odborových zväzov v svojich krajinách alebo využiť existujúce poradenské štruktúry, v ktorých občianska spoločnosť participovala na príprave Sociálneho summitu OSN a Sociálneho summitu +5.

3.9 Komisia by v spolupráci s členskými štátmi mohla ísť o krok ďalej pri podpore efektívnejšieho dialógu medzi ILO a WTO (a v konečnom dôsledku aj medzi ILO a MMF a tiež ILO a Svetovou bankou), než ako navrhla v časti 5.5 oznámenia. WTO (ktorá doteraz veľmi odolávala myšlienke venovať pozornosť sociálnej dimenzii politík v jej pôsobnosti), MMF a Svetová banka by mohli na základe mandátu udeleného príslušnými členskými štátmi vytvoriť koordinačné orgány s ILO, v ktorých by mohla byť zabezpečená integrácia sociálnej dimenzie do ich práce a tiež monitorovanie vývoja. Napr. uplynutím platnosti zmluvy o textile a odevoch (Agreement on Textiles and Clothing – ATC) WTO ku koncu roku 2004 sú mnohé krajiny vyvážajúce textilné výrobky konfrontované s akútnymi problémami a veľkými stratami pracovných miest. Komplexný charakter tohto problému ponúka riešenie vo forme iniciatívy politickej koherencie, do ktorej by sa mali zapojiť všetci zúčastnení aktéri – WTO, Svetová banka, MMF, ILO a ostatné relevantné organizácie OSN, pričom by anticipovali sociálne a ekonomické dopady a navrhli opatrenia, ktoré by vlády postihnutých štátov mali prijať, spolu s medzinárodnou pomocou.

3.10 EÚ by sa mala naďalej zaoberať o zahrnutie kľúčových noriem upravujúcich pracovné podmienky ako referenčných hodnôt do periodického vyhodnocovania obchodnej politiky členských štátov WTO na základe vlastného príkladu z októbra 2004. EHSV zastáva názor, že by bolo vhodné, keby mal zastúpenie v delegácii Komisie pri takomto budúcom vyhodnovení obchodnej politiky. Komisia by mala tiež nabádať hlavných obchodných partnerov, aby sa zapájali do tohto vyhodnocovania obchodnej politiky.

3.11 EHSV zastáva názor, že myšlienka WCSDG o vytvorení „Fóra globalizačnej politiky“ v rámci OSN pri zapojení inštitúcií multilaterálneho systému a iných organizácií, skupín a jednotlivcov, ktorí sa zaoberajú sociálnou dimenziou globalizácie, je zaujímavá, ale v súčasných podmienkach by realizácia takéhoto projektu bola príliš ambiciózná. Keď vlády s plnou vážnosťou začnú koordinovať a zvýšia koherenciu ich politík v MFI, WTO a ILO a keď sa na tomto základe začne lepšia spolupráca medzi týmito medzinárodnými inštitúciami, potom dozrie čas, aby bol tento návrh opätovne seriózne zvážený.

V Bruseli 9. marca 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o realizácii programu „Mládež v akcii“ na obdobie rokov 2007-2013

KOM (2004) 471 v konečnom znení – 2004/0152 (COD)

(2005/C 234/11)

Procedúra

Dňa 9. septembra 2004 sa Rada na základe článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, ktorá bola zodpovedná za prípravu prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 18. februára 2005. Spravodajcom bol pán Rodríguez García-Caro.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo v dňoch 9. a 10. marca 2005 (schôdza z 10. marca 2005), nasledovné stanovisko s počtom hlasov za: 196, proti: 0, zdržali sa hlasovania: 3:

1. Úvod

1.1 Európska únia iniciovala od roku 1988 v rámci následných fáz programu „Mládež pre Európu“, programu „Európska dobrovoľnícka služba“ a súčasného programu „Mládež“ (ktorý obsahuje akcie svojich predchodcov) sériu opatrení na implementáciu článku 149 ods. 2 Zmluvy o ES, ktorý uvádza, že akcie Spoločenstva sa zameriavajú na podporu rozvoja výmen mládeže a výmen sociálno-pedagogických pracovníkov.

1.2 Postupne realizované špecifické programy orientované na mládež sú od začiatku veľmi oceňované a ich akcie zaznamenali vysokú úroveň účasti cieľových skupín. Tieto programy umožnili členským štátom koordinovať ich úsilie vo všetkých oblastiach aktivít, v ktorých sa mladým občanom otvára možnosť nadviazať kontakty väzby a získať skúsenosti a vedomosti prostredníctvom výmen medzi rôznymi zúčastnenými krajinami, pričom tieto výmeny nie sú zamerané na určité profesie alebo školy.

1.3 Dôležitosť priradená občianstvu EÚ v článkoch 17 až 22 Zmluvy o ES posilňuje úlohu, ktorú bude tento program zohrávať v blízkej budúcnosti. V centre pozornosti je cieľená podpora aktívneho občianstva mladých ľudí a posilňovanie ich zmyslu pre spolupatričnosť k Európe.

1.4 Prvé dve fázy programu Mládež pre Európu sa zaoberali hlavne dvoma typmi akcií: priamou podporou pre mládežnícke projekty týkajúce sa výmen a mobility mladých ľudí medzi zúčastnenými krajinami a potom študijné a vzdelávacie pobyty pre pedagogických pracovníkov.

Tretia fáza (1995 – 1999) rozšírila opatrenia výmeny a mobility na tretie krajiny a pokračovala v akciách zameraných na sociálno-pedagogických pracovníkov. Tiež boli zavedené akcie na podporu aktivít pre mládež, oživenie spolupráce medzi členskými štátmi v oblasti mládežníckej politiky, informačné kampane zamerané na mladých ľudí a výskum fenoménov súvisiacich s mládežou.

1.5 Programom „Európska dobrovoľnícka služba“, ktorý fungoval od roku 1998 do roku 2002, boli mládežnícke iniciatívy rozšírené o špecifické aktivity dobrovoľníckej práce a solidarity v rámci politiky spolupráce v mládežníckej oblasti. Cieľom bolo posilniť možnosť spolurozhodovania mladých ľudí, ich podnikateľského ducha a rozvoj vlastnej iniciatívy a oboznámiť ich s európskou myšlienkou.

1.6 Predchádzajúce programy v mládežníckej oblasti boli zahrnuté do programu „Mládež“ bežiacého do roku 2006, pričom boli dynamizované a modernizované vzhľadom na nové výzvy. Okrem pokračovania v opatreniach mobility a spolupráce obsahuje tento program ďalšie konkrétne opatrenia na podporu inovačných a kreatívnych projektov, ktoré iniciovali mladí ľudia.

1.7 Rada ministrov a Európske rady v posledných rokoch opakovali a jasne zdôraznili, že je potrebné zabezpečiť kontinuitu súčasného programu. Aj Európsky parlament sa aktívne zapojil do diskusie a vyzval Komisiu, aby vypracovala program, ktorým nahradí ten súčasný, aby bolo možné reagovať na aktuálne výzvy v oblasti mládežníckej politiky.

V Zmluve o Ústave pre Európu sa prostredníctvom ustanovení článku 149 Zmluvy o ES predpokladá, že Únia bude podporovať účasť mladých ľudí na demokratickom živote v Európe.

1.8 Okrem vyššie uvedených dôvodov (ktoré sami osebe odôvodňujú rozšírenie opatrení zameraných na mladých ľudí) preukázalo predbežné hodnotenie súčasných programov a verejná diskusia iniciovaná Komisiou, že je nevyhnutné ďalej realizovať špecifický program, ktorý posilní kontinuitu akcií a podporí európsku identitu a aktívne občianstvo mladých ľudí.

1.9 Všetky tieto aspekty viedli k predloženiu programu „Mládež v akcii“ na roky 2007-2013. EHSV bol podľa článku 149 ods. 4 Zmluvy o ES požiadaný o vypracovanie stanoviska k príslušnému návrhu Komisie.

2. Podstatné body návrhu Komisie

2.1 Program sa zameriava na:

- podporu aktívnej účasti mladých ľudí na občianskej spoločnosti,
- podporu tolerancie, solidarity a dialógu medzi mladými ľuďmi rôznych kultúr,
- podporu európskeho občianstva.

2.2 Všeobecné ciele programu, ktoré zodpovedajú akciám programu, sú nasledovné:

- podpora aktívneho občianstva mladých ľudí vo všeobecnosti a ich európskeho občianstva osobitne,
- rozvoj solidarity medzi mladými ľuďmi na posilnenie sociálnej súdržnosti Európskej únie,
- podpora vzájomného porozumenia národov prostredníctvom mladých ľudí,
- prínos k rozvoju kvality systémov na podporu aktivít mladých ľudí a na rozvoj kompetencií organizácií občianskej spoločnosti v mládežníckej oblasti,
- podpora európskej spolupráce v mládežníckej politike.

2.3 Akcie a opatrenia programu (ktoré sa vzťahujú výslovne na každý zo všeobecných cieľov spomenutých vyššie) sú nasledovné:

- Mládež pre Európu:
 - mládežnícke výmeny,
 - podpora iniciatív mladých ľudí,
 - projekty participatívnej demokracie.
- Európska dobrovoľnícka služba:
 - individuálna európska dobrovoľnícka služba,
 - európska dobrovoľnícka služba pre skupiny,
 - spolupráca medzi občianskymi alebo dobrovoľníckymi službami.
- Mládež pre svet:
 - spolupráca so susednými krajinami rozšírenej Európy,
 - spolupráca s inými krajinami.
- Sociálno-pedagogickí pracovníci a podporné systémy:
 - podpora orgánov aktívnych na európskej úrovni v oblasti mládeže,
 - podpora Európskeho mládežníckeho fóra,
 - školenia a vytváranie sietí sociálno-pedagogických pracovníkov,
 - projekty podporujúce inováciu a kvalitu,
 - informačné aktivity pre mladých ľudí a sociálno-pedagogických pracovníkov,
 - partnerstvá,
 - podpora programových štruktúr,
 - valorizácia.

— Podpora politickej spolupráce:

- stretnutia mladých ľudí a odborníkov zodpovedných za mládežnícku politiku,
- podpora aktivít na zlepšenie porozumenia a vedomostí v mládežníckej oblasti,
- spolupráca s medzinárodnými organizáciami.

2.4 Program, ktorý je naplánovaný na roky 2007-2013 a má byť vybavený prostriedkami vo výške 915 mil. EUR, sa zameriava na mladých ľudí vo veku medzi 13 a 30 rokov.

3. Pripomienky k návrhu Komisie

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa už pozitívne vyjadril o predchádzajúcich programoch orientovaných na mládež. Preto víta súčasný návrh Komisie ako celok a plánované pokračovanie akcií Spoločenstva.

Od roku 1986 výbor podporoval opatrenia zamerané špeci-ficky na mládež, ktoré sa zároveň snažil obsahovo vylepšiť kritikou a stimulovaním širšej diskusie. Výbor doteraz vydal nasledovné stanoviská:

- Stanovisko k návrhu rozhodnutia Rady o programe „Mládež v Európe“ ⁽¹⁾
- Stanovisko k návrhu rozhodnutia Rady o akčnom programe na podporu výmeny a mobility mladých ľudí v Spoločenstve, program „Mládež pre Európu“ ⁽²⁾
- Stanovisko k návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o tretej fáze programu „Mládež pre Európu“ ⁽³⁾
- Stanovisko k návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o zavedení programu „Európska dobrovoľnícka služba pre mladých ľudí“ ⁽⁴⁾
- Stanovisko k návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení programu „Mládež“ ⁽⁵⁾
- Stanovisko k návrhu Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program na podporu mládežníckych organizácií aktívnych na európskej úrovni ⁽⁶⁾.

3.2 Výbor s uspokojením konštatuje, že Komisia zohľadnila v celom návrhu odporúčania zo stanoviska z vlastnej iniciatívy k Bielej knihe „Mládežnícka politika“ ⁽⁷⁾. Ako súčasť európskej občianskej spoločnosti je výbor naďalej odhodlaný pôsobiť ako komunikačný kanál medzi občianskou spoločnosťou a európskymi inštitúciami, pričom do všetkých akcií v prospech občanov Únie vnáša svoje skúsenosti a odborné vedomosti.

⁽¹⁾ CES 769/1986

⁽²⁾ Ú.v. C 159, 17.06.1991.

⁽³⁾ Ú.v. C 148, 30.05.1994.

⁽⁴⁾ Ú.v. C 158, 26.05.1997.

⁽⁵⁾ Ú.v. C 410, 30.12.1998.

⁽⁶⁾ Ú.v. C 10, 14.01.2004.

⁽⁷⁾ Ú.v. C 116, 20.04.2001.

3.3 Opatrenia predchádzajúcich mládežníckych programov pokračujú, čo znamená, že nezávisle na cieľoch stanovených v týchto programoch sú tieto akcie naďalej považované za užitočné a hodné podpory.

Výbor síce uznáva nevyhnutnosť návrhu a všetky jeho pozitívne body, zastáva však názor, že celkovo ide skôr o rozšírenie akcií súčasného programu než o iniciatívu obsahujúcu inovačné opatrenia na podporu hlavného cieľa programu, t.j. podporovať aktívne občianstvo mladých ľudí a ich zmysel pre spolupatričnosť k Európe. Výbor však zastáva aj názor, že tieto opatrenia, ktoré sú určite inovatívne, musia byť posilnené v rámci niektorých programových akcií (napr. podpora projektov participatívnej demokracie v rámci akcie I). To platí konkrétne pre opatrenia v súvislosti s usporiadaním rozhovorom medzi kompetentnými orgánmi a mladými ľuďmi, zriadením mládežníckych parlamentov alebo realizáciou projektov na podporu aktívneho občianstva.

Bez ohľadu na tento hlavný cieľ by mal byť nový program v súlade s konceptom celoživotného vzdelávania vo všetkých oblastiach života. Neformálne vzdelávanie, ktoré je mladým ľuďom umožnené prostredníctvom programu, by malo dopĺňať iné formy školského a odborného vzdelávania podporované prostredníctvom špeciálnych programov EÚ.

3.4 Komisia by privítala, keby sa nasledovné podujatia zahrnuli ako nové opatrenie v rámci kapitoly „Podpora politickej spolupráce“:

tematické semináre, konferencie, študijné pobyty, uskutočniteľné návštevy organizované mládežníckymi organizáciami pre mladých ľudí a zamerané na rôzne otázky európskeho záujmu.

3.5 Odhad prostriedkov rozpočtu na akcie stanovené v programe predstavuje 915 mil. EUR na sedem rokov. Tým sa dosahuje čiastka takmer 1 mld. EUR, ktorú výbor považoval za nevyhnutnú pre program „Mládež“ na obdobie rokov 2000-2006 (v skutočnosti sa rozpočet zvyšuje zo sumy zhruba 657 mil. EUR pre program „Mládež“ na 915 mil. EUR pre program „Mládež v akcii“).

Táto pozitívna skutočnosť si vyžaduje dve poznámky. Po prvé: financovanie programu „Mládež“ predstavuje obdobie piatich rokov, pričom v prípade programu „Mládež v akcii“ je to sedem rokov. Po druhé: cieľová skupina, na ktorú sa zameriava súčasný program, zahŕňa 50 miliónov mladých ľudí, cieľová skupina budúceho programu predstavuje 75 miliónov ľudí.

To znamená, že na jedného mladého človeka sa bude naďalej vyčleňovať 12 EUR, čo nedosahuje 20 EUR odporúčaných týmto výborom v jeho stanovisku k programu „Mládež“⁽⁸⁾. Treba preto súhrnne konštatovať, že rozpočtový prídelený je nedostatočný.

3.6 Výbor chce zdôrazniť jedno z odporúčaní návrhu, ktorý je založený na predbežnom hodnotení programu „Mládež“. Výbor vyslovne víta, že nový program je síce zameraný na mladých ľudí z rôznych prostredí, no že sa zároveň osobitne zohľadňuje – v tom najširšom zmysle slova – znevýhodnených mladých ľudí. V tejto súvislosti je tiež mimoriadne dôležité zabezpečiť, aby boli prostriedky rozdeľované rovnomerne medzi mladé ženy a mladých mužov. Výbor na tomto mieste opakuje podporu pre tieto skupiny mladých ľudí, ktorú vyjadril už vo svojich prvých stanoviskách. Výbor má zároveň záujem dostávať presné informácie o skutočnom rozsahu účasti znevýhodnených mladých ľudí na tomto programe.

3.7 Aj v dôsledku odporúčaní vydaných po predbežnom hodnotení programu „Mládež“ výbor považuje za nevyhnutné zlepšiť odozvu nového programu „Mládež v akcii“ vo verejnosti pomocou efektívnych informačných stratégií. Tým sa má o existencii programu a jeho akcií dozvedieť čo najviac mladých ľudí a organizácií. Táto kampaň musí byť bezpodmienečne zrealizovaná vo všetkých vzdelávacích zariadeniach, úradoch práce, centrách voľného času a športových kluboch a takisto vo všetkých zariadeniach a organizáciách s významným podielom mladých ľudí, pretože na týchto miestach sa nachádza najviac adresátov programu.

3.8 Podpora konceptu európskeho občianstva a podpora pocitu spolupatričnosti k Európskej únii, ktorý sa čoraz viac zblízuje, sú ciele, s ktorými sa výbor výslovne stotožňuje. Konanie Spoločenstva sa orientuje podľa týchto cieľov. Jedna zo špecifických oblastí aktivít Únie je predmetom návrhu Komisie analyzovanom v tomto stanovisku.

V oznámení nazvanom „Konkrétna realizácia aktívneho občianstva: Podpora európskej kultúry a rôznorodosti prostredníctvom programov pre oblasť mládeže, participácie občanov, kultúry a audiovizuálne médiá“⁽⁹⁾ Komisia zdôrazňuje, že európski občania musia mať príležitosť pocítiť, že patria do Únie. No Komisia tiež uvádza, že v skutočnosti mnoho občanov vníma Úniu ako čisto politický a hospodársky subjekt, ktorý je im vzdialený a cudzí.

Výbor sa preto prikláňa k názoru, že akcie tohto druhu sú potrebné na podporu pocitu občianstva v Únii a spolupatričnosť k Únii. Inštitúcie a členské štáty musia posúdiť svoju vlastnú zodpovednosť za čiastočné nedosiahnutie týchto cieľov a za skutočnosť, že mnoho ľudí vníma Úniu ako skupinu štátov, ktorých rôznorodé hospodárske záujmy treba neustále zosúladovať.

3.9 Podpora hodnôt založených na tolerancii, solidarite, vzájomnom porozumení a dialógu s inými kultúrami a generáciami je cieľom, ktorý treba rozhodne a jednoznačne nasledovať a realizovať v praxi. Výbor sa vyslovuje za opatrenia na podporu týchto hodnôt výslovne uvedených v návrhu Komisie.

⁽⁸⁾ Ú. v. C 410, 30.12.1998.

⁽⁹⁾ KOM (2004) 154 v konečnom znení.

Vzhľadom na to, že program sa špecificky zameriava na mladých ľudí a hlavne na určité vekové skupiny (dospievajúcich) a na znevýhodnených mladých ľudí, výbor zastáva názor, že návrh by mal klásť mimoriadny dôraz na určité rovnako dôležité hodnoty, ktoré neboli zohľadnené v súčasnom texte. Tieto hodnoty, ktoré sú nevyhnutné, aby sa z mladých ľudí stali plnohodnotní a aktívni občania, sú založené na zodpovednosti, spokojnosti podmienenej úspechom v povolani, rešpektovaní pravidiel sociálneho správania, a pod. V rozvinutej spoločnosti, kde sú občania jasne a jednoznačne informovaní o svojich právach, je tiež dôležité chopiť sa každej príležitosti na sprostredkovanie týchto hodnôt občanom, hlavne mladým ľuďom. Program „Mládež v akcii“ by mohol byť nástrojom na podporu týchto hodnôt.

3.10 Význam jazykovej rôznorodosti Európskej únie je črtou jej kultúrneho bohatstva. Výbor pravidelne zdôrazňuje dôležitosť učenia sa jazykov, aby sa zlepšilo vzájomné poznanie a pochopenie medzi občanmi členských štátov.

Program „Mládež v akcii“ by preto mal tiež podporovať štúdium jazykov, a to tak, že učenie jazykov sa výslovne uvedie v súvislosti so všeobecnými a špecifickými cieľmi programu.

Výbor preto navrhuje, aby sa jazyková rôznorodosť uviedla v článku 2 ods. 3 návrhu, spolu s kultúrnou a multikultúrnou rôznorodosťou Európy.

Špecifický cieľ v článku 3 odsek 1 písmeno d) by mal preto znieť nasledovne: „rozvoj medzikultúrneho a jazykového vzdelávania mladých ľudí.“

3.11 Jeden z dôležitejších aspektov daného programu, pokiaľ ide o sprostredkovanie hodnôt mladým ľuďom, je iniciatíva „Európska dobrovoľnícka služba“. Od jej zriadenia v roku 1998 ako špecifického programu je cenným nástrojom na podporu solidarity medzi mladými ľuďmi a obohacovanie osobného rozvoja. Výbor preto víta širokú škálu jednotlivých akcií, ktoré táto iniciatíva zahŕňa. Výbor tiež s uspokojením konštatuje, že Komisia zohľadnila odporúčania, ktoré výbor predložil v tejto veci.

3.12 Výbor zastáva názor, že by bolo nadmerné vyhradiť jednu tretinu rozpočtu pre túto akciu (objem vyčlenený vo finančnom výkaze pripojenom v návrhu) vzhľadom na relatívne malý počet mladých ľudí, ktorí sa jej zúčastňujú. Na druhej strane prichádzajú informácie z jednotlivých členských štátov, že zriaďovatelia nemôžu uspokojiť záujem mladých ľudí o dobrovoľné nasadenia. Pravdepodobne sa to dá vyvodiť z požiadaviek na žiadosti o účasť a z efektívnosti tejto akcie. Výbor preto verí, že akcia 1 „Mládež pre Európu“ s väčšou pravdepodobnosťou vytvorí účasť, a tak bude mať väčší dopad na mladých ľudí s menším počtom príležitostí. Preto by sa malo z hľadiska výboru preskúmať, či rozdelenie rozpočtových prostriedkov na jednotlivé akcie zodpovedá potrebám. Treba pritom zohľadniť možnosti zvyšovania efektívnosti jednotlivých akcií.

3.13 „Mládežnícka politika by sa mala snažiť o zapojenie mladých ľudí na všetkých stupňoch rozhodovacieho procesu, aby sa mohlo ťažiť z ich skúseností z prvej ruky a aby mohli byť motivovaní ako aktívni a zodpovední občania“. Táto veta, ktorá tvorí súčasť odporúčania stanoviska z vlastnej iniciatívy k „Bielej knihe: Mládežnícka politika“,⁽¹⁰⁾ definuje ciele, ktoré by mohli slúžiť ako referenčný rámec pre program. Čím lepšie budú tieto ciele prostredníctvom programu dosiahnuté, tým lepšie sa budú dopĺňať oba základné princípy, na ktorých sú tieto ciele založené: občianstvo a účasť.

3.14 Outsourcing vysokého podielu aktivít programu znamená, že bude potrebné vyvinúť ďalšie snahy na zabezpečenie konzistencie a transparentnosti. Výbor oceňuje snahu riadiť program pri zachovaní čo najväčšej blízkosti k občanom, zastáva však pozíciu, že Komisia by mala byť naďalej zapojená do rozhodovacieho procesu pri výbere organizácií oprávnených získať financovanie z programu.

3.15 Z veľkej miery decentralizovaná implementácia programu na národnej, regionálnej a miestnej úrovni s rozsiahlou účasťou organizácií a jednotlivcov si vyžiada maximálnu dôslednosť, transparentnosť a prácu s verejnosťou, aby sa zabezpečilo, že verejné finančné prostriedky budú použité zmysluplne.

3.16 V tomto procese výberu organizácií a vyčleňovania finančných prostriedkov na projekty, ktoré navrhujú, musia inštitúcie Spoločenstva a príslušné orgány v participujúcich krajinách dbať na to, aby sa zabezpečilo, že finančné prostriedky z programu „Mládež v akcii“ sa nepoužijú na financovanie akéhokoľvek združenia alebo organizácie, ktorá by akceptovala alebo tolerovala (či už vlastným konaním alebo nečinnosťou) akékoľvek netolerantné, násilné, rasistické alebo xenofóbne postoje. Za týmto účelom by mali organizácie zodpovedné za výber a schvaľovanie projektov na úrovni Spoločenstva a v členských štátoch identifikovať organizácie s takouto históriou a mali by ich výslovne vylúčiť z výberového procesu.

Vo výberovom procese je okrem toho potrebné zabezpečiť, aby sa pri výbere organizácií, ktoré majú dostať podporu, zohľadnili len tie organizácie, ktoré majú určitú reprezentatívnu a stabilizovanú členskú základňu.

3.17 Výbor súhlasí so zistením Komisie, že dodatočný úžitok návrhu vyplýva z jeho podstaty, t.j. podpory spolupráce medzi štátmi, aby bola mladým ľuďom umožnená medzinárodná mobilita. Krajiny by tento cieľ nedokázali dosiahnuť sami. Preto je rozhodujúce, aby všetky participujúce krajiny zohľadnili ustanovenia článku 6 ods. 5 návrhu, a aby prijali všetky možné kroky na odstránenie akýchkoľvek zostávajúcich prekážok mobility.

Výbor pripomienkoval tento aspekt pri viacerých príležitostiach, v stanoviskách k iným fázam tohto programu a k problémom súvisiacim s mobilitou⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ Ú.v. C 116, 20.04.2001.

⁽¹¹⁾ Ú.v. C 133, 28.04.1997. Stanovisko k *Zelenej knihe o vzdelávaní a výskume: Prekážky cezhraničnej mobility*
Ú.v. C 149, 21.06.2002. Stanovisko k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov sťahovať sa a bývať slobodne na území členských štátov“.

V týchto stanoviskách výbor jednoznačne zdôrazňoval potrebu urýchliť iniciatívy, aby sa umožnilo občanom, hlavne mladým ľuďom, angažovať sa v programe. Pritom nesmie byť občanom sťažovaný prístup k tomuto programu byrokratickými prekážkami, ktoré mali členské štáty už dávno odstrániť.

3.18 Rozšírenie vekového rozsahu účastníkov, t.j. zníženie spodnej vekovej hranice na 13 rokov a zvýšenie hornej hranice 30 rokov, je dôležitým zlepšením, ktorý zodpovedá predchádzajúcim odporúčaniam tohto výboru. To znamená otvorenie programu veľkej časti populácie so 75 miliónmi potenciálnych účastníkov. Výbor v tejto súvislosti považuje za potrebné vypracovať štúdiu, ktorá umožní presnejšie charakterizovanie tejto vekovej skupiny (v jej heterogenite a zároveň jej jednote, ktorá tu ešte nebola nikdy predtým) a vytvorí lepší základ pre program v Európskej únii – najmä keby sa EÚ chcela pripojiť k odporúčaniam skupiny na vysokej úrovni pre budúcnosť sociálnej politiky zameraných na zmenu zmluvy medzi generáciami.

Výbor však opakuje svoje odporúčanie znížiť vek pre účasť vo výmenných iniciatívach na 11 rokov: hoci sa táto veková skupina môže považovať za vek pred dospelosťou (teda nie za „mládež“ v kontexte, v akom sa používa tento pojem), bezpochyby platí, že hodnoty nadobudnuté a sprostredkované v mladšom veku sú prijímané s väčšou intenzitou. Účasť tejto vekovej skupiny by sa preto mala vždy realizovať ako súčasť riadne organizovanej schémy, a nikdy nie na individuálnej báze.

3.19 Článok 15 návrhu rozhodnutia predpokladá povinné predbežné a *ex post* hodnotenie programu. Pokiaľ ide o predbežné hodnotenie, zastáva výbor názor, že jeden z dôležitých aspektov, ktoré sa budú hodnotiť, je dopad programu v rôznych zúčastnených krajinách. Po posúdení jeho dopadu bude možné sústrediť sa na poskytovanie informácií o programe v tých krajinách, kde je účasť v iniciatívach „Mládež v akcii“ nízka. Preto je dôležité pokúsiť sa o rovnomernejšie rozdeľovanie finančných prostriedkov, aby sa nesústreďovali na štrukturálne silné oblasti s rozsiahlymi skúsenosťami s rozvojom akcií tohto typu, ale prispieť k tomu, aby sa skúsenosti preniesli do regiónov s nižšou úrovňou účasti na akciách programu.

3.20 Ako je už uvedené v tomto stanovisku, program „Mládež v akcii“ stavia na akciách predchádzajúcich programov

v mládežníckej oblasti. Sociálni partneri sa preto musia podieľať na príprave a následnom vyhodnotení určitých akcií programu (predovšetkým akcií založených na dobrovoľnosti) a mládežnícke organizácie musia byť zapojené do ich implementovania. To pomôže vyhnúť sa potenciálnym deformáciám na trhu práce a zabrániť využívaniu dobrovoľníckej práce ako náhrady za platenú prácu (to sa vzťahuje hlavne na kvalifikovanú prácu).

3.21 Okrem toho výbor zdôrazňuje potrebu zvýšenej spolupráce medzi sociálnymi partnermi a mládežou a organizáciami orientovanými na mládež, pokiaľ ide o opatrenia na podporu mládežníckych iniciatív v rámci programu „Mládež pre Európu“. Skúsenosti organizácií zastúpených vo výbore môžu poslúžiť ako silný podnet pre iniciatívu, podnikateľského ducha a tvorivosť mladých Európanov.

3.22 Výbor víta opatrenia na podporu práce mládežníckych združení ako nástroja na posilnenie účasti mladých ľudí v občianskej spoločnosti. Výbor preto zastáva názor, že podpora týchto združení v miestach a medzi mladými ľuďmi, kde nie sú existujúce organizácie dostatočne zohľadnené, si zaslúži osobitnú pozornosť.

Vo vzťahu k poskytnutiu finančných prostriedkov podľa finančného rozpočtu v prílohe k tomu návrhu vyjadruje výbor svoj nesúhlas so znížením prostriedkov vyhradených pre organizácie aktívne na európskej úrovni v oblasti mládeže. Výbor je presvedčený, že podiel vyčlenený na túto akciu nesmie v programe „Mládež“ klesnúť pod naplánované úrovne, aby sa zachovala konzistentnosť s cieľmi nového programu.

3.23 Výbor víta novú iniciatívu, ktorú začali hlavy štátov a vlád Francúzska, Nemecka, Španielska a Švédska, na uskutočnenie „Európskeho paktu pre mládež“ v rámci cieľov stanovených v lisabonskej stratégii na vytvorenie nových foriem zapojenia mladých ľudí do politických rozhodovacích procesov.

Výbor zastáva názor, že tento pakt by mal byť vnímaný ako prostriedok získavania výsledkov v oblastiach, ako je zamestnanosť, sociálne začlenenie a vzdelávanie, ale aj v mládežníckej politike Európskej únie a programe „Mládež v akcii“ a v iných nových oblastiach novej agendy európskej mládežníckej politiky.

V Bruseli 10. marca 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci pozmeňujúci návrh bol síce zamietnutý, ale získal podporu minimálne jednej štvrtiny hlasov:

Nový bod 3.14

Komisia by mala zabezpečiť koordináciu národných agentúr pre riadenie mládežníckeho programu tak, aby decentralizácia jeho uplatňovania v členských štátoch nevytvárala nové bariéry prístupu k tomuto programu.

Práca a metódy práce národných agentúr by mali byť v priebehu uplatňovania nového programu „Mládež v akcii“ monitorované a hodnotené výborom, ktorý by pozostával zo zástupcov Európskej komisie a príslušných sociálnych partnerov.

Zdôvodnenie

Program „Mládež v akcii“ je omnoho decentralizovanejší než predchádzajúci mládežnícky program. V priebehu jeho uplatňovania zohrávajú najdôležitejšiu úlohu národné mládežnícke agentúry krajín, ktoré sa do programu zapojili. Tieto robia dôležité rozhodnutia, stanovujú národné priority a rozhodujú o množstve detailov uplatňovania tohto programu. Decentralizácia je veľkým problémom pre mnoho európskych mládežníckych organizácií a sietí. Najmä kvôli rôznym národným prioritám národných agentúr a ich rozdielnemu prístupu k partnerstvu, európske mládežnícke organizácie a ich pobočky z rôznych krajín nemôžu spolupracovať v takom rozsahu, aký by si priali.

Výsledok hlasovania:

Hlasy za: 51

Hlasy proti: 72

Zdržali sa hlasovania: 30

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha EIB v partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom (PPP) a ich dopad na problematiku rozvoja“

(2005/C 234/12)

Dňa 27. apríla 2004 sa Európsky hospodársky a sociálny výbor rozhodol na základe článku 29 odsek 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému: „Úloha EIB v partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom (PPP) a ich dopad na problematiku rozvoja“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 16. februára 2005. Spravodajcom bol pán LEVAUX.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal počas svojho 415. plenárneho zasadnutia konaného v dňoch 9. a 10. marca 2005 (schôdzi z 10. marca 2005) nasledujúce stanovisko počtom hlasov za: 153, proti: 0, zdržalo sa hlasovania: 5.

1. Úvod

1.1 Toto stanovisko preberá rozsiahle časti z informačnej správy, ktorú vypracovala EIB pre EHSV v júli 2004⁽¹⁾.

1.2 V súčasnej dobe všetky európske krajiny využívajú systém partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom (vo forme koncesií a iných typov zmlúv) veľmi rozdielne. Odborný názov „PPP“ („*partenariats publics et privés*“, „*public private-partnership*“) zahŕňa rôzne situácie a z pohľadu EIB spočíva hlavná črta PPP v tom, že „verejní a súkromní nositelia projektov si rozdelia riziko na základe spoločného záväzku, ktorý na seba prevzali s cieľom realizovať projekt vo verejnom záujme“.

2. Problematika PPP a úloha EIB

2.1 Európsky príbeh

2.1.1. Pred 2000 rokmi bol za vlastnú prepravu správ – tzv. *vehiculatio* – v rímskom impériu zodpovedný cisár, pričom komunálne úrady, tzv. *municipes*, boli zodpovedné za prevádzkovanie poštových staníc, tzv. *stationes*.

Na základe zmluvy, ktorú miestne úrady po udelení súhlasu uzatvorili so správcami týchto obrovských pôšt, tak bola zodpovednosť za výstavbu, údržbu a prevádzku týchto zariadení prenesená na miestne orgány, a to na obdobie piatich rokov – tzv. *lustrum*, čo bola zvyčajná dĺžka obdobia v rímskom práve a často sa s ňou stretávame v oblasti nehnuteľností (predovšetkým v zmluvách, ktoré bolo možné kedykoľvek jednostranne vypovedať). Táto forma zmluvy sa vracia až po dvanástich storočiach.

Nebolo to však iba doručovanie pošty za čias cisára Augusta, ktoré sa realizovalo na základe koncesnej zmluvy, ale vykonávala sa tak aj výstavba prístavov, kúpeľov, trhov a dokonca aj ciest.

(1) „Úloha EIB v partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom (PPP)“, Európska investičná banka, júl 2004. Tento dokument bol vypracovaný pre študijnú skupinu EHSV. Je možné vyžiadať si ho e-mailom na sekretariáte EHSV: eco@esc.eu.int

2.1.2 V 19. storočí sa európska železničná sieť budovala v plnom rozsahu na základe koncesných zmlúv, ktoré boli bežné nielen v oblasti železníc a remeselných prác, ale aj v komunálnych verejných službách, ako napr. zásobovanie vodou, plynom, elektrinou, odvoz komunálneho odpadu, telefonické siete atď.

2.1.3 Predchodcom verejného obstarávania je vo väčšine členských štátov EÚ koncesné právo.

2.1.4 V 20. storočí koncesné zmluvy neumožňujú budovať iba diaľnice a parkoviská, ale aj vodohospodárske siete, múzea, letiská, električky, metrá, zariadenia mestských štvrtí a prevádzka úplnú obnovu škôl a nemocníc.

2.1.5 Mnohé krajiny využili možnosť PPP a stanovisko EHSV⁽²⁾ prijaté 27. októbra 2004 k „Zelenej knihe o partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom a právnych predpisoch Spoločenstva o verejných objednávkach a koncesiách“ obsahuje krátke zhrnutie tejto problematiky.

2.2 Prehľad EIB o jej akčnom rámci

2.2.1 „Na zasadnutí v októbri 2003 vyzvala Európska rada Komisiu a EIB, aby preskúmali spôsoby, ako možno čo najlepšie zmobilizovať finančné zdroje verejného a súkromného sektoru v prospech iniciatívy ďalšieho rastu a ako ďalej pokračovať v mnohých iniciatívach, ktoré by mohli prispieť k rozvoju PPP.“

2.2.2 Komisia potom pripravila s pomocou Európskej investičnej banky katalóg opatrení, ktoré boli zahrnuté do iniciatívy pre ďalší rast a ktorý odsúhlasila Európska rada v Bruseli v decembri 2003. Návrhy sa sústredili na zavedenie právneho, finančného a administratívneho rámca, vhodného na podnietenie súkromných investícií a na mobilizáciu finančných zdrojov Spoločenstva. Členské štáty boli vyzvané, aby pokračovali v prehodnocovaní verejných výdavkov a ich prioritnom zameraní na oblasti podporujúce rast, pričom zároveň nesmie prísť k navyšovaniu verejných rozpočtov.

(2) Stanovisko EHSV „Koncesie a partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom“ Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005 k „Zelenej knihe partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom a právnych predpisov Spoločenstva o verejnom obstarávaní a koncesiách“ KOM (2004) 327 v konečnom znení.

2.2.3 Ťažiskom návrhov, ktoré EIB predložila Rade, bolo poskytnutie rozsiahlych dodatočných finančných prostriedkov pre európske dopravné siete, ako aj pre iniciatívu i2i⁽³⁾, čo sú dve hlavné oblasti iniciatívy pre rast (...) ⁽⁴⁾. EIB prijala najmä nasledovné záväzky:

- vyvinúť maximálne úsilie pri rozširovaní škály finančných nástrojov, ktoré sa využívajú pre tieto dve hlavné oblasti, najmä na financovanie určené pre PPP (...),
- posilniť spoluprácu na inštitucionálnej úrovni s Komisiou, členskými štátmi a špecializovanými finančnými inštitúciami (vrátane národných pracovných skupín pre PPP), ako aj s bankovým sektorom a kapitálovými trhmi, aby sa podporil rozvoj verejného a súkromného financovania v týchto kľúčových odvetviach.

2.2.4 Záväzky, ktoré EIB v rámci iniciatívy pre rast prijala, predstavujú prirodzený vývoj a rozširujú opatrenia, ktoré už banka v posledných desiatich rokoch prijala na povzbudenie súkromného sektoru k intenzívnejšej účasti pri financovaní verejných infraštruktúr. (...)

2.2.5 EHSV vo svojom stanovisku k „Zelenej knihe o partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom a právnych predpisoch Spoločenstva o verejnom obstarávaní a koncesiách“ ⁽⁵⁾ poukázal na veľké rozdiely v prístupe k PPP v členských štátoch. Výbor okrem toho konštatoval, že miestne alebo decentralizované správy postupujú pri vytváraní PPP často pragmatickejšie ako celonárodné úrady.

3. Vývoj PPP v Európe z hľadiska EIB

3.1 Charakteristické vlastnosti PPP

3.1.1 „Pojem ‚partnerstvo medzi verejným a súkromným sektorom‘ (PPP) sa všeobecne používa od deväťdesiatych rokov minulého storočia, avšak neexistuje jednotný európsky model PPP. (...)

3.1.2 Nové investície do infraštruktúry v Európe sa realizujú v čoraz väčšej miere v rámci rôznych štruktúr PPP založených na zásade, že súkromný sektor bude znášať časť rizika spojeného s dodávkou verejnej infraštruktúry, za čo obdrží od užívateľov alebo z verejných zdrojov odmenu primeranú k poskytnutému výkonu alebo riziku prenesenému na súkromný sektor. Takéto projekty môžu byť spojené s investíciami súkromného sektoru do nových zariadení alebo do modernizácie existujúcich zariadení. Typickými príkladmi

⁽³⁾ V rámci programu i2i skupiny EIB sú poskytnuté prostriedky pre strednodobé a dlhodobé pôžičky a podiely ako aj záručné štruktúry. Ďalšie informácie o tomto programe, ktorý je v súlade s cieľmi Lisabonskej stratégie, možno získať na internetovej stránke EIB www.bei.org.

⁽⁴⁾ Pozri správu z 25. novembra 2003, ktorá bola predložená Rade ECOFIN-u – správny podklad 03/515.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV „Koncesie a partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom“, Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005, k „Zelenej knihe o partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom a právnych predpisoch Spoločenstva o verejnom obstarávaní a koncesiách“, KOM (2004) 327 v konečnom znení.

takýchto verejných zariadení sú letiská, železnice, cesty, mosty, tunely, zariadenia na ochranu životného prostredia (ako spalovne a čističky odpadových vôd) a verejné budovy, hlavne administratívne úrady, školy, nemocnice, väznice (...).

Príloha 2 ilustruje „rozsah, v ktorom boli, resp. sú vyvíjané programy PPP, právne systémy a štátne organizácie (...) v rámci EÚ-25 (...)“ (stav ku koncu r. 2003).

3.1.3 „Hlavným cieľom verejného sektoru v rámci programu PPP je využitie know-how súkromného sektoru na zlepšenie služieb poskytovaných verejným sektorom“. (...) „PPP sú preto často formované verejným sektorom:

- uzatváranie zmlúv, ktorých predmetom sú objednávky služieb (a v menšej miere obstarávanie investičného majetku),
- špecifikácia potrebných služieb na základe výstupov, nie na základe vstupov,
- vytvorenie vzťahu medzi platbami pre súkromný sektor a úrovňou a kvalitou skutočne poskytnutých služieb,
- príležitostne prístup zahŕňajúci celé obdobie využívania zariadení zohľadňujúci plánovanie, výstavbu a prevádzkovanie, keď je zrejmé, že tieto komponenty nemôžu byť zabezpečené lacnejšie z iných zdrojov,
- cieľom je optimálny prenos rizík na súkromný sektor založený na princípe, že riziká bude znášať ten zmluvný partner, ktorý ich dokáže najlepšie riadiť,
- povinnosť partnera zo súkromného sektoru, aby zabezpečil celý balík alebo časť balíka finančných prostriedkov potrebných na financovanie investícií projektu, keď je jasné, že vyššie náklady financovania môžu byť vykompenzované znížením iných nákladov a rýchlou dostupnosťou poskytovanej služby,
- využívanie rôznych spôsobov platieb, ako sú príjmy dosiahnuté na trhu, fiktívne mýta (shadow tolls), platby v závislosti od dostupnej kapacity, atď.“

3.2 Faktory rozvoja PPP v Európe

3.2.1 „Štruktúry PPP (...) môžu mať význam pri rozvoji infraštruktúry v celej Európe (...). Pokiaľ môžu byť v plnom rozsahu využité príslušné silné stránky verejného a súkromného sektoru a potenciálny synergický efekt, môžu PPP prispieť k väčšej kvantite a kvalite verejných služieb.“

3.2.2 PPP poskytujú možnosť využitia efektívnosti súkromného sektoru a zavedenia vhodných mechanizmov rozdelenia rizík medzi verejný a súkromný sektor. Bohužiaľ sa však ukázalo, že niekedy je situácia iná, zvlášť pri veľkých projektoch týkajúcich sa informačných technológií. Možnosť prenosu rizika a výnosov a ich vzájomné zosúladenie v rámci štruktúr projektu sa ukázala ako rozhodujúci faktor pre schopnosť PPP poskytnúť verejnému sektoru lepšiu protihodnotu za investované prostriedky.(...)

3.2.3 Popri reforme smerníc upravujúcich udeľovanie verejných objednávok prispel tento vývoj k pozitívnej reakcii súkromného sektoru na tieto nové možnosti spolupráce pri vybudovaní a prevádzkovaní verejnej infraštruktúry v mnohých krajinách EÚ. (...)

3.2.4 Aj menšie súkromné podniky (vrátane MSP) tak majú možnosť zúčastniť sa veľkých projektov (a získať prístup k prostriedkom dlhodobého financovania), a to spôsobmi, ktoré by v rámci klasických obchodov v súkromnom odvetví, financovaných v rámci bilancie, boli problematické. (...)

3.2.5 Zlepšenie verejných služieb si vyžaduje kvôli finančným problémom vo verejnom sektore spôsobených politikou, ktorá počas uplynulých rokov zanedbávala nevyhnutné investície v oblasti verejných služieb, vyšší objem investícií a urýchlenú realizáciu projektov, čo pravdepodobne nebude možné financovať v rámci klasického verejného obstarávania. No inovátny prístup pri financovaní investičných projektov vo verejnom sektore môže priniesť lepší pomer medzi cenou a dosiahnutými výsledkami ako PPP.

3.2.6 EIB zdôrazňuje nasledovné: „Keďže mnohé tieto projekty sú zaradené v rámci národohospodárskeho účtovníctva do deficitu rozpočtu podľa usmernení európskeho účtovného systému SEC 95 ⁽⁶⁾ (...), je otázka ich spravovania v rámci národohospodárskeho účtovníctva iba jedným z faktorov, ktorý môžu krajiny zohľadniť pri rozhodovaní o schválení rozsiahleho programu PPP, pričom táto otázka určite nepatrí medzi tie najdôležitejšie (...).“ EHSV pripomína, že Eurostat ⁽⁷⁾ stanovil predpisy o zaradení projektov PPP do národohospodárskeho účtovníctva, ktoré zohľadňuje nasledovné:

- spôsoby prenosu stavebného rizika z verejného partnera na súkromného partnera,
- kritéria týkajúce sa rizika výpadku,
- v určitých prípadoch aj riziko dopytu.

⁽⁶⁾ Napríklad vo Veľkej Británii je približne 60 % zo všetkých transakcií PPP zaradených do účtovníctva (súvahy).

⁽⁷⁾ Rozhodnutie Eurostatu o deficite a stave zadlženia – Posudzovanie partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom, oznámenie pre tlač, STAT/04/18 z 11. februára 2004.

3.2.7 EHSV uznáva pokrok spojený s rozvojom PPP, pretrvávajú však mnohé prekážky, ktoré treba prekonať, aby orgány členských štátov mohli pravidelne využívať toto partnerstvo

3.3 PPP a primeraná protihodnota za investované prostriedky

3.3.1 „Najdôležitejším kritériom, ktoré krajina zohľadňuje pri zavádzaní programu PPP, by malo byť zabezpečenie hospodárnosti. (...) Princíp ‚žiadna odmena za nedodanú službu‘ by mal pre súkromného partnera vytvárať stimul, aby zariadenia projektu vybudoval a prevádzkoval v stanovených termínoch. (...) Realizácia projektov tradičným verejným obstarávaním je v určitých krajinách niekedy negatívne ovplyvnená značnými časovými prieťahmi a prekročovaním nákladov. S rovnakými problémami sú však konfrontované aj niektoré projekty PPP. Ak je súkromný sektor zaviazaný vykonávať údržbu počas užívania, vytvára sa pre prevádzkovateľa stimul optimalizovať výdavky na investície a údržbu počas tejto fázy. (...) Ale vyskytli sa aj príklady, keď prevádzkovatelia stále využívali svoje zmluvy, ak napríklad došlo k neočakávaným zmenám okolností alebo ak sa ukázalo, že plánované náklady sú nepresné.

3.3.2 Úžitok prenosu rizika pre verejný sektor musí byť preukázaný pre každý projekt osobitne. Východiskom je pritom uznávaná metóda označovaná vo všeobecnosti ako tzv. ‚public sector comparator‘ (PSC – tzv. komparátor verejného sektoru). (...) Mechanizmy šírenia postupov, ktoré sú vo všeobecnosti uznávané ako najlepšie, ako napr. vytvorenie pracovných skupín PPP, špecializovaných jednotiek, využitie všeobecne akceptovaných referenčných nástrojov na zistenie dosiahnutej protihodnoty, môžu byť tiež veľmi užitočné. (...)“ EHSV poznamenáva, že viaceré členské štáty založili skupiny expertov pre uzatváranie zmlúv PPP a výber najlepších praktík. Výbor sa preto vyslovuje za to, aby sa realizovalo systematické porovnávanie projektov realizovaných verejnými orgánmi a súkromnými podnikmi (výdavky, výsledky, atď.) a aby sa prostredníctvom skupiny expertov na vysokej úrovni zabezpečila celoeurópska koordinácia.

4. Účasť EIB v PPP

4.1 Zásady financovania

4.1.1 „EIB v prvom rade vyžaduje, aby všetky projekty PPP, ktoré podporuje, boli finančne stabilné, z ekonomického a technického hľadiska životaschopné, ďalej aby spĺňali požiadavky banky v súvislosti so životným prostredím a boli vypísané v súlade so smernicami EÚ o udeľovaní objednávok. (...)

4.1.2 EIB sa zapája do projektov pokiaľ možno už v ich počiatočnom štádiu, a to pred začiatkom konania verejného obstarávania, pričom banka počas fázy obstarávania spolupracuje na základe neexkluzivity so všetkými záujemcami (...). Tento postup zabezpečuje, že zájemcovia si navzájom konkurujú o.i. aj v tom, do akej miery dokážu preniesť finančné výhody zapojenia EIB na verejný sektor.

4.1.3 Zásada banky poskytnúť prostriedky ako doplnok spolu s inými zdrojmi platí aj pre štruktúry PPP (...).

4.1.4 „Mnohé pôžičky EIB pre projekty PPP (...) sú zabezpečené bankovými zárukami alebo špeciálnymi spoločnosťami na poisťovanie úverov, a síce buď až do ukončenia splatnosti alebo záruka sa uvoľní, pokiaľ prevádzka zariadení projektu beží uspokojivo (...).“

4.1.5 „Úverová kvalita portfólia PPP banky sa posilnila tým, že verejný sektor stojí za finančnými tokmi smerujúcimi k mnohým projektom PPP. V mnohých projektoch typu PPP (napr. v prípade projektov týkajúcich sa nemocníc a škôl vo Veľkej Británii) sú platobné záväzky výhradne na strane verejného sektora a koncesionári nenesú absolútne žiadne riziko vyplývajúce z dopytu. Na partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom má takisto pozitívny vplyv aj pevný právny a zmluvný rámec. (...) Výška pôžičiek v rámci PPP zostáva napriek nárastu objemu aktivít PPP (pozri príloha 3) s porovnaním s celkovou výškou pôžičiek relatívne limitovaná. (...).“

4.1.6. EHSV konštatuje, že EIB financuje projekty PPP čiastkou v rozpätí od jednej šestiny do polovice celkovej sumy investície.

4.2 Účasť banky na projektoch PPP

4.2.1 Účasť banky podľa charakteru projektov

„V roku 2003 udelila banka pôžičky v celkovej výške 2,7 miliárd EUR v prospech 17 nových projektov PPP. Na základe portfólia dosiahla celková účasť banky na projektoch PPP v nominálnom vyjadrení 14,7 miliárd EUR a pri zohľadnení rozloženia rizika 5,9 miliárd EUR. Najvýznamnejšia spoluúčasť v rámci portfólia PPP (...) sa vzťahuje na projekty uvedené v prílohe 4 – tabuľke A.“

4.2.2 Účasť EIB podľa krajín

Čo sa týka „účasti podľa krajín“, údaje sú uvedené v prílohe 4 – tabuľke B. „Účasť pri zohľadnení rozloženia rizika sa v súčasnej dobe sústreďuje na Veľkú Britániu, Portugalsko a Španielsko (...).“

4.3 Dĺžka pôžičiek

„Charakteristickou črtou pôžičiek na projekty PPP je dlhé obdobie splácania dlhu (...)“ (pozri Prílohu 4 – tabuľka C).

4.3.1 Rozčlenenie účasti EIB podľa splatnosti pôžičiek

„K 31. decembru 2003 bolo 83 % pôžičiek (v nominálnom vyjadrení), resp. 87 % pôžičiek (pri zohľadnení rozloženia rizika) poskytnutých na projekty PPP so splatnosťou 20 a viac rokov. Pôžičky s najdlhšou splatnosťou sa týkajú sociálnej infraštruktúry (hlavne nemocnice, ktoré majú dlhú hospodársku životnosť a silné zmluvné prepojenie s verejným sektorom), rozvoja obcí a miest a hromadnej mestskej dopravy, kde je dĺžka splatnosti pôžičiek vo všeobecnosti od 25 do 30 rokov. (...)“ EHSV zdôrazňuje, že vzhľadom na dlhé lehoty splatnosti niekedy trvá určitý čas, kým možno vypracovať bilanciu prvých projektov PPP. V tomto štádiu preto nie je možné definitívne určiť ich hodnotu. Okrem toho sa v priebehu takého dlhého časového úseku nevyhnutne menia okolnosti. Strnulosť PPP môže preto obmedzovať flexibilitu verejný sektor, aby pružne reagoval na nový vývoj, ktorý je vo verejnom záujme. (8)

4.3.2 Pôžičky EIB v budúcnosti

Analýza budúcej účasti EIB preukázala, že „v prípade projektov PPP sa objavuje tendencia poskytovať pôžičky s dlhšou lehotou splatnosti (9). (...) Je tiež potrebné poznamenať, že takéto dlhé lehoty splatnosti sa stanú normou, ktorú bude verejný sektor požadovať. Toto odzrkadľuje dopyt po pôžičkách, ktoré vyhovujú výnosovému profilu projektov PPP.“

5. Skúsenosti EIB s partnerstvami medzi verejným a súkromným sektorom (PPP)

5.1 Výber, posúdenie a monitorovanie projektov PPP

„Skúsenosť dokazuje, že dialóg medzi bankou a príslušnými orgánmi pri identifikácii najvhodnejších projektov (...) je veľmi užitočný“, čo banke umožňuje „koncentrovať veľkú časť jej aktivít v rámci partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom do prioritných odvetví (transeurópske siete, vzdelávanie a i2i, zdravotníctvo) a do oblastí regionálneho rozvoja (...). Partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom si vyžadujú ďalšie kapacity banky pre preverenie, štruktúrovanie a prerokovanie financovania. (...)“

(8) EHSV sa vo svojom stanovisku na tému „Koncesie a partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom“, Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005, vyslovil za dlhodobé preverenie na základe nadobudnutých skúseností.

(9) Asi 30 % budúcich pôžičiek má dĺžku splácania viac ako 30 rokov.

5.2 Konanie verejného obstarávania a štátna výpomoc

5.2.1 „Primerané výberové konania pri udeľovaní objednávok (verejné obstarávanie) patria medzi rozhodujúce predpoklady úspechu projektu PPP. Postup udelenia objednávky môže byť veľmi komplexný a môže si vyžadovať nasadenie vysoko-kvalifikovaných pracovníkov na strane verejného i súkromného sektoru. V niektorých prípadoch si môže zavedenie partnerstva medzi verejným a súkromným sektorom vyžadovať dlhé a nákladné rokovania, v iných prípadoch (často v krajinách, ktoré majú skúsenosť s koncesiami) môžu existovať postupy umožňujúce zjednodušenie udelenia objednávky bez oslabenia konkurenčného tlaku. Preskúmanie konaní verejného obstarávania je podstatnou súčasťou preverenia práce (preverenie tzv. due diligence) pri projektoch PPP zo strany EIB (...)“.

5.2.2. Podľa EHSV je v rámci čestnej hospodárskej súťaže potrebné, aby pri projektoch podporených zo strany EIB bolo dodržiavané európske právo upravujúce pravidlá hospodárskej súťaže, predovšetkým v spojení so štátnou výpomocou. EHSV v tejto súvislosti poukazuje na postoje, ktoré zaujíma v stanovisku ku spomínanej Zelenej knihe⁽¹⁰⁾.

5.3 Výsledky projektov PPP

5.3.1 „Národné audítorské inštitúcie venujú osobitnú pozornosť výsledkom mnohých projektov PPP, ktoré boli financované v oblastiach spadajúcich do ich kompetencie, ako aj protihodnote za použité prostriedky (value for money). (...)“

Za účelom vyhodnotenia výsledkov projektov partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom (PPP) výbor odporúča použitie všetkých dostupných analýz všetkých štátov, ktoré realizovali projekty PPP. Hoci tento nástroj na financovanie verejných služieb najviac využila Veľká Británia, iné krajiny s ním majú tiež skúsenosti. Okrem toho, pri komplexnom hodnotení je potrebné brať do úvahy všetky dostupné zdroje, predovšetkým skúsenosti sociálnych partnerov, hlavne odborov so zreteľom na vývoj pracovných podmienok a skúsenosti spotrebiteľov v súvislosti s kvalitou služieb.

5.3.2 Príloha 5 obsahuje časti zo správ britského *National Audit Office*⁽¹¹⁾. Z týchto správ vyplýva, že projekty PPP vo Veľkej Británii boli vo všeobecnosti úspešné, hlavne čo sa týka dodržania nákladového a časového rámca pri veľkých projektoch v oblasti infraštruktúry. Pri prvých projektoch v súvislosti so školami sa však vyskytlo niekoľko výrazných nedostatkov. Tieto správy boli zároveň veľmi užitočné vzhľadom na poukázanie na vyskytujúce sa ťažkosti alebo

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV „Koncesie a partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom“, Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005 k „Zelenej knihe o partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom a právnych predpisoch Spoločenstva o verejnom obstarávaní a koncesiách“ - KOM (2004) 327 v konečnom znení.

⁽¹¹⁾ Správy možno nájsť na internetovej stránke <http://www.nao.org.uk>

⁽¹²⁾ http://www.tcontas.pt/pt/actos/rel_anual/2003/ra-2003-res.pdf

⁽¹³⁾ Správy možno nájsť na internetovej stránke <http://www.tcontas.pt>.

chyby, najmä v sektore informačných technológií, v ktorom projekty PPP doteraz nevedli k uspokojivým výsledkom. Podobné správy⁽¹²⁾ iných národných orgánov auditu sú tiež k dispozícii, ako príklad možno uviesť kritickú správu, ktorú nedávno publikoval portugalský účtovný dvor (*Tribunal de Contas*) o programe SCUT⁽¹³⁾.

5.3.3 EIB získala celkovo skúsenosť, že výsledky projektov, ktoré financovala, boli dobré. Stavebné práce v rámci projektov boli vo všeobecnosti dokončené v termínoch dohodnutých v projektových zmluvách. Len v jednom projekte z celého portfólia prišlo k výraznému omeškaniu. (...)“

5.3.4 Vo všeobecnosti dosiahli projekty očakávané operačné výsledky v období od šiestich do dvanástich mesiacov od začiatku prevádzky. (...) Kritériá pre uvoľnenie zábezpek použité pre projekty, ktoré financovala EIB, a refinancovanie boli za normálnych okolností vždy splnené v primeranej lehote.“

5.4 Priority odvetví

5.4.1 „Ako bolo uvedené vyššie, treba konštatovať, že počítačové ťažisko projektov PPP vo väčšine krajín oblasť dopravy. Neskôr sa spolupráca so súkromným sektorom v krajinách často postupne rozširuje aj na iné odvetvia (napr. vzdelávanie, zdravotníctvo, energetika, vodné hospodárstvo a spracovanie odpadu), ktoré majú tiež dobrý potenciál pre účasť súkromného sektoru na projektoch PPP. (...)“

5.4.2 Napríklad Veľká Británia sa osobitne zamerala na partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom v oblasti vzdelávania a zdravotníctva. (...). Od roku 1997 britské ministerstvo zdravotníctva (*Department of Health*) povolilo vyhľadávanie súkromných partnerov pre 64 projektov nemocníc s investičným objemom vo výške 11,1 miliárd GBP (15,7 miliárd EUR). 27 týchto projektov s investičným objemom celkovo 3 mld. GBP (4,3 miliardy EUR) bolo ukončených, alebo sú už v prevádzke, resp. sa ešte budujú. (...)“

5.4.3 Najmenej tri ďalšie krajiny Európy (Portugalsko, Španielsko a Taliansko) v súčasnosti zavádzajú programy PPP v oblasti zdravotníctva.

5.4.4 Je tiež pozoruhodné, že národné programy PPP sa často začínajú s relatívne veľkými projektmi, ktoré podporuje centrálna vláda a po ktorých nasledujú (niekedy sa opakujúce) projekty menšieho rozsahu na miestnej alebo regionálnej úrovni.“

5.4.5 Výbor poukazuje na nevyhnutnosť zameriavať sa v hospodárskej politike Európskej únie na celostný prístup k výskumu, vývoju a inováciám. Výbor zastáva názor, že možnosti Európskej investičnej banky nie sú v tejto oblasti v plnom rozsahu využité. Preto navrhuje, aby banka nasadila značnú časť svojich zdrojov v tejto oblasti, predovšetkým pre aplikovaný výskum a inovácie. To si vyžaduje kreatívne využívanie všetkých nástrojov EIB – vrátane PPP – v oblasti výskum, ktorý vo väčšine prípadov je v službách spoločnosti.

6. Pripomienky k platobným mechanizmom a konštrukciám PPP

6.1 „Pri štruktúrovaní platobných systémov v spojení s projektmi PPP v portfóliu EIB existuje výrazná rozmanitosť, ktorá odzrkadľuje rozmanitosť konštrukcií PPP v Európe. (...)“

6.2 Platby štátu zohrávajú podstatnú úlohu. „V niektorých prípadoch bol pre koncesionárov vytvorený priamy stimul so zámerom zlepšiť bezpečnosť (pomocou účinnej údržby, lepšieho osvetlenia, atď.), pričom bola dohodnutá závislosť platieb od počtu dopravných nehôd.“

6.3 Banka zistila, že verejný sektor má v praxi všeobecnú tendenciu stále častejšie uprednostňovať pri partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom v oblasti dopravy platby závislé od dostupnosti namiesto systémov na báze mýta. Možnosť využívania rôznych platobných mechanizmov na dosiahnutie rôznych politických cieľov a optimalizácia rozloženia rizika, čo poskytujú konštrukcie PPP, je hlavnou črtou a jednou z najväčších predností partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom. (...)“

6.4 Vzhľadom na ochotu Európskej komisie poskytnúť v nových členských štátoch vo vhodných prípadoch prostriedky štrukturálnych fondov, resp. kohézneho fondu na spolufinancovanie príspevku verejného sektoru je veľmi potrebná spolupráca národných pracovných skupín s Generálnym riaditeľstvom pre regionálny rozvoj (GD Regio) a ostatnými orgánmi Komisie. (...)“

7. Dodatočný úžitok know-how EIB v rámci PPP

7.1 „EIB priniesla výrazný dodatočný úžitok pre PPP, ktoré financovala. Vzhľadom na dlhé hospodárske využívanie financovaných zariadení a typický vývoj cash flow počas životnosti projektu sú nástroje ako dĺžka splatnosti pôžičiek a odloženie splácania pôžičiek, ktoré banka poskytla, osobitne vhodné pre veľké projekty infraštruktúry. (...)“

7.2 Náklady prostriedkov EIB okrem toho zlepšujú proti-hodnotu, ktorú verejný sektor obdrží za nasadené prostriedky. Zo zlepšenia hospodárnosti projektov vyplývajú aj výhody pre ostatných poskytovateľov zdrojov. (...)“

7.3 Vysoký štandard previerok tzv. due diligence zo strany EIB a jej ochota udržať záväzky až do termínu splatnosti (t.j. nepredať ich alebo poskytnúť prostriedky v rámci konzorcií, čo je bežné v prípade iných prioritných poskytovateľov zdrojov) ponúka verejnému sektoru vysokú mieru stability, solídnosti, možnosť získať skúsenosti a dodatočný úžitok.

7.4 Verejný sektor doteraz veľmi ocenil aj schopnosť banky poskytnúť priame alebo nepriame poradenstvo (...) verejnému sektoru vzhľadom na vývoj programov PPP alebo jednotlivých prioritných projektov s modelovým charakterom, a to v tých prípadoch, v ktorých banka túto možnosť využila. (...)“

7.5 V tejto súvislosti môže účasť banky na projekte zohrať významnú úlohu, pretože má jedinečný štatút ‚nestranného‘ poskytovateľa zdrojov, ktorého cieľom nie je zisk, ktorý sa orientuje podľa politických cieľov a disponuje značným technickým know how, čím podstatnou mierou prispieva k vytvoreniu atmosféry dôvery medzi účastníkmi projektu z verejného a súkromného sektoru. Ako príklad, keď banka fungovala ako katalyzátor, možno uviesť nový most cez rieku Tejo – hlavným projektom v portugalskom programe PPP, pri ktorom bola táto úloha osobitne oceňovaná.

7.6 EIB bola aj schopná vyvinúť inovatívne a flexibilné štruktúry financovania pre projekty PPP. (...) Podľa iniciatívy pre rast pracuje banka okrem toho na ďalšom vývoji širokej škály finančných nástrojov, ako napr. záruky, druhostupňové alebo podriadené dlhy a infraštruktúrne fondy. Banka by tiež chcela rozšíriť využívanie zabezpečenia, ktoré je vhodným nástrojom s cieľom uľahčiť účasť súkromného sektoru na realizácii projektov verejnej infraštruktúry. V spojení s významom, ktoré iní poskytovatelia zdrojov prisudzujú prevereniu tzv. due diligence zo strany banky prispievajú tieto inovácie k tomu, že banka si dokáže splniť svoju úlohu ako katalyzátor pri mobilizácii iných zdrojov prostriedkov.“

7.7 EHSV konštatuje, že EIB môže pomocou znižovania nákladov a uplatňovania prísnej politiky hodnotenia projektov a prenosu rizík podporiť verejné orgány pri realizácii PPP v členských štátoch.

8. Záver

8.1 EHSV víta prínos EIB k podpore PPP a rozvíjaniu a zlepšovaniu verejných služieb v členských štátoch, predovšetkým pomocou spolufinancovania nových projektov v nasledovných oblastiach:

- transeurópske siete a (...) modernizácia dopravnej infraštruktúry,
- školské a univerzitné vzdelávanie,
- základná a doplnková zdravotná starostlivosť,
- zlepšenie životného prostredia. (...)“

EHSV odporúča EIB, aby svoju činnosť rozšírila na financovanie aplikovaného výskumu a inovácií, vrátane patentov, aby sa EÚ v tejto oblasti stala lídrom na svetovom trhu.

8.2 EHSV vo svojom stanovisku k „Zelenej knihe o partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom a právnych predpisoch Spoločenstva o verejnom obstarávaní a koncesiách“⁽¹⁴⁾, poukázal na nutnosť:

- dodržiavať pri stavebných projektoch PPP sociálne predpisy, predpisy na ochranu zdravia a ustanovenia o prístupe. EIB by mala zabezpečiť dodržiavanie platných predpisov na všetkých stavbách, ktoré spolufinancuje, v rôznych etapách koncepcie, realizácie a prevádzkovania,
- zabezpečiť čestnú hospodársku súťaž medzi verejnými a súkromnými subjektami. EIB musí pri projektoch, ktoré spolufinancuje, dbať na prísne dodržiavanie rovnakých podmienok hospodárskej súťaže (z právneho a daňového hľadiska) pre verejné a súkromné subjekty. Konanie verej-

ného obstarávania nesmie byť deformované najmä poskytovaním štátnej výpomoci,

- systematicky hodnotiť projekty PPP aplikovaním zoznamu kritérií zohľadňujúcich náklady na financovanie jednotlivých alternatív pre realizáciu verejných služieb a skúsenosti všetkých zainteresovaných strán, vrátane zamestnancov a spotrebiteľov.

8.3 EHSV zastáva názor, že všetky verejné odborné grémiá PPP členských štátov musia navzájom spolupracovať a takisto spolupracovať s EIB, aby mohli v stanovenom čase predložiť Komisii súhrn najlepších postupov. Na základe toho môže byť iniciovaná diskusia o zlepšení právneho rámca Spoločenstva.

8.4 Vzhľadom na rozsah zapojenia EIB a jej skúseností v oblasti PPP EHSV navrhuje, aby bolo jedenkrát ročne na programe Rady Ecofin a Rady pre konkurencieschopnosť prerokovanie správy o PPP, ktorú spoločne predložia EIB a Komisia.

Brusel 10. marca 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV „Koncesie a partnerstvo medzi verejným a súkromným sektorom“, Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005 k „Zelenej knihe o partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom a právnych predpisoch Spoločenstva o verejnom obstarávaní a koncesiách“ - KOM (2004) 327 v konečnom znení.

PRÍLOHA 1

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňujúce návrhy boli síce zamietnuté, ale získali podporu minimálne jednej štvrtiny odovzdaných hlasov:

Nový bod 4.1.5: Po druhej vete doplniť nasledovnú vetu:

„Pri niektorých projektoch je naozaj ťažké zistiť, aké riziko sa prenieslo na súkromný sektor.“

Zdôvodnenie:

Bude podané ústne.

Výsledok hlasovania:

Hlasy proti: 69

Hlasy za: 47

Zdržali sa hlasovania: 17

Bod 5.3.2: Po druhej vete pridať nasledujúci text:

„Avšak niektorí sociálni partneri nepovažujú pracovnú skupinu britského ministerstva financií za nestrannú inštitúciu, pretože jednou z jej úloh je podporovať PPP. V dôsledku toho sa diskutuje o tom, či sú jej optimistické hodnotenia oprávnené, najmä po tom, čo väčšina partnerstiev nemala také trvanie, ako sa očakávalo, a jedno z prvých PPP, most Skye Road Bridge, muselo byť odkúpené verejným sektorom.“

Zdôvodnenie:

Bude podané ústne.

Výsledok hlasovania:

Hlasy proti: 74

Hlasy za: 48

Zdržali sa hlasovania: 13

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Nové členské štáty a všeobecné smernice hospodárskej politiky

(2005/C 234/13)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 29. januára 2004 na základe článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať nové stanovisko na tému: „Nové členské štáty a všeobecné smernice hospodárskej politiky“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola zodpovedná za prípravu prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 16. februára 2005. Spravodajcom bol **pán Koulumies**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí 9. – 10. marca 2005 (schôdza z 10. marca) 170 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

ZHRNUTIE

Všeobecné smernice hospodárskej politiky na roky 2003 – 2005 stanovili strednodobú stratégiu hospodárskej politiky EÚ, ktorej tromi kľúčovými prvkami sú: hospodárska politika orientovaná na rast a stabilitu, hospodárske reformy s cieľom zvýšiť rastový potenciál Európy a posilnenie trvalo udržateľnosti. Komisia zároveň zdôraznila rozsah výziev, ktorým čelili nové členské štáty. Pre EÚ ako celok je nutné uviesť, že účinky rozšírenia sú rozdelené nerovnomerne.

Väčšina nových členských štátov by pravdepodobne chcela vstúpiť do eurozóny čo najskôr. Splnenie podmienok pre vstup do eurozóny si vyžiada, aby realizovali disciplinovanú a trvalo udržateľnú hospodársku politiku. Pakt stability sa bude musieť reformovať, ak má dlhodobo efektívne fungovať. Reforma musí byť koncipovaná tak, aby boli dlhodobo zabezpečené podmienky hospodárskeho rastu EÚ a aby sa všetci zainteresovaní viac angažovali za dosiahnutie spoločných cieľov. Požiadavka zlepšovania konkurencieschopnosti sa týka všetkých členských štátov EÚ. Pre nové členské štáty nebude z dlhodobého hľadiska dosiahnutie súčasnej úrovne produktivity v EÚ-15 dostatočné. V rámci celej Únie je potrebné investovať viac ako doposiaľ do informačných a komunikačných technológií (IKT), výskumu a vývoja a do vzdelávania a odbornej prípravy. Okrem trvalej udržateľnosti v hospodárskej a sociálnej oblasti je dôležité zabezpečiť trvalo udržateľný environmentálny rozvoj. Pre nové členské štáty je okrem iného mimoriadne dôležité zlepšenie efektívnosti využívania energie.

Vyrovnanie priepastných rozdielov medzi životnými štandardmi v EÚ-15 a novými členskými štátmi sa nedá dosiahnuť okamžite. Tento proces bude pravdepodobne trvať ešte desaťročia. Demografické trendy sú jednou z hlavných výziev EÚ, a preto je potrebné prijať rôzne opatrenia, ktoré by sa prejavili zvýšením pôrodnosti. Je potrebné bezodkladne mobilizovať všetky

existujúce zdroje pracovnej sily v Únii, predovšetkým umožniť ženám a mládeži ľahšie vstúpiť na trh práce a trvalo sa na ňom udržať. Treba podnecovať starších občanov k tomu, aby zostávali aktívni. Je dôležité dokončiť vnútorný trh a aktívne podporovať dobré hospodárske riadenie.

1. Odkazy na nové členské štáty v predchádzajúcich všeobecných smerniciach hospodárskej politiky a stanoviskách

1.1 V stanovisku termín „nové členské štáty“ znamená desať krajín, ktoré vstúpili do Európskej únie 1. mája 2004, konkrétne Cyprus, Česká republika, Estónsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Poľsko, Slovensko a Slovinsko.

1.2 Ako naznačuje názov, oznámenie Komisie k všeobecným smerniciam hospodárskej politiky (VSHP) vždy obsahuje veľmi široko poňaté stanovenie cieľov a stratégií hospodárskej politiky. Analýza sa pritom viac zameriava na interné fungovanie Únie než na okolitý svet. Hlavné otázky súvisiace s novými členskými štátmi v podstate neboli pred ich vstupom do EÚ riešené.

1.3 Vo svojich stanoviskách k VSHP Európsky hospodársky a sociálny výbor spomenul kandidátske krajiny už v záveroch stanoviska, ktoré prijal v marci 2002. Pri tejto príležitosti výbor uviedol, že „blížiace sa rozšírenie Spoločenstva [...] tiež vyvoláva urgentnú potrebu prehodnotenia koordinačných procedúr pre hospodársku politiku“.

1.4 Stanovisko výboru prijaté v marci 2003 niekoľkokrát odkazovalo na blížiace sa rozšírenie. V zhrnutí výbor zdôraznil, že jednou z kľúčových požiadaviek v nadchádzajúcich rokoch bude požiadavka „skutočne efektívnej podpory pre prístupenie nových členských štátov“. Štatistika v prílohe stanoviska vtedy zohľadňovala tak údaje z členských štátov, ako aj z prístupujúcich krajín.

1.5 V stanovisku, ktoré výbor prijal v decembri 2003, uviedol, že „sa zdá byť prekvapujúce, že hoci sa smernice týkajú obdobia troch rokov, len v jednej vete spomína skutočnosť, že v priebehu niekoľkých mesiacov do EÚ vstúpi desať nových členských štátov“. Tieto krajiny boli len vyzvané, aby sa pridžali ustanovení tejto „všeobecnej smernice“. Tento spôsob riešenia sa EHSV javil ako nie veľmi predvídavy.

1.6 To isté stanovisko sa tiež odvolávalo na účinky rozšírenia, a to nasledujúcim spôsobom: „Predovšetkým už teraz nedostatočná koordinácia hospodárskej politiky bude rozšírením podstatne sťažená. V dôsledku rozšírenia bude totiž existovať potreba koordinácie v dvoch oblastiach: po prvé v rámci individuálnych oblastí politiky [...] a po druhé, medzi tromi hlavnými oblasťami makroekonomickej politiky, kde sa v dôsledku rozšírenia zjavne zvýšia rozdiely“.

1.7 Stanovisko tiež varovalo pred možnými dôsledkami, ak „sa nové členské štáty [...] pokúsia splniť kritéria pre vstup do EMÚ čo možno najrýchlejšie, a pritom budú úzko dodržiavať kritériá, ktorými sa riadi pakt stability a rastu [...]“.

1.8 Vo svojom najnovšom (2004) stanovisku k VSHP „Lepšie hospodárske riadenie v EÚ“⁽¹⁾ si výbor všimá, že rozšírenie poznačuje začiatok novej fázy pre EÚ. V súlade s názvom sa zameriava na riadenie, ktoré je veľmi dôležité pre dôveryhodnosť a efektívnosť Únie: „Vystáva súrna potreba inštitucionálneho rámca, ktorý by vzbudzoval dôveru“.

1.9 Stanovisko sa tiež odvoláva na hodnotenie Komisie v aktualizácii na rok 2004, že „... Komisia dospela k záveru, že nové členské štáty majú problémy porovnateľné s problémami 15 skorších členských štátov (EÚ-15), pokiaľ ide o rozpočtovú situáciu, dlhové zaťaženie a zamestnanosť“. To však neznamená, že problémy v nových členských štátoch sú tie isté ako v EÚ-15. Okrem toho sú medzi jednotlivými krajinami podstatné rozdiely v mnohých ohľadoch, a preto je použitie takýchto prirovnaní čiastočne obmedzené. Prispôbenie právnych predpisov a sociálno-ekonomickej praxe v nových členských štátoch vysoko rozvinutej úrovni v EÚ-15 by mohlo vyvolať šok, uvádza sa ďalej v stanovisku.

1.10 Preto sa EHSV vo svojich predchádzajúcich stanoviskách k všeobecným smerniciam aspoň dotkol základných problémov, ktorým čelia nové členské štáty, hoci im bol venovaný len malý priestor. Skutočnosť, že Komisia vo svojich oznámeniach neanalyzovala ani nepredpovedala dopad rozšírenia samozrejme vplývala aj na obsah stanovísk EHSV.

⁽¹⁾ Lepšie hospodárske riadenie v EÚ, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 74 z 23.3.2005, prijaté 15. septembra 2004.

2. Všeobecné smernice hospodárskej politiky v nových členských štátoch

2.1 VSHP na roky 2003 – 2005 ustanovili kľúčové prvky strednodobej hospodárskej stratégie EÚ, menovite:

- makroekonomickú politiku orientovanú na rast a stabilitu;
- hospodárske reformy na podporu potenciálu hospodárskeho rastu Európy;
- posilňovanie trvalej udržateľnosti.

2.2 Hospodársky rast v EÚ-15 v prvej polovici 2003 v podstate stagnoval. Uskutočnili sa síce úspešné hospodárske reformy, ale nie v rozsahu potrebnom na dosiahnutie lisabonských cieľov. Produktivita práce nerástla dostatočne a implementácia vnútorného trhu postupovala pomaly. V oblasti trvalo udržateľného rozvoja bol síce dosiahnutý určitý pokrok, ale ani tento nebol uspokojivý. Napríklad sa nepodarilo dosiahnuť redukciu emisií skleníkových plynov, a to i napriek pokroku dosiahnutému na konci deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia.

2.3 V apríli 2004 Komisia aktualizovala VSHP a dospela k záveru, že existujúca stratégia je vhodná aj pre štáty, ktoré pristúpia k Únii. Hoci sa výzvy, ktorým čelili nové členské štáty v zásade nelíšia od problémov EÚ-15, tieto výzvy sú vo všeobecnosti omnoho väčšie, ale v niektorých prípadoch aj menšie.

2.4 Existujú veľké rozdiely medzi novými členskými štátmi. Preto Komisia považovala za vhodné vydať špecifické odporúčania pre krajiny, ktoré zohľadňujú rozdiely pozadia a výkonnosti týchto krajín.

2.5 Aktualizácia VSHP sa zameriava na integráciu nových členských štátov do existujúceho koordinačného rámca hospodárskej politiky. Štrukturálne výzvy, ktorým čelili nové členské štáty sú v priemere náročnejšie, pretože:

- nezamestnanosť je takmer dvojnásobná než v EÚ-15;
- všeobecný vládny deficit za roky 2000 – 2004 len o málo prevyšuje 4 % HDP;
- výška príjmov prepočítaná na kúpnu silu je približne na úrovni polovice priemeru EÚ-15;
- niektoré z nových členských štátov majú mimoriadne vysoké percento obyvateľstva zamestnané v sektore poľnohospodárstva;
- mnoho nových členských štátov má veľké deficity bežných účtov.

2.6 Jedným z predpokladov pre úspech makroekonomickej politiky orientovanej na rast a stabilitu je, aby sa nové členské štáty snažili o dosiahnutie stability vo verejných financiách a zredukovanie deficitu bežného účtu, hlavne ak je deficit spôsobený spotrebou a nie investíciami.

2.7 Rastový potenciál musí byť zvýšený prostredníctvom reforiem, na ktorých sa dohodnú sociálni partneri, a ktoré súčasne podporujú existujúcu reštrukturalizáciu trhu práce (napríklad prostredníctvom odbornej prípravy) a zlepšujú produktivitu, napríklad zvýšením konkurencie, dosahujú vyššiu efektívnosť zredukovaním regulácie, a zlepšujú rozvoj kapitálových trhov. Sociálna trvalá udržateľnosť sa dá posilniť a chudoba zredukovať zdôraznením životnej dôležitosti práce. Investície do dopravnej a energetickej infraštruktúry – okrem investícií do priemyslu a poľnohospodárstva – hrajú dôležitú úlohu v zlepšovaní environmentálnej trvalej udržateľnosti.

2.8 Komisia vyzdvihuje dôležitosť výziev, ktorým čelia nové členské štáty a zložitých politických rozhodnutí, ktoré pred nimi ležia. VSHP zohľadňujú mimoriadne okolnosti týchto krajín, napríklad môžu byť v odporúčaníach pre jednotlivé krajiny poskytnuté dlhšie prechodné obdobia než aké sú povolené pre EÚ-15.

3. Hospodárska výkonnosť a dopady rozšírenia

3.1 Hospodárska výkonnosť a perspektívy v nových členských štátoch

3.1.1 Rozšírenie má pozitívny dopad na hospodársku výkonnosť krajín EÚ-15. Oživenie hospodárstva v štátoch EÚ-15 sa začalo prejavovať v druhej polovici roka 2003, podporované celkovým rastom svetovej ekonomiky a obnovou dôvery spotrebiteľov. Oživenie spotreby sa čiastočne dá vysvetliť aj historicky nízkou úrovňou úrokových sadzieb. Napriek ekonomickému obratu potrvá istý čas, kým sa pretransformuje na vyššiu mieru zamestnanosti. Neistota spotrebiteľov v otázke príjmu v budúcnosti je naďalej zaťažuje spotrebný trh. Aj riziká súvisiace s medzinárodným vývojom sa zvýšili. Oživenie hospodárskeho rastu v EÚ-15 je rovnako dôležité aj pre nové členské štáty, ktoré vyvážajú väčšinu svojich produktov práve na tieto trhy.

3.1.2 Ekonomika nových členských štátov zaznamenala v roku 2003 nárast v priemere o 3,5 %. Hlavne v pobaltských štátoch, Maďarsku a Českej republike oživil rast najmä súkromní spotrebiteľia. Exporty vzrástli výrazne hlavne na Slovensku a v Poľsku, kde sa zvýšil najmä export tovaru s vysokou mierou spracovania.

3.1.3 Rast investícií bol v niektorých nových členských štátoch mierny. Hoci je to v súlade s medzinárodným vývojom, odráža to však aj spomalenie reformného procesu v týchto krajinách. Prispôsobovanie úrokových sadzieb hornej hranici sadzieb EÚ a potreba zlepšenia infraštruktúry sú faktory, ktoré by mali oživiť rast investícií v budúcnosti. Vo všeobecnosti je v nových členských štátoch úroveň investícií rovnaká ako v EÚ-15. Toto je jeden z faktorov, ktoré majú zabezpečiť hospodársky rast v nových členských štátoch.

3.1.4 V priemere sa v rokoch 2004 a 2005 očakáva hospodársky rast v nových členských štátoch vo výške asi 4 %. Najrýchlejší rast sa pravdepodobne objaví v nových členských štátoch s najnižším HPD na hlavu. Najrýchlejší vývoj sa očakáva v Poľsku, a to v dôsledku jeho fiškálnej politiky orientovanej na rast. Z nových štátov s vysokou úrovňou príjmov zaznamená podľa prognóz hlavne Cyprus relatívne silný hospodársky rast. Vyššie ceny ropy by však mohli v budúcnosti obmedziť rast vo všetkých krajinách EÚ.

3.1.5 S výnimkou Maďarska, Slovenska a Slovinska sa inflácia v nových členských štátoch nedávno pohybovala na úrovni blízkej priemeru eurozóny. Hoci sa v roku 2004 inflácia mierne urýchlila, čiastočne kvôli nárastu cien ropy, očakáva sa, že v roku 2005 sa spomalí na približne 3 %.

3.1.6 V roku 2000 až 2003 mali nové členské štáty priemerný vládny deficit vo výške 4,3 % HDP a predpokladaný deficit za rok 2004 4,9 %. Rozpočtová pozícia sa pohybovala od 1 % prebytku v Estónsku k deficitu vo výške 7 % HDP v Českej republike. Referenčnú hodnotu 3 % prekročilo celkom 6 nových členských krajín z 10, okrem Českej republiky ešte Cyprus, Maďarsko, Malta, Poľsko a Slovensko (pozri štatistickú prílohu). Keď sa urýchlila konsolidácia verejných financií, je možné očakávať zlepšenie situácie vo väčšine nových členských štátov.

3.1.7 Ako EÚ-15, každý z nových členských štátov má svoje vlastné špecifické charakteristiky. Preto zaobchádzanie s novými členskými štátmi ako s jedným celkom je často zavádzajúce. Avšak, zovšeobecnene sa dá povedať, že hospodársky rast v nových členských štátoch bol relatívne dobrý v porovnaní s EÚ-15. Členstvo v EÚ, pomerne silný rast domáceho dopytu a nižšie výrobné náklady v porovnaní s EÚ-15 pomôžu posilniť rast výstupu v týchto krajinách počas ďalších niekoľko rokov, čo bude zároveň vytvárať dopyt po výrobných z EÚ-15 a to vo forme investičných technológií a spotrebného tovaru.

3.2 Makroekonomické dopady rozšírenia v EÚ

3.2.1 Dopady rozšírenia sú nerovnomerne distribuované medzi novými členskými štátmi a EÚ-15. Toto je spôsobené hlavne tým, že nové členské štáty sú v oblasti zahraničného obchodu silne viazané na EÚ-15, zatiaľ čo ony samé majú pre EÚ-15 menší význam. Staré členské štáty sa v oblasti obchodných vzťahov tradične orientujú skôr na západné industrializované krajiny, ako napríklad USA.

3.2.2 Proces prístúpenia krajín strednej a východnej Európy k EÚ bol postupným procesom a zahŕňal vybudovanie inštitúcií a zrušenia obchodných bariér s EÚ-15. Najdôležitejšie obmedzenia sa týkali obchodu s potravinami a poľnohospodárskymi výrobkami. Po prístúpení pretrvávajúce obmedzenia pozostávajú hlavne z prechodných pravidiel súvisiacich s pohybom pracovnej sily a ochranou životného prostredia.

3.2.3 Odhaduje sa, že rozšírenie bude mať pozitívny, aj keď len malý, dopad na EÚ-15. Očakáva sa, že prínos pre nové členské štáty budú väčšie. Prínosom bude najmä odstraňovanie obchodných bariér a voľnejší pohyb pracovnej sily a kapitálu.

3.2.4 Je potrebné mať na pamäti, že dopady rozšírenia budú nerovnomerne distribuované, pokiaľ ide o EÚ ako celok. V EÚ-15 bude mať rozšírenie najväčší dopad v regiónoch v Rakúsku, Nemecku a Fínsku, ktoré hraničia s novými členskými štátmi. Vplyv bude taktiež rôzny v rôznych sektoroch.

3.2.5 Dopad rozšírenia bude pravdepodobne najväčší v sektoroch náročných na prácu, ako napríklad poľnohospodárstvo, potravinársky priemysel, stavebníctvo a mnoho odvetví služieb, ktoré nedokážu ťažiť z geografického rozptýlenia aktivít kvôli vzdialenosti a/alebo regulácii. Na druhej strane však existujú aj sektory, kde je jednoduché presunúť výrobu z jednej krajiny do inej.

3.2.6 Nízka úroveň nákladov v nových členských štátoch tiež ponúka celej EÚ príležitosť s ohľadom na čínsky fenomén. Geografická blízkosť krajín s nízkymi nákladmi znamená, že je výhodnejšie vyrábať v Európe a nie na vzdialených miestach. To sa vzťahuje hlavne na prvotné štádiá životného cyklu produktov náročných na výskum a vývoj. Len keď sa podiel výskumu a vývoja na výrobných nákladoch zmenší, výroba sa potom môže presunúť do vzdialenejších krajín s ešte nižšími výrobnými nákladmi. Hoci sú rozdiely vo výrobných nákladoch medzi EÚ-15 a novými členskými štátmi výrazné, časom sa budú postupne znižovať.

4. Špecifické otázky

4.1 Vstup do eurozóny

4.1.1 Väčšina obyvateľstva nových členských štátov by si pravdepodobne priała čo najrýchlejší vstup do eurozóny. Splnenie podmienok pre vstup do eurozóny si bude vyžadovať, aby realizovali disciplinovanú a trvalo udržateľnú hospodársku politiku. Hlavne počas prvých niekoľkých rokov je potrebné počítať s mnohými ťažkosťami. Maastrichtské kritériá súvisia s nízkou infláciou a úrokovými sadzbami, rozpočtovým deficitom a vládnyimi pôžičkami, a stabilným výmenným kurzom. Samozrejme sa však tieto podmienky vzťahujú rovnako na všetky krajiny Únie.

4.1.2 Kľúčovou otázkou tu samozrejme je: Aký dopad budú mať snahy o splnenie maastrichtských kritérií na hospodársku výkonnosť nových členských štátov? Ak sa, keď vstúpia do ERM 2, pokúsia o udržanie svojich mien v rámci fluktuálnych rozmedzí, ktoré sú príliš úzke, narazia na nebezpečenstvo, že ich meny budú náchylné na špekulovanie. Zvyšovanie úrokových sadzieb na ochranu stability výmenného kurzu by zase mohlo mať škodlivé následky v hospodárstve, napríklad na zamestnanosť. Estónsko, Litva a Slovinsko boli prvými z nových členských štátov, ktoré vstúpili do ERM 2 a udržiavajú si svoje meny v rámci pomerne širokých rozmedzí, čo im pomáha odvrátiť možnosť špekulatívnych úrokov. Opatrenia menovej rady v Estónsku a Litve tiež podporujú stabilitu ich výmenných kurzov voči euru.

4.1.3 Krajiny by sa mohli dostať do ťažkostí pri pokuse o splnenie cieľa nízkej inflácie, nakoľko ich ekonomiky rýchle expandujú. Pred prístúpením prekračovala inflácia v nových členských štátoch infláciu v EÚ-15. Prispôsobenie sa rýchlo rastúcich ekonomík nízkej inflácii ide ruka v ruku s fázou rýchlejšieho rastu v týchto krajinách. Okrem toho, obdobia rýchlejšieho nárastu produktivity majú tendenciu byť sprevádzané aj rýchlejším rastom cien. Na druhej strane, nadmerná inflácia hospodársky rast brzdí.

4.1.3.1 Ak aj inflácia momentálne dosahuje rozumné hodnoty, nemusí byť rovnaká v čase, keď vypršia prechodné obdobia stanovené v prístupovej zmluve. V tom momente môže dôjsť k prudkému nárastu inflácie, keďže bude zrušené dočasné povolenie zachovať nulové hodnoty DPH alebo práva na znížené sadzby priamych odvodov (akcízy), či zvýhodňujúce ustanovenia jednotlivých štátov.

4.1.4 Ekonomika malých krajín je prepojená s globálnou ekonomikou užšie než ekonomika väčších krajín. Je pre ne omnoho ťažšie než pre ekonomiku veľkých štátov poskytovať dočasný stimul pre ekonomiku zvyšovaním vládnej pôžičky alebo rozširovaním rozpočtového deficitu, ako sa to dá vidieť mnohokrát pred voľbami. V malej krajine sú verejné financie obvykle transparentnejšie a jednoduchšie sa riadia. Preto je logické očakávať, že najmenšie z nových členských štátov budú prvými, ktoré vstúpia do eurozóny. V Estónsku dokonca existuje zákonné ustanovenie o vyrovnanosti vládneho rozpočtu.

4.1.5 Problémy by tiež mohli vzniknúť, ak sa krajiny pokúsia o splnenie maastrichtských kritérií veľmi rýchlo. Skôr než sa stanú súčasťou eurozóny by mala byť ich mena stabilná voči euru bez toho, aby došlo k úprave parity. Okrem problémov uvedených v bode 4.1.2 existuje riziko, že štáty, ktoré majú príliš naponáhlo do tohoto mechanizmu vstúpia s nadhodnoteným alebo podhodnoteným kurzom. Tieto štáty riskujú oslabenie dynamiky ich hospodárstva a podmienok pre rast, pretože prípadné nadhodnotenie meny by uškodilo ich konkurencieschopnosti na svetových trhoch a prípadné podhodnotenie by vytvorilo inflačné tlaky. V jednom i druhom prípade by bol výsledkom tlak na platy, čo by vyhrotilo problém delokalizácií a oslabilo vnútorný dopyt, ktorý je v mnohých prípadoch hnacou silou rastu. Bolo by preto vhodné obozretne stanoviť vstupnú paritu do systému európskej výmeny MCE-2 (*Mécanisme de Change Européen*). Členské štáty eurozóny budú ale v každom prípade musieť venovať väčšiu pozornosť vlastnej konkurencieschopnosti aj pokiaľ bude výmenný kurz v dobe pristúpenia do eurozóny na primeranej úrovni.

4.1.6 S rozšírením sú členské štáty mimo eurozónu, dočasne, v miernej väčšine, hoci pri vážení HDP eurozóna zahŕňa ďaleko najväčšiu časť EÚ. Ako nové krajiny vstúpia do eurozóny v nadchádzajúcich rokoch, zlepšia sa podmienky pre posilnenie medzinárodného postavenia eura.

4.2 Pakt stability a rastu

4.2.1 Pokiaľ ide o trvalú udržateľnosť verejných financií, situácia je primerane dobrá vo väčšine nových členských štátov. Len v niekoľkých z nich prekračuje všeobecný vládny dlh 60 % HDP. Nepochybne však existuje riziko, že pomer dlhu sa v niekoľkých z nich bude zvyšovať kvôli rozpočtovým deficitom. Zároveň však treba pripomenúť, že úroveň zahraničného dlhu nie je v nových členských krajinách v porovnaní s EÚ-15 vôbec hrozivá. Navyše všetky členské štáty pri rôznych príležitostiach deklarovali za svoje ciele ciele z Lisabonu a zdravú rozpočtovú politiku.

4.2.2 Pakt stability a rastu je už dlhší čas podrobený tvrdej kritike. Výbor vypracoval celý rad stanovísk k paktu stability⁽²⁾. Napriek jeho nedostatkom sa však zdá, že prispel k udržiavaniu rozpočtovej disciplíny. Aj efektívnejšie monitorovanie a transparentnosť procedúry nadmerného rozpočtového schodku pomohli posilneniu rozpočtovej disciplíny. Nové členské krajiny nevyhnutne potrebujú jasnú víziu o budúcej podobe paktu stability a rastu na tvorbu strednodobej hospodárskej politiky.

4.2.3 Nepresnosti a opomenutia v rozpočtových údajoch a predpovediach členských štátov o rozpočtových výdavkoch vedú k problémom pri kontrole. Komisia a rôzne výbory pracovali na vytvorení spoločných kritérií kontroly z viacerých strán a politickej koordinácie. Avšak metódy a procedúry nemôžu byť vylepšené, ak nie sú štatistické údaje úplne spoľahlivé. V niektorých nových členských štátoch ako aj v niektorých štátoch EÚ-15 existuje dostatočný priestor na zlepšovanie, pokiaľ ide o štatistické údaje, a to aj napriek pokroku dosiahnutému v nedávnych rokoch.

4.2.4 Často sa ozýva názor, že interpretácia paktu stability a rastu, ktorý je založený na Maastrichtskej zmluve, by sa mala zmeniť. Mnoho momentálne uplatňovaných pravidiel a procedúr by sa malo v Únii s 25 členskými štátmi zvoľniť. Zaoberanie s programami a stanoviskami Komisie a členských štátov je stále viac formalitou, pričom neformálna koordinácia medzi členskými štátmi zohráva čoraz väčšiu rolu. Dôveryhodnosť spoločnej meny však nesmie byť narušená.

4.2.5 Kontrola hospodárskej politiky a udržiavanie stability verejných financií nebude v nových členských štátoch jednoduché. Zmenšené úsilie sa prejavuje najmä ak krajiny nemajú adekvátnu politickú stabilitu. Nové členské štáty síce uskutočnili základné reformy nevyhnutné pre vytvorenie trhovej ekonomiky, ale časť z nich čelí ťažkým voľbám, nakoľko potreba štrukturálnych reforiem obvykle zahŕňa vysoké verejné výdavky. Vyčleňovanie verejných prostriedkov bude pre ne pravdepodobne ešte chúlостivejšou otázkou než v EÚ-15.

4.2.6 Istý stupeň reformy je pre dlhodobú efektívnosť paktu stabilitu potrebný. Reforma sa musí snažiť o posilnenie snahy všetkých členských štátov o dosiahnutie spoločných cieľov, bez kompromitovania dôveryhodnosti ich snahy o dosiahnutie a udržanie stability verejných financií, rozpočtovej disciplíny, trvalej udržateľnosti a koordinácii hospodárskej politiky.

⁽²⁾ Pozri posledné stanovisko EHSV na túto tému: *Rozpočtová politika a investície*, Ú. v. EÚ C 110/19, 30.4.2004, s. 111 – 115.

4.3 Rozdiely v hospodárskej prosperite a miere zamestnanosti ⁽³⁾

4.3.1 S rozšírením EÚ HDP vzrástol len o 5 % pri trhových cenách a len o 10 %, keď bol upravený na paritu kúpnej sily, dokonca aj keď celkový počet obyvateľov EÚ vzrástol takmer o 20 %. Jedna vec, ktorú majú nové členské štáty spoločnú, je skutočnosť, že sú v priemere chudobnejšie než EÚ-15. HDP na hlavu (prepočítané na kúpnu silu) je v nových členských štátoch len polovica HDP na hlavu v EÚ-15. Ale ako v EÚ-15, tak aj medzi novými členskými štátmi existujú výrazné rozdiely: Cyprus, Slovinsko a Malta sú najbohatšími krajinami, zatiaľ čo Poľsko a pobaltské štáty (Estónsko, Lotyšsko a Litva) sú najchudobnejšie. V porovnaní HDP na hlavu v PKS sú dokonca Slovinsko a Cyprus na úrovni Grécka a Malta či Česká republika na úrovni Portugalska.

4.3.2 Podľa Eurostatu žije 13 % obyvateľov nových členských štátov pod hranicou relatívnej chudoby, pre porovnanie: v EÚ-15 je to 15 %. Hranica chudoby je definovaná ako pomer disponibilného majetku osoby alebo domácnosti voči národnému priemernému príjmu. Prah chudoby je 60 % národného priemerného príjmu. Nemali by sme sa však nechať pomýliť blízkymi percentuálnymi hodnotami, čo sa týka rozsahu sociálnej problematiky, pretože tak ako je uvedené vyššie, HDP na hlavu nových členských štátov vyjadrený v parite kúpnej sily predstavuje polovicu HDP EÚ-15.

4.3.3 Rozdelenie príjmu v nových členských štátoch sa takmer vôbec nelíši od modelu v EÚ-15. Česká republika, Maďarsko a Slovinsko sa chvália najnižšími rozdielmi v príjmoch, ktoré sú na úrovni severských krajín. Miera chudoby je najvyššia v Estónsku, Litve a Lotyšsku, kde model rozdelenia príjmov zodpovedá hlavne väčším rozdielom v príjmoch typickým pre Írsko a Spojené kráľovstvo. Najvyššia miera chudoby v EÚ-15 bola zistená v Írsku a južných stredomorských krajinách. Nedostatok takéhoto porovnania medzi krajinami je, že nezohľadňuje regionálne rozdiely, ktoré môžu byť výrazné.

4.3.4 Nové členské štáty majú v porovnaní so 64 % v EÚ-15 priemernú zamestnanosť okolo 56 %. Kľúčovou je v tejto súvislosti otázka, či budú schopné zvyšovať produktivitu a zamestnanosť súčasne. Zdá sa, že väčšina nových členských štátov uprednostňuje rast produktivity, čo zvyšuje ich konkurenčnú schopnosť a tým aj celej EÚ. Vhodným riešením v tomto ohľade zostáva Lisabonská stratégia, hoci aj tu je priestor na vylepšovanie.

⁽³⁾ Výbor by však rád upozornil na to, že pokiaľ si chceme vytvoriť reálnu predstavu o otázke životnej úrovne, bolo by vhodnejšie pridržať sa pojmu „čistý použiteľný príjem domácnosti“. Štatistické údaje sú bohužiaľ v tomto smere nekompletné. EHSV využíva túto príležitosť a znova požaduje, aby sa posilnil štatistický aparát EÚ ako aj spolupráca medzi národnými inštitúciami povolanými v tejto oblasti a EUROSTATom.

4.3.5 V aktualizovaných všeobecných smerniciach hospodárskej politiky (7. 4. 2004) Komisia poznamenáva, že je potrebné venovať väčšiu pozornosť nízkej zamestnanosti mladých a starších pracovníkov v nových členských krajinách. Okrem toho je potrebné podniknúť ďalšie kroky na zlepšenie sociálneho zabezpečenia a odbornej kvalifikácie pracovníkov. Výbor tieto body považuje za kľúčové. Sú takisto dôležitými cieľmi v EÚ-15.

4.3.6 V oblasti zamestnanosti žien a starších pracovníkov sú veľké rozdiely medzi jednotlivými novými členskými krajinami. Zamestnanosť žien je vyššia ako priemer EÚ-15 v Českej republike, Estónsku, na Cypre, v Lotyšsku, Litve a Slovinsku, podstatne nižšia však v Poľsku a hlavne na Malte. Zamestnanosť starších pracovníkov je vyššia ako priemer v EÚ-15 v Českej republike, Estónsku, na Cypre, v Lotyšsku a Litve, ale citelne nižšia v ostatných nových členských štátoch. Nezamestnanosť žien bola v roku 2003 v nových členských štátoch okrem Estónska a Maďarska mierne vyššia ako nezamestnanosť mužov. Tento rozdiel je obzvlášť veľký na Malte a v Českej republike.

4.3.7 Nezamestnanosť v rokoch 2000 – 2003 v niekoľkých nových členských štátoch poklesla. Výrazný pokles bol zaznamenaný v pobaltských krajinách, kde nezamestnanosť poklesla o zhruba tri desatiny percenta. V Slovinsku a Maďarsku sa situácia v zamestnanosti začala zlepšovať už v polovici 90-tych rokov. Údaje o zamestnanosti a nezamestnanosti sú v štatistickej prílohe tohto stanoviska.

4.3.8 Veková štruktúra populácie a stav systémov sociálnej ochrany má hlavný dopad na rozdelenie národného príjmu. Medzi vyšším vekom a nízkym príjmom je v nových členských štátoch silná korelácia. Ľudia starší ako 65 rokov majú nadmerné zastúpenie v skupine s najnižším príjmom na Cypre, v Českej republike, na Slovensku, v Slovinsku a Litve. Riziko chudoby je najvyššie u veľkých rodín, rodín s jedným rodičom, ako aj vo vekovej skupine 16 – 24 ročných.

4.3.9 Celková úroveň dosiahnutého vzdelania je v nových členských štátoch vyššia ako v EÚ-15. Asi 89 % všetkých 25 – 64-ročných má ukončené vyššie stredné vzdelanie, v porovnaní so 65 % v EÚ-15, vyššie percentá sú v Českej republike, Estónsku a na Slovensku. Pokiaľ ide o EÚ-15, len v Nemecku, Spojenom kráľovstve a Švédsku sú zodpovedajúce percentá vyššie ako 80 %. V spojení s priaznivými nákladmi práce je vysoká úroveň vzdelania faktorom, ktorý zvyšuje investičnú atraktivitu nových členských krajín.

4.3.10 V priemere je hospodársky rast v nových členských štátoch vyšší ako v EÚ-15. Z toho však automaticky nevyplýva, že priepasť v príjmoch sa rýchlo uzavrie v dôsledku európskej integrácie. Za súčasnej rýchlosti to potvrdávajú desaťročia. Podľa veľmi hrubého výpočtu Cyprus a Malta by mohli byť prvými, ktoré dosiahnu priemerný životný štandard EÚ-15; aj tak im to však potrvá dobrých 20 rokov. Existuje mnoho faktorov, ktoré môžu pomôcť uzavrieť priepasť v príjmoch rýchlejšie; štrukturálne fondy EÚ sú jedným z príkladov. Ekonomické údaje o všetkých členských štátoch EÚ sú uvedené v tabuľkách v prílohe tohto stanoviska.

4.4 Konkurencieschopnosť a produktivita

4.4.1 Celkové náklady práce v nových členských štátoch sú v priemere výrazne nižšie ako v EÚ-15. Okrem toho sú pracovné trhy v nových členských štátoch považované za veľmi pružné. Mnoho výrobných podnikov, a v istom rozsahu aj poskytovatelia služieb, sa preto presídlilo do nových členských štátoch. Často sa pritom necháva bez povšimnutia skutočnosť, že úroveň produktivity v týchto krajinách je tiež výrazne nižšia ako v EÚ-15. V roku 2003 produktivita na zamestnanú osobu (upravená na kúpnu silu) v nových členských štátoch bola len 54 % produktivity na zamestnanú osobu v EÚ-15.

4.4.2 Hoci mnoho nových členských štátov zdedilo veľké verejné sektory pred rokom 1990 a ich legislatíva bola často ťažkopádna, dosiahli dobrý pokrok pri reforme verejných sektorov, a ich výdavky v tejto oblasti sú v súčasnosti porovnateľné s EÚ-15.

4.4.3 Zlepšovanie produktivity a konkurencieschopnosti si vyžiada investície do vzdelávania, odbornej prípravy, výskumu a organizácie práce. Taktiež je potrebné podporiť podnikanie a odstraňovať administratívne bremená v podnikaní, hlavne s ohľadom na zakladanie malých podnikov a ich fungovanie. Konkurencieschopnosť a produktivita sa tiež zlepšia, keď neefektívne a neziskové spoločnosti opustia trh, pretože takto uvoľnené zdroje budú presunuté na produktívnejšie využitie. Reštrukturalizácia takéhoto druhu si však vyžiada preškolenie tých, ktorí budú týmto opatrením postihnutí⁽⁴⁾.

4.4.4 Nové členské štáty sa už tešia výhodám pružných trhov. Je pomerne jednoduché presúvať kapitál, techniku a dokonca pracovnú silu z jednej krajiny do inej. Štrukturálna pružnosť umožňuje jednoduchý presun pracovných miest kamkoľvek. Z dlhodobého hľadiska budú musieť byť národy

a regióny využívať ako jednu z výhod v konkurenčnom boji aj infraštruktúru, vrátane IKT a výskumnej kapacity. Investovanie do výskumu a vývoja ako podiel HDP je v priemere 2 % v EÚ-15, v nových členských štátoch je to, pre porovnanie, len s 1 %.

4.4.5 Dosiahnutie súčasnej úrovne produktivity v EÚ-15 nebude z dlhodobého hľadiska pre nové členské štáty postačujúce. Ako v EÚ-15, existuje mimoriadna potreba investovať do vedomostí. Spomalenie rastu produktivity v EÚ sa dá vysvetliť nízkymi úrovňami investícií a prenájmu technológií. Je nutné omnoho viac investovať do IKT, výskumu a vývoja a do vzdelávania a odbornej prípravy v celej EÚ. Hlavne pre nové členské štáty ide o obrovskú výzvu, ale aj obrovskú príležitosť.

4.4.7 Zlepšovanie konkurencieschopnosti si často vyžaduje štrukturálnu zmenu v rôznych sektoroch ekonomiky. Hlavne v nových členských štátoch existuje priestor na zlepšovanie hospodárskej konkurencieschopnosti prostredníctvom štrukturálnych reforiem v poľnohospodárstve a ťažkom priemysle.

4.5 Trvalo udržateľný environmentálny rozvoj

4.5.1 Kľúčovým prvkom stratégie VSHP je posilňovanie trvalo udržateľného rozvoja. Okrem hospodárskej a sociálnej stability je dôležité pre nové členské štáty zabezpečiť trvalo udržateľný environmentálny rozvoj. Efektívne riadenie prírodných zdrojov a udržiavanie vysokej úrovne kvality životného prostredia sú podstatné prvky, ktoré sú z dlhodobého hľadiska aj ekonomicky výhodné.

4.5.2 Pre nové členské štáty je dôležité zlepšiť efektívnosť používania energie. Podľa Eurostatu, priemerný ukazovateľ energetickej intenzity (spotreba energie vo vzťahu k HDP v PKS) pre EÚ-15 v rokoch 2000 – 2002 bol 173, pre nové členské štáty dosahoval hodnotu 258. U nových členských štátov existuje priestor na zlepšovanie v oblasti efektívneho používania energie, čo je dôležitým komponentom trvalo udržateľného rozvoja.

4.5.3 Hoci nové členské štáty už dosiahli istý pokrok, naďalej sú potrebné hlavné investície zamerané predovšetkým na zlepšenie efektívnosti výroby a využívania energie v sektore dopravy. Hlavne dotácie pre využívanie energie by mali byť znižované, aby sa znížilo poškodenie životného prostredia. Výbor schvaľuje odporúčanie Komisie zredukovať dotácie, ktoré mali negatívny dopad na životné prostredie, a ktoré sú škodlivé pre trvalo udržateľný rozvoj.

⁽⁴⁾ Konkurencieschopnosť európskych podnikov, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005, prijaté 27. októbra 2004.

4.5.4 V roku 2003 bola zavedená smernica o elektrickej energii z obnoviteľných zdrojov. Komisia vo svojom oznámení o VSHP uvádza, že v oblasti výroby „zelenej“ elektrickej energie sa dosiahol len veľmi malý pokrok. Výnimku tu tvoria len Nemecko, Španielsko a Dánsko, kde boli dosiahnuté dobré výsledky vďaka využívaniu veternej energie.

4.5.5 Potrvá roky, než nové členské štáty dosiahnu tú istú úroveň efektívnosti používania energie a výroby ako EÚ-15. Ale rozsah výzvy, ktorú predstavuje tento cieľ, by nemal zmenšiť snahy týchto krajín zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj. Časť opatrení prijatých za týmto účelom musí smerovať k zvyšovaniu povedomia verejnosti o dôležitosti trvalo udržateľného rozvoja.

5. Závery

5.1 V posledných rokoch členským štátom EÚ-15 chýbal istý druh dynamiky rastu typický pre mnoho nových členských štátov. Hospodársky rast sa bude pravdepodobne naďalej zvyšovať v nových členských štátoch, aspoň v strednodobom horizonte. Rast môže byť posilnený aj podporou zo štrukturálnych fondov. Rozšírenie má však aj pozitívny dopad na rast v krajinách EÚ-15.

5.2 Nie je evidentné, že sa priepasti v životných štandardoch medzi EÚ-15 a novými členskými štátmi rýchlo uzavru. Politická integrácia nie vždy znamená zredukovanie rozdielov úrovni príjmu a životných štandardov. Nemecké zjednotenie je príkladom, keď regionálne hospodárske rozdiely miznú pomaly. Ani obrovské sumy peňazí a inštitucionálna integrácia nemali skutočný vplyv na túto situáciu.

5.3 Rozšírenie ďalej umožní obchod a investície, a po prechodných obdobiach aj pohyb pracovnej sily medzi novými členskými štátmi a EÚ-15. Hospodárske prostredie v nových členských štátoch sa tak stane transparentnejším a tiež zjednoduší spoločnostiam, ktoré uvažujú o investovaní v nich, prijímanie hospodárskych rozhodnutí. Dôležité rozdiely tiež zostanú medzi krajinami v oblastiach, kde nemá EÚ žiadnu jurisdikciu. Napríklad, kompetencia EÚ v daňových otázkach je v súčasnosti obmedzená hlavne na minimálnu mieru DPH a určité princípy, ktoré riadia zdaňovanie podnikov.

5.4 Opatrenia prechodného obdobia sa hlavne týkajú voľného pohybu pracovnej sily medzi krajinami. Môžu obmedzovať pohyb pracovnej sily v niektorých prípadoch až sedem rokov. V mnohých krajinách EÚ-15 obyvateľstvo starne rýchlo a tieto krajiny potrebujú novú pracovnú silu, napriek prítomnosti značnej štrukturálnej nezamestnanosti. Prechodné obdobia môžu brániť štrukturálnym reformám v nových člen-

ských štátoch a brzdiť hospodársky rast v EÚ-15 a nových členských štátoch.

5.5 Existuje obrovské množstvo dôkazov od spoločností, ktoré zvažujú investovanie v nových členských štátoch, že tieto krajiny trpia viac ako EÚ-15 problémami prechodnej ekonomiky, ktoré nemôžu byť odstránené len samotnou legislatívou. Často sú tieto problémy spojené s korupciou. Korupcia ale nie je neznáma ani v EÚ-15.

5.6 Avšak eliminácia praktík, ktoré sa zakorenili v spoločnosti počas posledných desaťročí, je pomalým procesom. Ale aj tu členstvo v EÚ prinieslo zvýšený tlak na zlepšovanie. Ak sa má potenciál existujúci v nových členských štátoch využívať efektívne, musí existovať prísny súlad so spoločnými pravidlami EÚ. To sa vzťahuje hlavne na pravidlá vnútorného trhu, ale je rovnako dôležité, aby boli ostatné pravidlá ovplyvňujúce hospodársku súťaž, ako napríklad environmentálna legislatíva, implementované rovnomerne vo všetkých krajinách EÚ.

5.7 V nových členských štátoch je výhodný pomer mzdových nákladov a vzdelanostnej úrovne pracovnej sily. Zdaňovanie je tiež jedným z faktorov, ktorý ovplyvňuje podnikateľské investície v nových členských štátoch. Charakter podnikania spoločnosti určuje presne, ktoré faktory sú pre investície rozhodujúce.

5.8 Súťaž o najnižšie daňové sadzby („race to the bottom“) v sebe skrýva nebezpečenstvá. Existuje tu možnosť, že verejným inštitúciám budú chýbať prostriedky na financovanie investícií do infraštruktúry a sociálneho systému, ktoré sú potrebné pre proces ekonomického približovania sa EÚ-15. Tým vzniká aj nebezpečenstvo, že sa daňové zaťaženie presunie na porovnateľne imobilný faktor práce, čo by so sebou prinieslo negatívny dopad na situáciu v oblasti zamestnanosti.

5.9 Priame investície alebo presídlenie všetkých operácií spoločnosti do nových členských štátov je jednoduchšie pre spoločnosti, ktoré už majú rozsiahle podnikateľské operácie v týchto krajinách, alebo tie, ktorých konkurenčná výhoda spočíva hlavne na nízkych relatívnych mzdových nákladoch v porovnaní so vzdelanostnou úrovňou. Je jasné, že táto výhoda bude naďalej priťahovať výrobnú činnosť do týchto krajín zovšadiaľ, vrátane EÚ-15. Na druhej strane však v mnohých prípadoch aj obchody a výrobné aktivity spoločností z EÚ-15 v nových členských štátoch podporujú zvyšovanie hospodárskej aktivity v EÚ-15. Príkladom takéhoto posilňovania hospodárskej aktivity je zvyšujúci sa objem medzipriemyselného obchodu medzi EÚ-15 a novými členskými štátmi.

5.10 Hospodárske priblíženie sa nových členských štátov a EÚ-15 dosiahlo relatívne dobrý pokrok a vytýčeným trendom je pokračovať, hoci budúcnosť obklopujú neistoty. Podľa najpravdepodobnejšieho scenára sa relatívna výhoda nových členských štátov voči EÚ-15, pokiaľ ide o nízke mzdy a ceny, zmenší, ale istý čas potrvá kvôli nízkej štartovacej úrovni.

5.11 Demografické trendy sú jednou z hlavných výziev EÚ, nakoľko odchody z trhu práce sa oproti súčasnej úrovni v budúcnosti výrazne zvýšia. Bolo by vhodné aktívnym spôsobom a špecifickými prostriedkami podporovať zotrvávanie starších pracovníkov v pracovnom procese. Na dosiahnutie dlhodobého zabezpečenia konkurencieschopnosti sú takisto potrebné opatrenia na zvýšenie pôrodnosti a mobilizáciu všetkých zdrojov pracovnej sily Únie. To sa dá uskutočniť len prostredníctvom snahy o väčšie zrovnoprávnenie mužov a žien a lepšieho zladenia rodinného a pracovného života. Zároveň je potrebné zredukovať vylúčenie a chudobu, čo by sa premietlo na zlepšenie sociálnej súdržnosti.

5.12 V niektorých nových členských štátoch je organizácia sociálnych partnerov dosť slabá a fragmentovaná. Medzi organizáciami existujú obrovské rozdiely, pokiaľ ide o reprezentatívnosť. Spoločný je pre väčšinu z nich nedostatok

adekvátnych hospodárskych zdrojov. To isté sa vzťahuje na mimovládne organizácie. Tieto organizácie budú musieť vytvoriť svoje vlastné aktivity, aby mohol existovať úspešný dialóg medzi rôznymi stranami a všetky môžu zároveň pomáhať pri vytváraní podmienok vedúcich k hospodárskemu rastu. Sociálny konsenzus je neodmysliteľnou zložkou silnej a solidárnej európskej štruktúry.

5.13 Komisia by mala okrem toho dôkladne preskúmať medzinárodné neistoty, ktoré ohrozujú hospodársky rast a konkurencieschopnosť EÚ, ako napríklad dopady vývoja cien ropy a štrukturálneho rozpočtu a deficitov bežného účtu v USA.

5.14 Všetky členské štáty musia pokračovať v práci na dokončení vnútorného trhu, efektívnejšej implementácii lisabonských reforiem a zlepšenom hospodárskom riadení. Bez týchto reforiem existuje riziko poklesu hospodárskeho rastu a prosperity v celej EÚ.

5.15 Hoci súčasné stanovisko zväčša zaobchádza s novými členskými štátmi a EÚ-15 ako s oddelenými celkami, dá sa to realizovať len na veľmi všeobecnej úrovni. Každá krajina má svoje vlastné špecifické problémy a potreby.

V Bruseli 10. marca 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady ustanovujúceho všeobecné pravidlá pre poskytovanie finančných príspevkov Spoločenstva v oblasti transeurópskych dopravných a energetických sietí, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady č. 2236/95

KOM(2004) 475 v konečnom znení – 2004/0154 (COD)

(2005/C 234/14)

Rada sa 9. marca 2005 rozhodla podľa článku 156 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 21. februára 2005. Spravodajcom bol pán **RANOCCHIARI**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal dňa 10. marca 2005 na svojom 415. plenárnom zasadnutí nasledujúce stanovisko 112 hlasmi za, 8 hlasmi proti, pričom sa 6 členovia hlasovania zdržali:

1. Úvod

1.1 **V r. 2000 dosiahla Európska únia 15 % podiel svetovej spotreby energie**, a stala sa tak prvým dovozcom a druhým spotrebiteľom energie na svete (po USA), s nárastom dopytu po primárnej energii o 10 % medzi r. 1990 a 2000. V tom istom období sa v mnohých nových štátoch vykonali revízie a reštrukturalizácie hospodársko-politických systémov, ktoré sa odrazili v znížení ich dopytu po primárnej energii o 17 %. To viedlo k tomu, že nárast dopytu 25 krajín EÚ po primárnej energii v uvedenom desaťročí dosahoval priemerne 6 %.

1.2 V scenári vývoja potreby primárnej energie od r. 2000 do r. 2030 sa v Európe s 25 členmi predpokladá priemerný nárast o 19,3 %, pričom dopyt desiatich krajín zaznamenáva vyšší rast (26 %), zatiaľ čo v pätnástich „starých“ štátoch predstavuje zvýšenie 18,4 %.

1.3 Na potvrdenie zlepšenia systému desiatich nových krajín stačí uviesť priebeh vývoja energetickej intenzity⁽¹⁾, ktorej ročný nárast v EÚ-25 sa v spomínanom scenári na obdobie 2000 až 2030 odhaduje na 1,7 %, t.j. v rovnakej miere ako v poslednom desaťročí (1990/2000). Tento číselný údaj zodpovedá v desiatich nových krajinách zvýšeniu o 2,6 % ročne (3,5 % v predchádzajúcom desaťročí) a zníženiu o 1,7 % v ostatných pätnástich krajinách.

1.4 Napokon treba upozorniť na skutočnosť, že podľa takéhoto scenára sa očakáva pretrvávanie závislosti od fosílnych palív, ktorá ešte v r. 2020 bude dosahovať výšku takmer 90 %.

1.5 **Čo sa týka dopravy**, hlavnej témy posudzovaného návrhu nariadenia, treba pripomenúť, že predstavuje asi 32 % spotreby energie, ale aj to, že za posledných 30 rokov prispieva viac ako desiatimi percentami do európskeho HDP pri dvojnásobnom zvýšení objemu prepravy tak tovaru ako aj osôb. V

súčasnosti tento sektor zamestnáva 10 miliónov pracovníkov. Očakáva sa zdvojnásobenie celkového objemu dopravy do r. 2020, z čoho sa 70 % týka prepravy tovaru v Európe s 15 členmi a 100 % v desiatich nových členských krajinách. Toto zvýšenie je následkom nárastu prepravy tovaru o 185 % a osôb o 145 % za posledných 30 rokov. Tento mohutný rozvoj spôsobil aj rad negatívnych dôsledkov a predovšetkým problémy s preťažením sietí a so zápchami, ktoré v súčasnosti zaťažujú ročne rozpočet vo výške 0,5 % HDP s vyhlídkou na zdvojnásobenie do roku 2010 vo výške približne 80 miliónov EUR. Denno-denne je 7 500 km ciest, čo predstavuje asi 15 % transeurópskej siete pätnástich členských krajín a 20 % železničnej siete, blokových dopravnými zápchami.⁽²⁾

1.6 Vytvorenie siete dopravných infraštruktúr (TEN-T) a energetických infraštruktúr (TEN-E), ktorá by spĺňala rastúce požiadavky Európskej únie, patrí už viac než desať rokov k stratégiám Spoločenstva a právom sa pokladá za základný prechod v prvom rade k definitívnemu vytvoreniu vnútorného trhu a následne k dosiahnutiu lisabonských cieľov. Na svojom zasadnutí v Barcelone v r. 2002 Európska rada opakovane zdôraznila dôležitosť kompletizácie existujúcich elektrických sietí a stanovila konkrétny cieľ: dosiahnutie cezhraničnej prepojenosti systémov dodávky elektriny pre členské štáty na úrovni minimálne 10 % ich inštalovanej výrobnnej kapacity. Už v decembri 2003 zahrnula Európska rada sieť TEN-T a TEN-E do centra svojich akcií na podporu rastu.

2. Súčasná situácia

2.1 Na jednoznačne zistené existujúce problémy a ďalšie nové potreby doteraz nenásledovala primeraná reakcia zo strany všetkých zainteresovaných, počnúc členskými štátmi. Stačilo by tu pripomenúť, že zo 14 veľkých projektov v sektore dopravy, ktoré sa členské štáty zaviazali v roku 1994 (zasadnutie Európskej rady v Essene) realizovať do roku 2010, boli koncom roku

⁽¹⁾ Dopyt po primárnej energii na jednotku HDP podľa trhového výmenného kurzu.

⁽²⁾ Energia a doprava EÚ (EU Energy and transport Outlook) 2000/2004

2003 dokončené iba 3, a že bola získaná menej než jedna štvrtina investícií potrebných pre realizáciu cezhraničných prepojení. Pri súčasnej rýchlosti investovania by si ukončenie programu mohlo vyžadovať ešte ďalších 20 rokov.

2.2 Problém nie je o nič menej vážny, ani čo sa týka energie, aj keď potreby investícií Európskej únie sú oveľa menšie, ako sa ukáže ďalej v tomto dokumente. Skutočne fyzické možnosti sietí nezodpovedajú ustanoveniam obsiahnutým v legislatíve. Hrozí však, že liberalizácia očakávaná v roku 2007, ktorou by mal byť vytvorený skutočný vnútorný trh s elektrickou energiou, povedie len k obmedzeným výsledkom, ak sa nepristúpi ku kompletizácii sietí, ktoré sú v súčasnosti nepostačujúce a preťažené. Tam, kde je vysoká koncentrácia na trhu, je preto veľmi dôležité odstránenie fyzických bariér, ktoré sú prekážkami pre hospodársku súťaž, aby sa tak predišlo negatívnym dôsledkom pre všetkých spotrebiteľov, vrátane domácností. Netreba zabúdať, že rozvoj obnoviteľných energií by si mohol vyžadovať investície ad hoc do už existujúcich energetických systémov a príslušných sietí.

2.3 Príčiny skromných výsledkov dosiahnutých doteraz projektmi TEN-T boli zistené a zhrnuté Európskou komisiou v jej oznámení z r. 2003 ⁽³⁾ nasledovným spôsobom:

- chýbajúca politická vôľa zo strany rozhodovacích orgánov členských štátov,
- nedostatok finančných zdrojov určených pre transeurópsku sieť,
- fragmentácia subjektov zodpovedných za realizáciu projektov.

2.4 Správa vypracovaná v júni 2003 Pracovnou skupinou na vysokej úrovni, ktorej predsedal Karel Van Miert (bývalý komisár pre hospodársku súťaž), potvrdila uvedenie si vážnosti tejto znepokojujúcej situácie, ale zároveň obsahuje zaujímavé podnety pre nájdenie východiska z tejto slepej uličky. Táto správa nezohľadňovala len finančnú stránku problému, ale aj požiadavky na organizáciu a koordináciu spojené s rozšírením Európskej únie.

2.5 Na základe Van Miertovej správy predložila Európska komisia v októbri 2003 návrh na revíziu usmernení týkajúcich sa TEN -T spolu s aktualizovaným zoznamom prioritných projektov, ktorých počet medzičasom narástol na 30, vrátane štrnástich stanovených už v Essene. Návrh bol potom preskúmaný a schválený Parlamentom a Radou 29. apríla 2004. V súčasnosti sú teda schválené nové usmernenia, priority ako aj charakteristiky projektov aj čo sa týka očakávaných nákladov.

3. Návrh Komisie

3.1 Predmetný návrh nariadenia vyplynul z potreby poskytnúť Komisii právny nástroj, ktorý by jej umožnil aplikovať všeobecné pravidlá pre pridelovanie finančných

⁽³⁾ Oznámenie z 23. apríla 2003: „Rozvíjať transeurópsku dopravnú sieť: inovatívne financovanie, interoperabilita teľmýta.“

príspevkov – prepracované vo svetle hore uvedeného – s istou a spoľahlivou dotáciou finančných zdrojov počas celého plánovaného obdobia (2007 – 2013).

3.2 Vskutku sa vynorila zjavná potreba optimalizovať účinok finančnej spoluúčasti Spoločenstva tak po kvantitatívnej stránke – s vyšším objemom príspevkov ako v súčasnosti, ako aj po kvalitatívnej stránke – využitím nových finančných nástrojov; a to všetko s cieľom podporovať zaangažovanie súkromného sektoru s čoraz väčším zameraním na verejno-súkromné partnerstvá (VSP).

3.3 Získanie príspevku Spoločenstva je podmienené splnením základných predpokladov: musia to byť projekty vo všeobecnom záujme, zabezpečovať cezhraničné prepojenie a prispievať k integrácii trhu v rozšírenej Európe. V oblasti dopravy sa kladie osobitný dôraz na vplyv na životné prostredie a požiadavku, aby vysokorýchlostné železničné trate odbremenili trate, ktoré majú byť určené na prepravu tovarov, s cieľom znovu nastoliť rovnováhu medzi jednotlivými druhmi a spôsobmi dopravy: v tomto zmysle bude okolo 80 % finančných príspevkov určených na iné ako cestné druhy dopravy. V energetickom sektore sú prioritnými aspektmi kontinuita siete a optimalizácia jej kapacity, ako aj integrácia vnútorného trhu a nových členských štátov do tohto trhu, ako aj prepojenie obnoviteľných zdrojov energie.

3.4 Na dosiahnutie týchto cieľov musia byť kritériá pre pridelovanie finančnej spoluúčasti Spoločenstva jasné a objektívne. Takýmito kritériami budú: predovšetkým **podmienenosť**, tzn. ciele pomoci pri zohľadnení **výberovosti** a **koncentrácie**, ktoré by uprednostnili prepojenia s najväčším osobitným prínosom pre Spoločenstvo, a **proporcionalita** finančnej pomoci, ktorej výška bude môcť v prípade cezhraničných spojení dosiahnuť 30 % (vo výnimočných prípadoch až 50 %). Ako protiopatrenie budú musieť štáty poskytnúť vhodné garancie na základe finančného plánu a pevného záväzku realizovať dielo v predurčenom čase.

3.5 Podiel finančných príspevkov na štúdie bude môcť dosiahnuť 50 % celkovej sumy tak pre TEN-T ako aj TEN-E. Naopak, podiel komunitárnych príspevkov na budovanie TEN-T dosiahne maximálne 30 % celkovej sumy pre určité časti prioritných projektov (vo výnimočných prípadoch až 50 % pre cezhraničné úseky) a 15 % v ostatných projektoch vo všeobecnom záujme. V oblasti energie zostane maximálna výška podielu spolufinancovania 10 % nezmenená ako v doteraz platnom nariadení, pričom môže byť výnimočne zvýšená na 20 % v prípade osobitných finančných ťažkostí a ak ide o prepojenie so susednými krajinami. Nižší podiel finančných príspevkov na energiu v porovnaní s dopravou ako i veľký rozdiel medzi dvoma príslušnými rozpočtami, sú zdôvodnené tým, že v oblasti energie existuje tak možnosť využívať aj iné nástroje Spoločenstva (štrukturálne fondy, pôžičky EIB), ako aj vysoká úroveň hospodárskej súťaživosti medzi operátormi v sektore zreteľne riadenom trhom. Žiadosti v oblasti dopravných sietí budú môcť byť predkladané len členskými štátmi, zatiaľ čo žiadosti v oblasti energetických sietí aj súkromnými subjektami.

3.6 Podľa terajšieho nariadenia dosahujú dostupné zdroje v období rokov 2000 až 2006 výšku o niečo viac než 4,6 miliárd EUR, z ktorých je 4,2 miliárd určených pre dopravu, navýšených o 225 miliónov od roku 2004 v dôsledku rozšírenia EÚ. To zodpovedá prakticky okolo 600 miliónom EUR na rok k dispozícii počas uvedeného obdobia.

3.7 Predmetný návrh nariadenia zvyšuje dotáciu pre TEN-T v období 2007-2013 na 20,350 miliárd EUR, tzn. 2,9 miliárd EUR na rok oproti 600 miliónom EUR v predchádzajúcom sedemročnom období, zatiaľ čo dotácia pre TEN-E bude 340 miliónov EUR, čím rozpočet Spoločenstva pre TEN dosiahne výšku 20,690 miliárd EUR.

3.8 Novinku predstavuje okrem zvýšenia podielov komunitárnych finančných príspevkov aj možnosť pokryť z príspevkov Spoločenstva riziká, ktoré sa môžu vyskytnúť v návaznosti na fáze konštrukcie, ak by nejaké výnimočné udalosti spôsobili zníženie očakávaných príjmov. Táto záruka má uľahčiť účasť súkromného sektora na financovaní projektov a je každopádne obmedzená na úvodnú fázu projektu, a ráta aj s významným príspevom zainteresovaných členských štátov.

3.9 Ďalšie novinky sa týkajú riadenia projektov. Komisia navrhuje vyhradiť členským štátom hlavnú úlohu v oblasti technickej kontroly a certifikácie výdavkov. Okrem toho si Komisia vyhradzuje právo poveriť budúcu „Výkonnú agentúru pre európske dopravné siete“ niektorými úlohami v riadení programu bez toho, aby sa vzdala svojich zodpovedností v oblasti plánovania.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV pozitívne hodnotí návrh Komisie, ktorý je odpoveďou, aj keď nie vyčerpávajúcou, na zistenia a výzvy formulované v predchádzajúcich stanoviskách⁽⁴⁾.

4.2 Návrh oficiálne ustanovuje želané zvýšenie finančných príspevkov Spoločenstva a ponúka tým väčšie istoty tak členským štátom ako aj súkromným investorom so zreteľom na VSP. EHSV v tomto ohľade konštatuje, že plánované zvýšenie – rozhodne významné v porovnaní s minulosťou – musí byť posudzované v súvislosti s vyššie spomenutými zvýšenými požiadavkami. Stačí pripomenúť, že si tridsať prioritných dopravných projektov vyžiada financie vo výške 225 miliárd EUR, z čoho 140 miliárd EUR práve v období 2007/2014.

4.3 EHSV sa navyše stotožňuje z definíciou vyššie uvedených všeobecných zásad, podľa ktorých sa bude prideliť finančná pomoc Spoločenstva a oceňuje názor, že by sa spôsob aplikácie týchto zásad mal rozhodnúť prostredníctvom komitologických postupov, čo by zjednodušilo celý proces.

⁽⁴⁾ Prieskumné stanovisko vo veci revízie projektov TEN s vyhladkou do r. 2004 (Ú. v. EÚ C 10 z 14.1.2004) a stanovisko vo veci Všeobecných zásad/finančných príspevkov TEN (Ú. v. EÚ C 125 z 27.5.2002).

4.4 EHSV víta aj skutočnosť, že sa pomoc poskytuje nielen na predbežné štúdie a fázu konštrukcie, ale – i keď len vo výnimočných prípadoch – i na úvodnú fázu spúšťania projektu. Nemožno podceňovať na jednej strane chýlostivosť situácie v oblasti dopravy so všetkými jej medzičasom dobre známymi súvislosťami a dôsledkami (zápchy, znečisťovanie, bezpečnosť atď.), ku ktorým tento výbor mnohokrát zaujal stanovisko, ani na strane druhej riziko spojené s ťažkosťami v oblasti dodávok energie a požiadavku perspektívne rátať s interoperabilitou energetických sietí.

5. Konkrétne pripomienky a závery

5.1 EHSV sa domnieva, že treba sledovať politiku dôslednej rigoróznosti voči členským štátom, aby nedochádzalo k oneskoreniam v prácach pri realizácii infraštruktúr stanovených Európskou úniou a aby sa rešpektovali prevzaté záväzky bez ohľadu na vždy možné nepredvídané okolnosti politického či ekonomického charakteru v jednotlivých štátoch. Ak je to potrebné, treba – po bezvýsledných upomienkach a výzvach na objasnenie – rátať aj s postihom alebo dokonca s požiadavkou na vrátenie prostriedkov poskytnutých Komisiou, ktorá ich bude môcť použiť pre ďalšie infraštruktúry, pri ktorých práce prebiehajú podľa plánovaného časového rozvrhu.

5.2 Na druhej strane sa EHSV obáva, že napriek plánovaným navýšeniam nebudú dostupné zdroje postačovať na to, aby podnecovali investície a zaručili nezvratnosť prevzatých záväzkov. V tejto súvislosti pokladá Výbor ešte stále za aktuálny svoj podnet predložený v jednom z predchádzajúcich stanovísk⁽⁵⁾ vo veci zriadenia „Európskeho fondu pre dopravné infraštruktúry“ financovanom nevelkými odvodmi zo spotreby pohonných látok v Európe s 25 členmi bez toho, aby takýto odvod viedol k zvýšeniu nepriamych spotrebných daní (akcízov). Týmto návrhom by sa dalo opätovne zaoberať, ak by sa odvody obmedzili na členské štáty zapojené do projektov TEN-T.

5.3 Keďže sa návrh predmetného nariadenia týka obdobia rokov 2007 – 2013, do tohto dátumu ostáva v platnosti terajšie nariadenie s vyššie uvedenou dotáciou. Tým vzniká riziko, že dôjde k ďalším oneskoreniam a zmenám názorov očakávajúc nové podmienky. Bolo by lepšie, keby sa uvedenie nového nariadenia do platnosti čo najviac urýchlilo, aby sa tým umožnil okamžitý začiatok prác. Treba zdôrazniť, že i vzhľadom na čas nevyhnutne potrebný na definovanie prác v dopravnom sektore, naisto dôjde k ďalšiemu nárastu dopravy, pokiaľ sa nepristupnia nové infraštruktúry súvisiace aj s novými spôsobmi dopravy. To by mohlo byť v neprospech harmonického a rovnomerného rozvoja.

⁽⁵⁾ Prieskumné stanovisko vo veci revízie projektov TEN s vyhladkou do r. 2004 (CESE 1174/2003 z 25. septembra 2003). Vo svojom stanovisku EHSV zvažoval možnosť zavedenia odvodov vo výške 1 centu na každý spotrebovaný liter pohonných látok v Európe s 25 členmi pre všetku dopravu tovaru a osôb. Pri súčasnej spotrebe (približne 300 miliónov ton) by bol tento fond ročne zásobovaný približne troma miliardami eur.

5.4 EHSV sa stavia za návrh Komisie použiť komitologickú procedúru namiesto spolurozhodovania na definovanie spôsobu uplatňovania princípov, z ktorých sa bude vychádzať pri udeľovaní finančnej pomoci. Tieto rozhodnutia smerujú k zoštíhľeniu a zjednodušeniu procedúr, čo je vždy vítané. EHSV si naopak kladie otázku, či by aj prípadná „Výkonná agentúra pre európske dopravné siete“ splňala túto požiadavku, alebo či by skôr nehrozilo, že dôjde k prelínaniu kompetencií zainteresovaných inštitúcií. Vyjasnenie úloh, ktoré by boli zverené tejto agentúre, poskytnuté vopred Komisiou, by prispelo k odstráneniu takýchto pochybností.

5.5 Výbor plne zdieľa smerovanie vytýčené Komisiou a okrem iného opätovne pripomína potrebu zvýšiť objem dostupných zdrojov. Realizácia plánovaných infraštruktúr prispieje k trvalo udržateľnému rozvoju, keďže 80 % projektov

je určených na iné spôsoby dopravy než je cestná doprava, s následným znížením škodlivých emisií a dopravných zápch. Netreba opomenúť ani priaznivý vplyv projektov na tvorbu pracovných príležitostí v strednodobom horizonte ako i nie menej dôležité zlepšenie života európskych občanov z dlhodobej perspektívy, predovšetkým tých, ktorí bývajú v oblastiach s hustou tranzitnou premávkou.

5.6 V záverečnej analýze môže Výbor len opätovne potvrdiť svoje plné presvedčenie o strategickej potrebe transeurópskej dopravnej a energetickej siete, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri vytváraní podmienok na zabezpečenie voľného pohybu osôb, tovaru a služieb – záväzného a nevyhnutného cieľa pre vybudovanie integrovanej a konkurencieschopnej Európskej únie v súlade s lisabonskou stratégiou a rešpektujúc princípy ekologicky zlučiteľného rozvoja.

V Bruseli 10. marca 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci pozmeňovací návrh, ktorý získal podporu vyše štvrtiny odovzdaných platných hlasov, bol v priebehu ďalšieho rokovania na plenárnom zasadnutí zamietnutý:

Bod 5.2

Upraviť nasledovne:

„5.2. Na druhej strane sa EHSV obáva, že napriek plánovaným navýšeniam nebudú dostupné zdroje postačovať na to, aby podnecovali investície a zaručili nezvratnosť prevzatých záväzkov. ~~V tejto súvislosti pokladá Výbor ešte stále za aktuálny svoj podnet predložený v jednom z predchádzajúcich stanovísk vo veci zriadenia „Európskeho fondu pre dopravné infraštruktúry“ financovanom nevelkými odvodmi zo spotreby pohonných látok v Európe s 25 členmi, bez toho, aby takýto odvod viedol k zvýšeniu nepriamych daní (akcízov). Týmto návrhom by sa dalo opätovne zaoberať, ak by sa odvody obmedzili na členské štáty zapojené do projektov TEN-T.“~~

Zdôvodnenie:

Ako spravodajca úplne oprávnene uvádza, daňové otázky sú v kompetencii členských štátov. Výbor nemôže a nesmie navrhovať zmeny v oblasti daní.

Výsledok hlasovania

Hlasy za 43

Hlasy proti 65

Zdržali sa hlasovania 9
